ZBORNÍK PRÍSPEVKOV Z KONFERENCIE

KARIÉROVÉ PORADENSTVO – EFEKTÍVNY NÁSTROJ V PODPORE SOCIÁLNEJ INKLÚZIE

Školský poradenský systém a trh práce

Pod záštitou

predsedu Prešovského samosprávneho kraja

MUDr. Petra Chudíka

Odborní garanti:

Mgr. Zdenko Krajčír, generálny riaditeľ sekcie regionálneho školstva MŠVVaŠ SR
PaedDr. Mária Tekelová, riaditeľka odboru špeciálnych škôl MŠVVaŠ SR

PREŠOVSKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ

PRÍHOVORY | ODBORNÉ PRÍSPEVKY | WORKSHOPY | 2013

Odbor školstva Obvodného úradu Prešov

Centrum pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie Levoča

Centrum pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie Poprad

Mesto Levoča

23. – 24. apríl 2013, Mestské divadlo v Levoči

Zostavovatelia: Katarína Vozárová, Zuzana Pitoňáková
Recenzenti: Kvetoslava Komanická, Anna Böhmerová
Grafická úprava: Peter Plachý
Formát: CD-ROM
Počet strán: 95
Rok vydania: 2013
Vydanie: prvé
Vydavateľstvo: vAm Slovakia s.r.o.
Umiestnenie: www.dobracesta.sk, www.vamslovkaia.sk
Náklad: 150
ISBN 978-80-971338-0-1

Obsah

PRÍHOVOR MUDr. Petra Chudíka 4

Príhovor PaedDr. Márie Tekelovej 5

Príhovor PhDr. Kvetoslavy Komanickej 7

Program kariérového poradenstva – prezentácia výsledkov postojov, názorov a smerovania žiakov základných a stredných škôl Prešovského kraja; Ing. Mária Wantrubová, Mgr. Katarína Vozárová 8

EURÓPSKA DIMENZIA A POLITIKY KARIÉROVÉHO PORADENSTVA ; PhDr. Štefan Grajcár 37

Iniciatívy, nástroje a projekty EÚ v oblasti kariérového poradenstva; Ing. Jozef Detko 44

Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí; PhDr. Darina Lepeňová.....48

Možnosti kariérového poradenstva v českom vzdelávacom systéme; Mgr. Pavlína Šťastnová 57

Poradenské služby úřadu práce (pro širokou veřejnost); Mgr. Roman Seidl.....68

Profesijné poradenstvo v Poľsku v rezorte vzdelávania; Jerzy Bielecki 72

Profesijné poradenstvo v Tatranskom okrese v praxi zamestnanca Psychologicko-pedagogickej poradne v Zakopanom; Mgr. Robert Tota 80

Workshop: Kariérové plánovanie a re-orientácia – švajčiarska metóda CH-Q; Mgr. Lenka Beková, Mgr. Katarína Hašková.....83

Workshop: Zručnosti pre riadenie vlastnej vzdelávacej a profesijnej dráhy (CMS); PhDr. Štefan Grajcár, Ing. Jozef Detko.....83

Workshop: Navigácia pri hľadaní povolania; Mgr. Eva Uhríková, kariérová poradkyňa a KOUČ, Mgr. Andrej Jeleník, psychológ 84

Workshop: pracovní a profesní diagnostika COMDI; Ing. Petr Neuman 88

Workshop: Navigácia pri hľadaní povolania; Mgr. Eva Uhríková, Mgr. Andrej Jeleník 89

PRÍHOVOR MUDr. PETRA CHUDÍKA

Predseda Prešovského samosprávneho kraja

Vážení účastníci konferencie!

Máločo v živote je také dôležité ako budúcnosť našich detí a mládeže. Ich vzdelanie a príprava na reálnu prax sú dnes podstatne náročnejšie ako kedykoľvek predtým. Moderná „informačná" doba priniesla zvýšené nároky na učiteľov i na žiakov. Potrebujú získať a spracovať podstatne viac informácií ako kedysi. Najvážnejšou zmenou však je stále vyšší dôraz na špecializáciu a vysokú odbornosť. A práve tak by sme mohli charakterizovať aj 21. storočie – ako storočie odbornosti.

Preto je nesmierne dôležité kvalitné a efektívne kariérové poradenstvo i plánovanie, ktoré mladým umožní zorientovať sa a správne sa rozhodnúť. Často totiž ide o rozhodnutia na celý život.

V týchto dňoch v Levoči nejde len o výmenu skúseností – ide predovšetkým o budúcnosť našej krajiny, ktorú Vy pomáhate budovať svojou každodennou prácou s mládežou.

Prajem Vám počas konferencie tvorivú, nápaditú a zmysluplnú atmosféru, ktorá Vám prinesie nielen nové poznatky a skúsenosti, ale i radosť a profesionálny optimizmus, ktorý budete môcť ďalej vo svojej praxi presunúť na naše deti a mládež pri plánovaní ich životnej kariéry.

Peter Chudík

predseda Prešovského samosprávneho kraja

PRÍHOVOR PaedDr. MÁRIE TEKELOVEJ

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Vážené dámy,

Vážení páni,

Vážení zahraniční hostia,

dovoľte, aby som Vás pozdravila na práve sa začínajúcej konferencii, venovanej problematike kariérového poradenstva ako efektívneho nástroja v podpore sociálnej inklúzie. Keďže odborná garanciu konferencie zastrešuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z úrovne sekcie regionálneho školstva prostredníctvom odborného útvaru zameraného na oblasť školského poradenského systému, hlavným je prínosom by malo byť najmä vytvorenie priestoru pre nás, jej účastníkov, na odovzdávanie a výmenu odborných poznatkov, výsledkov výskumu, príkladov dobrej praxe, ale aj názorov prejavovaných pri ich porovnávaní s vlastnou praxou.

Je prirodzené, že na každé odborné podujatie prichádzame s určitými očakávaniami, ktoré pri jeho ukončení prehodnocujeme. Vzhľadom na tému sme si už teraz vedomí, že to nebude jednoduché a jednoznačné už vôbec nie. Veď práca v oblasti kariérového poradenstva, zohľadňujúceho vzdelávacie možnosti a súčasné príležitosti mladých ľudí pre ich uplatnenie sa na pracovnom trhu, prichádzajúcich z určitého sociálneho prostredia do školy a následne aj na trh práce v rôznych regiónoch Slovenska, musí byť zákonite veľmi rôznorodá. Vychádza mi z toho, že nad snahou o dosiahnutie zjednotenej rétoriky by malo prevážiť najmä obohacovanie našich doterajších poznatkov a názorov o rozšírenie nazerania na problematiku z ďalších uhlov pohľadu. Keďže vďaka organizátorom môžeme na tejto konferencii privítať aj vzácnych hostí zo zahraničia, nasmerovanie našej ďalšej práce bude vďaka nim určite obohatená o ďalší rozmer. Rovnako vítame vzácnu možnosť priameho získania mnohých informácií od odborníkov z inštitúcií mimo rezortu školstva a aspoň touto cestou Vám za Váš záujem o aktívnu účasť na konferencii spolu s organizátormi vyjadrujem poďakovanie.

Milé dámy, páni, vážení hostia,

čakajú nás dva dni odbornej práce, ktorá umocní, aspoň v to osobne verím, náš záujem na vytváraní podmienok pre poskytovanie účinného poradenstva deťom, žiakom, mladým ľuďom v priebehu ich vzdelávania, dôležitého pri vytváraní správneho obrazu o ich vlastných predpokladoch, ale aj o reálnych možnostiach praxe a to v závislosti od aktuálneho stavu trhu práce. Jeho objektívne posudzovanie v širších súvislostiach, zahŕňajúcich aj prognostiku s ním súvisiacu, má v súčasnosti väčší význam než kedykoľvek predtým. Vytváranie motivačných mechanizmov pre voľbu vhodného povolania sa odvíja vo veľkej miere práve od možností, ktoré

ponúka potenciál žiaka v priamom vzťahu k objektívnym podmienkam podmieňujúcim jeho neskoršie pracovné uplatnenie. Správne určená a vhodne načasovaná motivácia, spolu s ďalšími odbornými intervenciami poradenských zamestnancov v oblasti kariérneho vývinu, ak sú potrebné, môže mladého človeka a jeho zákonného zástupcu preorientovať z preferovania úzko ohraničených vlastných záujmov na ich cielené rozšírenie a tak aj na zvýšenie šancí na výber povolania z viacerých alternatív a možností pre uplatnenie sa vo vhodnom povolaní v aktuálnom čase, ktoré mu umožní prežiť plnohodnotný život.

Keďže „byť na pulze doby" je nevyhnutnosťou nielen pre jednotlivca, ale aj pre spoločnosť, vytvárajúcu pre svojich občanov dostatočný životný priestor na dôstojnú sebarealizáciu, je náležité na tomto mieste uviesť, že v záujme vytvárania podmienok na skvalitnenie odbornej prípravy žiakov na stredných školách bol k príprave nevyhnutných legislatívnych ustanovení pre odborné vzdelávanie vytvorený a vládou Slovenskej republiky podporený legislatívny zámer vytvoriť samostatný zákon o odbornom vzdelávaní a priblížiť ho k praxi. V súčasnosti, po nadobudnutí účinnosti zákona č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní v znení zákona č. 324/2012 Z. z. účinného od 1. 1. 2013, sa dotvárajú aj štátne vzdelávacie programy jednotlivých študijných a učebných odborov s precízne vypracovanými časťami príslušného materiálno-technického zabezpečenia. Popri odborných poznatkoch, dôležitých pre kariérové poradenstvo pre žiakov, by mali tieto normy tvoriť zdroj praktických informácií, ktoré pre odborných zamestnancov školského poradenského systému a výchovných a kariérnych poradcov majú byť nápomocné pri zvyšovaní záujmu žiakov o perspektívne odborné vzdelávanie v študijných alebo učebných odboroch preferovaných pre každú cieľovú skupinu žiakov, vrátane miestnych špecifík v rámci Slovenska, podmieňujúcich úspešnosť sociálnej inklúzie na miestnej a celospoločenskej úrovni. Pokiaľ ide o takú dôležitú informáciu, akou je prehľad o uplatnení absolventov na trhu práce z jednotlivých stredných škôl, pre kariérové poradenstvo, žiakov a ich rodičov je k dispozícii portál s názvom Mapa regionálneho školstva, umiestnený na webovom sídle Ústavu informácií a prognóz školstva (www.uips.sk).

Vážené dámy, vážení páni, ctení hostia,

želám Vám, aby ste sa na konferencii organizovanej v krásnom a príjemnom mestečku Levoča, s bohatou a zaujímavou históriou, cítili dobre a aby sa Vám v tvorivej atmosfére podarilo naplniť Vaše odborné očakávania v oblasti motivácie, či kvalitatívneho posunu Vašej užitočnej práce.

Mária Tekelová

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

PRÍHOVOR PhDr. KVETOSLAVY KOMANICKEJ

Obvodný úrad Prešov, vedúca odboru školstva

Vážené dámy, vážení páni,

je už úplnou samozrejmosťou, že centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie poskytujú komplexnú psychologickú, špeciálno-pedagogickú, diagnostickú, výchovnú, preventívnu a poradenskú činnosť. Starajú sa o osobnostný rozvoj detí, ich nadanie, eliminovanie porúch v správaní a v psychickom vývine od narodenia až do ukončenia prípravy na povolanie.

Súčasne si uvedomujú dôležitosť vplyvu v kariérovom poradenstve ako efektívnom nástroji pre výber a prípravu na povolanie a v podpore sociálnej inklúzie.

Integrácia mladých ľudí do pracovného pomeru je zložitým sociálno-ekonomickým procesom. Jeho úspešnosť je výsledkom vzájomného pôsobenia ponuky a dopytu a jasných kompetencií vzťahujúcich sa na trh práce a školský poradenský systém.

Odbory školstva obvodných úradov (bývalé KŠÚ) vytvárajú podmienky na pôsobenie školských poradenských zariadení a podporujú vzájomnú spoluprácu odborných zamestnancov, vrátane neštátnych poradenských zariadení.

V územnej pôsobnosti Obvodného úradu Prešov je 25 štátnych, 14 súkromných a 1 cirkevné školské poradenské zariadenie.

Na potrebu neustáleho odborného rastu ich zamestnancov a kariérového poradenstva má ambíciu upozorniť aj naša konferencia, ktorá sa uskutočňuje pod záštitou predsedu Prešovského samosprávneho kraja MUDr. Petra Chudíka.

Som rada, že môžem odborným garantom konferencie Mgr. Zdenkovi Krajčírovi – generálnemu riaditeľovi Sekcie regionálneho školstva MŠVV a Š SR, PaedDr. Márii Tekelovej – riaditeľke odboru špeciálnych škôl a špeciálnych výchovných zariadení MŠVV a Š SR, organizátorom konferencie - Mgr. Kataríne Vozárovej a Mgr. Zuzane Pitoňákovej, riaditeľkám CPPP a P v Levoči a Poprade a celému tímu vyjadriť úprimné poďakovanie a prianie úspešného priebehu konferencie a naplnenia jej cieľov.

PhDr. Kvetoslava Komanická

vedúca odboru školstva

Obvodný úrad Prešov

PROGRAM KARIÉROVÉHO PORADENSTVA – PREZENTÁCIA VÝSLEDKOV POSTOJOV, NÁZOROV A SMEROVANIA ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH A STREDNÝCH ŠKÔL PREŠOVSKÉHO KRAJA; ING. MÁRIA WANTRUBOVÁ, MGR. KATARÍNA VOZÁROVÁ

Metodik kariérového poradenstva a profesijnú orientáciu – CPPP a P Levoča, riaditeľka Centrum pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie Levoča

Anotácia:

Príspevok prináša informáciu o programe kariérového poradenstva, postupe a výsledkoch analýzy postojov, názorov, vyhranenosti záujmov, smerovania a potrieb v oblasti profesijného a kariérového poradenstva na základných a stredných školách v Prešovskom kraji.
Uvádza štatistické údaje o využívaní poradenských služieb žiakmi a študentmi, využívaní informačných zdrojov, o ich pripravenosti pri voľbe vzdelávacej cesty a povolania. Súčasne prináša informácie o potrebách žiakov a študentov v tejto oblasti a vplyve vzdelávacích výsledkov pri rozhodovaní.

Kľúčové slová:

Analýza postojov, názorov, vyhranenosti záujmov, smerovanie a potreby žiakov a študentov, poradenské služby, kariérové poradenstvo, žiak/študent, výchovný poradca, odborný zamestnanec, dotazník, informovanosť, výber školy, voľba povolania, vzdelávacie výsledky, záujmy.

Summary:

Report brings information about programme of career counselling, progress/process and results of attitude, opinion, definition of interests, routing and needs analysis in job and career counselling at elementary and secondary schools in Prešov region.

Key words:

Analysis of attitudes, opinions, definition of interests, routing and needs of pupils and students, counselling services, carrier counselling, pupil/student, education counsellor, expert employee, questionnaire, informedness, choice of school, choice of career, education results, interests.

Profesijné a kariérové poradenstvo je účinným nástrojom zosúladenia profesijného rozhodovania, profesionálnych želaní žiakov a študentov so systémom odborného vzdelávania na sekundárnej resp. terciálnej úrovni a s potrebami trhu práce.
Podľa koncepčných materiálov EÚ, najmä Bruselskej rezolúcie prijatej Radou Európskej únie v máji 2004 **o posilňovaní politík, systémov a aktivít v oblasti celoživotného**

poradenstva (9286/04/EDUC 109 SOC 234), je poradenstvo chápané ako **komplexné celoživotné kariérové poradenstvo.** Predstavuje súbor aktivít, ktoré umožňujú občanom každého veku a v každej etape života zistiť svoje možnosti, kompetencie a záujmy, aby sa mohli rozhodnúť o svojom vzdelávaní, odbornej príprave a zamestnaní a riadiť svoju osobnú životnú cestu vo vzdelávaní, v práci a vo všetkých oblastiach, v ktorých tieto schopnosti a zručnosti získavajú alebo používajú. Poskytovanie poradenstva v systéme vzdelávania a odbornej prípravy v školách zohráva principiálnu úlohu pri zabezpečovaní pevného základu pre rozhodovanie sa jednotlivcov o ich vzdelávaní a kariére a pri pomoci jednotlivcom rozvíjať efektívne riadenie vlastného vzdelávania a kariérnej dráhy.

V súčasnosti sa zdôrazňuje spoločenský význam kariérovej výchovy a poradenstva, pretože ich úlohou je podieľať sa na riešení aktuálnych spoločensko – ekonomických problémov a rozporov v oblasti výchovy a vzdelávania vo vzťahu k potrebám trhu práce.

V rezorte školstva je kariérové poradenstvo/poradenstvo v profesionálnom vývine súčasťou výchovného poradenstva, ktoré zabezpečuje poradenskú pomoc aj v osobnostnom, sociálnom, emocionálnom a vzdelávacom vývine. Predstavuje odbornú pomoc žiakom vo fáze ich **predprofesijného vývinu**, v období ich profesionálneho rozhodovania sa a ich systematickej prípravy na vstup do sveta práce. Legislatívny a inštitucionálny rámec pre poskytovanie poradenstva vytvára zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého služby v oblasti profesionálneho vývinu žiakov zabezpečujú centrá pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie.

V praxi sa často sa stretávame s neschopnosťou dieťaťa v období prvej smerovej voľby zosúladiť svoje reálne možnosti s často neadekvátnymi alebo nereálnymi predstavami o svojom budúcom povolaní. V období dospievania žiak často vie, čo by nechcel robiť, aké povolanie by nechcel vykonávať, ale nevie definovať svoje „chcené" profesijné zaradenie. Chýba mu jasnejšia predstava o rôznosti povolaní, orientácia v názvoch profesií. Dospievajúci kladú väčší dôraz na atraktivitu jednotlivých povolaní, časté je striedanie ich záujmov a nedostatočné predstavy o vlastnom budúcom smerovaní. V takýchto prípadoch je úloha kariérového/výchovného poradcu nezastupiteľná pre proces socializácie žiaka. Odborné, včasné a kvalitne poskytnuté kariérové poradenstvo realizované odborne spôsobilým kariérovým/výchovným poradcom pôsobí aj ako prevencia pred zlyhaním žiaka – budúceho zamestnanca – na trhu práce.

Proces kariérového poradenstva v latentnej fáze profesijného vývinu, počas školskej dochádzky a prvej smerovej voľby, je zameraný na *rozvoj schopností žiaka budovať svoj sebaobraz, sformulovať svoje silné stránky, záujmy, využívať informačné zdroje o školách, povolaniach a pracovných príležitostiach, zvládať stratégiu rozhodovania* tak, aby si vybral takú *oblasť ďalšej vzdelávacej cesty,* ktorá ho baví a na ktorú sa hodí.

V procese stratégie rozhodovania **pomáhame žiakom dávať do vzťahu, uvedomiť si a porovnávať vlastné** predpoklady **(osobnostné, intelektové, schopnosti, nadanie, talent, výchovno – vzdelávacie výsledky) – silné stránky,** motivácie **(záujmy, hodnoty, ciele, sny, túžby),** osobné prekážky **(zdravotné znevýhodnenie) s** reálnymi možnosťami **(informácie o možnostiach štúdia, existujúce možnosti vo svete práce – povolania, zamestnania,**

zamestnateľnosť, nároky, perspektívy) a uvažovať o sebe ako o budúcom účastníkovi trhu práce.

Na strednej škole ich pripravujeme na zvládanie úloh pri hľadaní zamestnania, prekonávaní prekážok, pri odmietnutí zo strany zamestnávateľov. Rozvíjame u žiakov administratívne zručnosti. **Stredoškoláci nepokračujúci v štúdiu na vysokej škole, ktorí sa prvýkrát uchádzajú o zamestnanie, musia disponovať** kompetenciami/zručnosťami a schopnosťami potrebnými pri hľadaní zamestnania **- zvládli na patričnej úrovni** *všetky písomnosti, telefonovanie, komunikáciu s potencionálnym zamestnávateľom pri vstupnom pracovnom pohovore, konkurzy, situačné skúšky.* U žiakov rozvíjame schopnosť permanentne sa prispôsobovať meniacim sa spoločenským potrebám, prezentovať svoje kompetencie u potencionálneho zamestnávateľa, právnu gramotnosť a využívať moderné IKT pri plánovaní svojej profesionálnej dráhy.

Vstup na trh práce nie je jednoduchý a môže byť pre žiakov stresujúci. Aby sme pôsobenie stresujúcich faktorov eliminovali resp. minimalizovali, poradcovia (psychológ, kariérový poradca) pripravujú žiakov vyrovnávať sa so zmenami, neúspechmi, stresmi, frustráciami, **ktoré sú s hľadaním profesijného uplatnenia spojené – vedú ich k proaktivite, optimistickému prístupu k životu, naučia ich hľadať východiská z problémov, plánovať a dokončovať to, čo začali.**

Psychológ potrebné osobnostné kompetencie rozvíja prostredníctvom aplikácie relaxačných techník, programom frustračnej tolerancie, psychickej nezdolnosti, copingovými stratégiami.

Kariérové poradenstvo poskytované žiakom so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami (ďalej len „žiak so ŠVVP"), ktorí sa vzdelávajú v špeciálnych školách, špeciálnych triedach základných škôl alebo v triedach bežných základných/stredných škôl formou individuálneho začlenenia sa realizuje **v spolupráci s triednym učiteľom, výchovným poradcom školy, špeciálnym pedagógom a školským psychológom, so špeciálnymi strednými školami a odbornými učilišťami pre mentálne postihnutých žiakov.** Charakter a stupeň poruchy a postihnutia žiaka musí zodpovedať typu školy, do ktorej sa žiak hlási. Spolupracujeme aj so **špeciálnym pedagógom centra špeciálnopedagogického poradenstva pre daný druh poruchy alebo postihnutia,** v ktorej má výchovný poradca skúsenosti s perspektívou uplatnenia žiakov v ďalšom vzdelávaní, resp. v uplatnení sa na trhu práce. Výchovný poradca by mal mať konkrétnu predstavu o obsahu a rozsahu plánov a učebných osnov študijných a učebných odborov, požiadavky na ich úspešné zvládnutie a možnosti uplatnenia absolventov v praxi.

Výber vhodného odboru štúdia zodpovedajúceho možnostiam a osobnostným predpokladom uchádzača a dostatočná informovanosť o trhu práce zohrávajú dôležitú úlohu v narastajúcich problémoch a v štruktúre nezamestnanosti.

V programoch kariérového poradenstva preto kladieme dôraz na rozvoj ich kľúčových kompetencií, zručností v oblasti využívania IKT pri plánovaní vzdelávacej a následne profesijnej dráhy. Klientom (žiakom základných, stredných, špeciálnych škôl) priamo poskytujeme možnosti sprístupnenia informácií, doplnenia profesionálnych informácií, orientáciu v najvýznamnejších

informačných systémoch o možnostiach vzdelávania, odbornej prípravy a o svete práce, o potrebách trhu práce v regióne, v SR, v EÚ (ÚPSV a R, SSP, ISTP, internetové burzy práce, burzy stredných škôl, systém EURES), realizujeme nácvik vo využívaní interaktívnych informačno – poradenských programov, informačných databáz o možnostiach ďalšieho vzdelávania, najmä pri práci s internetom.

Program kariérového poradenstva aplikovaný v základných a stredných školách Prešovského kraja pozostával z nasledovných častí:

- analýza hierarchie záujmov
- analýza štruktúry inteligencie
- analýza individuálneho intelektového potenciálu osobnosti
- analýza štruktúry osobnosti
- tvorba profilu osobnej kariéry
- príprava na voľbu povolania a pracovného uplatnenia
- nájdenie optimálneho individuálneho profesijného rozhodnutia.

Pre aplikáciu programu kariérového poradenstva boli stanovené dve cieľové skupiny. Jednu skupinu tvorili žiaci **deviatych ročníkov základných škôl** a druhú **žiaci tretích ročníkov štvorročných gymnázií a septimy osemročných gymnázií.**

Na overenie postojov, názorov, smerovania a potrieb v oblasti profesijného a kariérového poradenstva sme pred samotnou realizáciou programu aplikovali **vstupný dotazník** (príloha č. 1) a po ukončení programu **výstupný dotazník** (príloha č. 2)**.** Vyhranenosť záujmov cieľových skupín sme overovali **testom hierarchie záujmov.**

Výber respondentov bol náhodný – oslovené školy sa dobrovoľne mohli rozhodnúť, či sa zapoja do programu.

Postoje, názory, smerovanie a potreby cieľových skupín vo vstupnom a výstupnom dotazníku sme zisťovali prostredníctvom sady indikátorov.

K hodnoteniu sme zvolili nasledovnú postupnosť krokov:

A. Vymedzenie indikátorov kvality
B. Zostavenie dotazníka
C. Terénny zber dát
D. Vyhodnotenie dát a výsledky merania
E. Závery a návrhy

Cieľ zadania:

Zistiť postoje, názory, vyhranenosť záujmov, smerovanie a potreby cieľových skupín v oblasti profesijného a kariérového poradenstva ako aj kvalitu poskytovaných poradenských služieb a potrebu ich poskytovania.

A. Vymedzenie indikátorov kvality

Cieľom hodnotenia bolo získať informácie o stave procesov a javov (kvalitatívneho charakteru) hodnotením žiakmi. Predmetom skúmania za účelom hodnotenia vo **vstupnom dotazníku** boli **oblasti:**

A1 Identifikačné znaky o respondentoch

Skúmané oblasti – indikátory:

Percentuálne zastúpenie testovaných žiakov podľa typov škôl

Percentuálne zastúpenie testovaných žiakov podľa okresov Prešovského kraja

A2 Plánovanie budúceho povolania

Skúmané oblasti – indikátory:

Miera záujmu žiakov o svoje budúce povolanie – otázka č. 1

Miera informovanosti žiakov o povolaniach a predpokladoch na ich výkon - otázka č. 3

Dostupnosť informačných zdrojov o študijných programoch stredných a vysokých škôl – otázka č. 2 a 4

A3 Vplyv odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní

Skúmané oblasti – indikátory:

Potreba poskytovania profesijného poradenstva – otázky č. 5 a 8

A4 Faktory ovplyvňujúce rozhodovanie žiakov

Skúmané oblasti – indikátory:

Miera vplyvu vzoru blízkych ľudí na rozhodovanie – otázka č. 6

Miera vplyvu vzdelávacích výsledkov na rozhodovanie - otázka č. 7

Po ukončení programu sme pre získanie spätnej väzby aplikovali **výstupný dotazník,** v ktorom žiaci hodnotili svoje postoje, názory, potreby v oblasti profesijného a kariérového poradenstva ako aj kvalitu poskytovaných poradenských služieb.

Predmetom skúmania za účelom hodnotenia vo **výstupnom dotazníku** boli **oblasti:**

A1 Plánovanie budúceho povolania

Skúmané oblasti – indikátory:

Úroveň poznania o možnostiach ďalšieho vzdelávania - otázka č. 1

Úroveň poznania o povolaniach a predpokladoch na ich výkon - otázka č. 2

Úroveň IKT zručností v oblasti práce s informáciami o možnostiach ďalšieho vzdelávania – otázka č. 3

A2 Vplyv odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní

Skúmané oblasti – indikátory:

Kvalita spolupráce s výchovným poradcom – otázka č. 4
Kvalita poradenského procesu poskytovaného odbornými zamestnancami CPPP a P – otázka č. 6

A3 Faktory ovplyvňujúce rozhodovanie žiakov

Skúmané oblasti – indikátory:
Miera vplyvu vzdelávacích výsledkov na konečné rozhodovanie - otázka č. 5
Miera vplyvu programu kariérového poradenstva na rozhodovanie – otázka č. 7
B. Zostavenie dotazníkov

Postoje a názory žiakov sme zisťovali kvantitatívnou formou – dotazníkom. Dotazník bol vypracovaný v súlade s identifikovanými skúmanými oblasťami – identifikátormi.
Dotazník bol anonymný – respondenti – žiaci vyjadrovali svoj názor, postoj resp. premietli svoju osobnú skúsenosť anonymne.
Dotazník bol zostavený **z uzavretých otázok t. j.** respondenti vyberali z ponúkaných variantov**.**
Vo **vstupnom dotazníku** odpovedali žiaci na otázky možnosťami áno a nie a vo **výstupnom dotazníku** možnosťami:

v otázkach č. 1, 2, 3 výrazne zlepšila, zlepšila, nezmenila
v otázke č. 4 výborná, priemerná, žiadna
v otázkach č. 5 a 7 áno, nie, čiastočne
v otázke č. 6 veľmi prospešný, prospešný, zbytočný

Spôsob distribúcie dotazníkov

Dotazníky po dohode s riaditeľmi škôl a s informovaným súhlasom zákonných zástupcov boli odbornými zamestnancami centier administrované priamo v triedach pred začiatkom realizácie programu a po ukončení programu.

C. Terénny zber dát
Zber dát prebiehal v priebehu 5 mesiacov.

D. Vyhodnotenie dát a výsledky merania

Odpovede respondentov na uzavreté otázky č. 1, 2, 3 používajúce škálovaciu techniku typu – *výrazne zlepšila* a typu – *zlepšila,* sme hodnotili ako *kladné/súhlasné* vyjadrenia; odpovede respondentov typu – *nezmenila,* sme hodnotili ako záporné/nesúhlasné vyjadrenia; v otázke č. 4, sme odpovede respondentov typu – *výborná* hodnotili ako *kladné/súhlasné* vyjadrenia; odpovede respondentov typu – *priemerná* a typu - *žiadna,* hodnotili ako záporné/nesúhlasné vyjadrenia;
v otázkach č. 5 a 7, sme odpovede respondentov typu – *áno* a typu - *čiastočne* hodnotili ako *kladné/súhlasné* vyjadrenia; odpovede respondentov typu – *nie,* sme hodnotili ako záporné/nesúhlasné vyjadrenia; v otázke č. 6, sme odpovede respondentov typu – *veľmi*

prospešný a typu – *prospešný* hodnotili ako *kladné/súhlasné* vyjadrenia; odpovede respondentov typu – *zbytočný,* sme hodnotili ako záporné/nesúhlasné vyjadrenia;

Tabuľková časť

Výsledky vyhodnotenia vstupného aj výstupného dotazníka sú zoradené v poradí podľa jednotlivých identifikátorov.

A1 Identifikačné znaky o respondentoch

Percentuálne zastúpenie testovaných žiakov podľa typov škôl

Kategória respondentov	Celkový počet	Počet účastníkov programu	Vyjadrenie v %
Žiaci 9. ročníkov ZŠ	7 103	1438	20,24

TABUĽKA 1

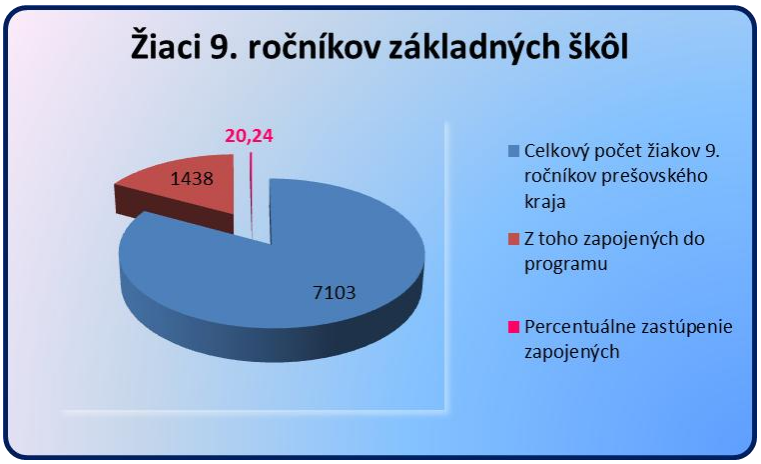

GRAF 1

Kategória respondentov	Celkový počet	Počet účastníkov programu	Vyjadrenie v %
Študenti 3. ročníkov gymnázií a septimy	2757	1511	54,81

TABUĽKA 2

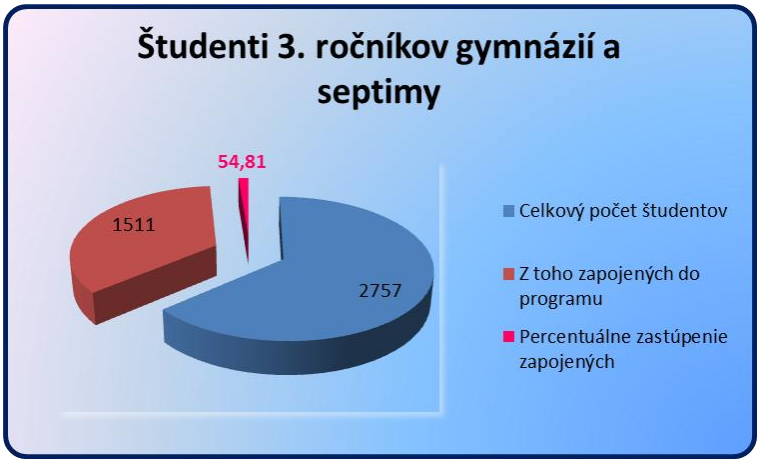

GRAF 2

PERCENTUÁLNE ZASTÚPENIE TESTOVANÝCH ŽIAKOV A ŠTUDENTOV PODĽA OKRESOV PREŠOVSKÉHO KRAJA

Základné školy – žiaci 9. ročníkov

Okres	**Celkový počet žiakov**	**Počet účastníkov programu**	**Vyjadrenie v %**
Bardejov	745	247	33,15
Humenné	522	0	0
Kežmarok	651	253	38,86
Levoča	315	143	45,39
Poprad	833	178	21,36
Prešov	1256	130	10,35
Sabinov	596	178	29,86
Snina	294	100	34,01
Stará Ľubovňa	549	96	17,48
Stropkov	266	66	24,81
Svidník	325	100	30,76
Vranov n/Topľou	751	20	2,66

TABUĽKA 3

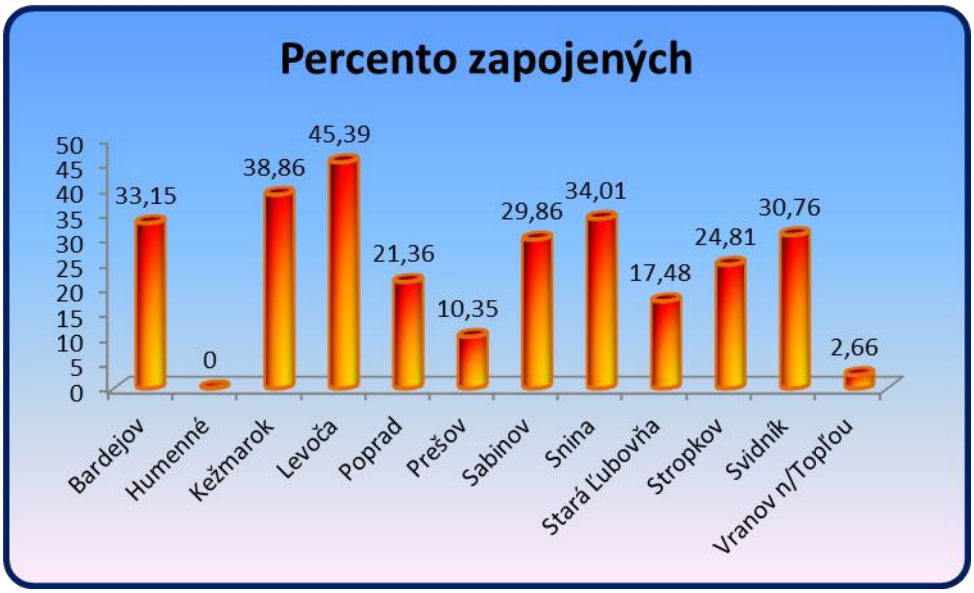

GRAF 2

Stredné školy – žiaci 3. ročníkov štvorročných gymnázií a septimy osemročných gymnázií

Okres	Celkový počet žiakov	Počet účastníkov programu	Vyjadrenie v %
Bardejov	298	171	57,38
Humenné	283	55	19,43
Kežmarok	169	13	7,69
Levoča	168	118	79,73
Poprad	429	229	53,38
Prešov	833	87	29,19
Sabinov	217	67	30,88
Snina	182	125	68,68
Stará Ľubovňa	171	128	74,85
Stropkov	81	81	100,00
Svidník	152	100	65,79
Vranov n/Topľou	246	126	51,22

TABUĽKA 4

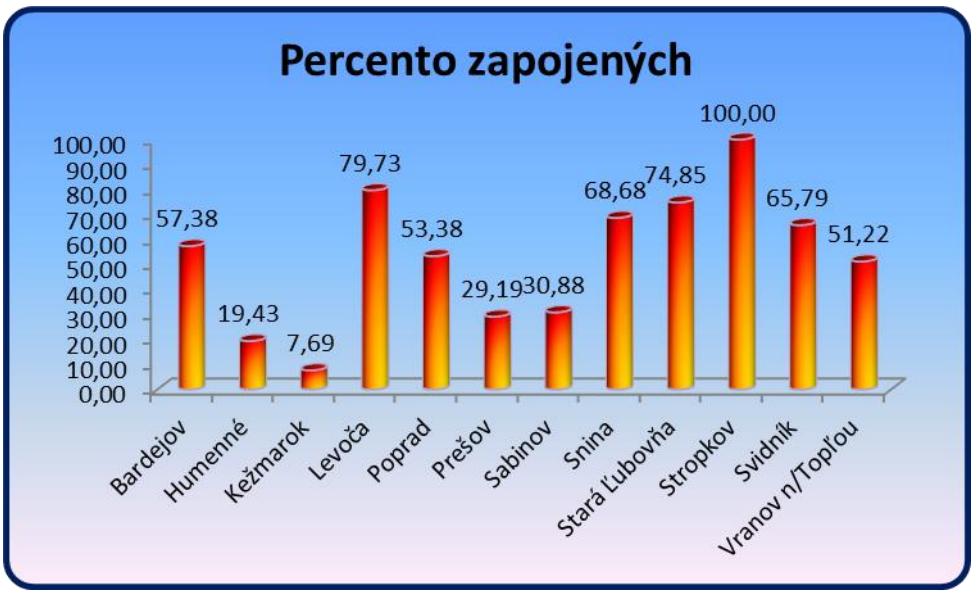

GRAF 3

VYHODNOTENIE VSTUPNÉHO DOTAZNÍKA ŽIAKOV 9. ROČNÍKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

Vstupný dotazník vyplnilo 1381 žiakov.

A2 PLÁNOVANIE BUDÚCEHO POVOLANIA

Miera záujmu žiakov o svoje budúce povolanie	áno	nie
Rozmýšľal/la si už o svojom budúcom povolaní?	1293	88

TABUĽKA 5

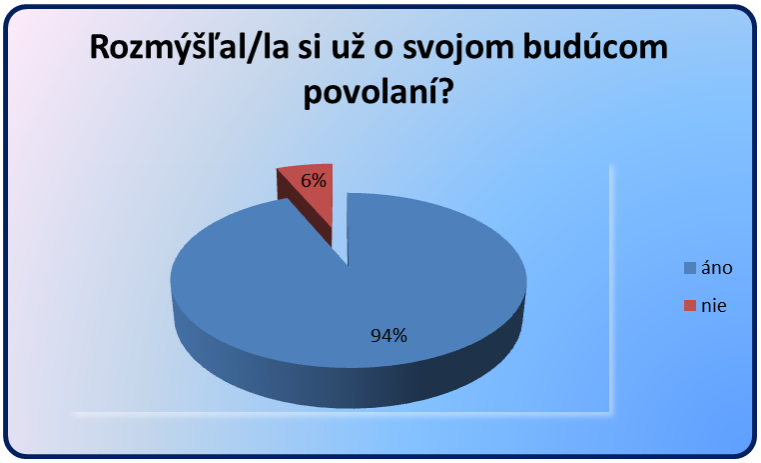

GRAF 4

Z vyhodnotenia indikátora o plánovaní budúceho povolania na základe odpovedí respondentov vyplýva, že až 94% testovaných žiakov už na základnej škole rozmýšľa o svojom budúcom uplatnení sa na pracovnom trhu, 66% pozná obsahovú náplň jednotlivých povolaní ako aj predpoklady na ich výkon a až 90% opýtaných hodnotilo kladne dostupnosť informačných zdrojov o možnostiach štúdia na stredných školách, ako aj svoju úroveň IKT zručností v oblasti práce s informáciami o možnostiach ďalšieho vzdelávania.

Miera informovanosti žiakov o povolaniach a predpokladoch na ich výkon	áno	nie
Poznáš obsahovú náplň jednotlivých povolaní a predpoklady na ich výkon?	**916**	**465**

TABUĽKA 6

GRAF 5

Dostupnosť informačných zdrojov o študijných programoch stredných škôl	áno	nie
Poznáš možnosti ďalšieho štúdia - druhy stredných škôl a ponúkané odbory?	1226	155
Vieš si vyhľadať informácie o možnostiach ďalšieho štúdia?	1256	125

TABUĽKA 7

GRAF 6

A3 Vplyv odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní

Potreba poskytovania profesijného poradenstva	áno	nie
Využívaš pri svojom rozhodovaní aj pomoc výchovného poradcu?	589	792
Myslíš, že potrebuješ pri výbere školy pomoc odborníka?	639	742

TABUĽKA 8

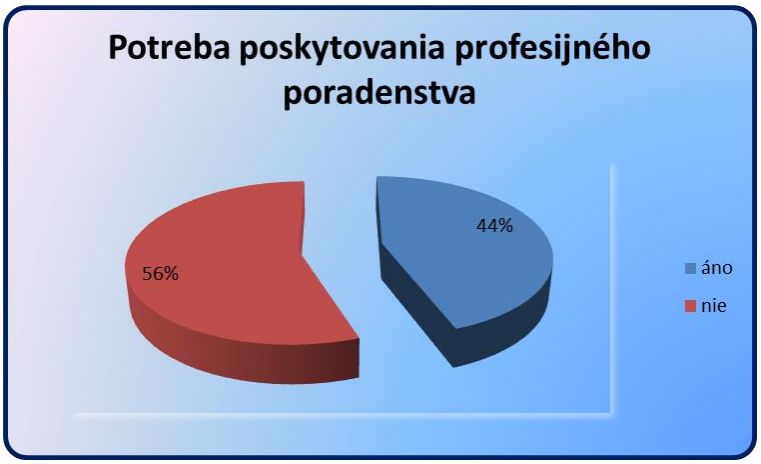

GRAF 7

Hodnotenie *miery vplyvu odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní* vychádza mierne, podľa názoru respondentov v neprospech potreby poskytovania profesijného poradenstva výchovnými poradcami základných škôl, resp. odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie, pretože až 57% žiakov nevyužíva pomoc výchovného poradcu vo fáze rozhodovania sa a podľa vyjadrenia 53% opýtaných pri svojom rozhodovaní sa o ďalšom smerovaní pomoc odborníka nepotrebuje. V celkovom hodnotení ukazovateľa sa 56 % opýtaných vyjadrilo, že pri svojom rozhodovaní nevyužíva pomoc výchovného poradcu a ani nepotrebuje pri výbere školy odborníka.

A4 Faktory ovplyvňujúce rozhodovanie žiakov

Miera vplyvu vzoru blízkych ľudí	áno	nie
Ovplyvňuje tvoje rozhodovanie vzor blízkych ľudí?	682	699

TABUĽKA 9

GRAF 8

Miera vplyvu vzdelávacích výsledkov	áno	nie
Zohľadňuješ pri výbere školy aj svoje doterajšie študijné výsledky?	1152	229

TABUĽKA 10

GRAF 9

Z 1381 opýtaných žiakov je pri svojom rozhodovaní o voľbe ďalšej vzdelávacej cesty až 682 žiakov ovplyvňovaných vzorom blízkych ľudí, čo je z nášho pohľadu dosť vysoké percento (47,43 %). Výchovno – vzdelávacie výsledky zohľadňuje pri výbere strednej školy až 83% opýtaných.

VYHODNOTENIE VÝSTUPNÉHO DOTAZNÍKA ŽIAKOV 9. ROČNÍKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

Výstupný dotazník vyplnilo 1348 žiakov.

A1 Plánovanie budúceho povolania

	výrazne zlepšila	zlepšila	nezmenila
Úroveň poznania možnosti ďalšieho štúdia sa u mňa po účasti v programe KP	194	807	347
Úroveň poznania obsahovej náplne jednotlivých povolaní sa u mňa	179	739	430
Úroveň zručností v oblasti vyhľadávania informácií o možnostiach štúdia sa u mňa	202	716	430

TABUĽKA 11

GRAF 10

Po absolvovaní programu kariérového poradenstva a na základe výsledkov merania sa u 74% opýtaných žiakov zlepšila *úroveň poznania o možnostiach ďalšieho štúdia*, u 68% sa zlepšila *úroveň poznania obsahovej náplne jednotlivých povolaní* a tiež u 68% sa zlepšila *úroveň IKT zručností v oblasti práce s informáciami o možnostiach ďalšieho vzdelávania*. Celkové vyhodnotenie ukazovateľa v oblasti *plánovania budúceho povolania*

poukazuje na zlepšenie informovanosti žiakov vo všetkých troch ukazovateľoch až u 70% opýtaných.

A2 Vplyv odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní

	výborná	priemerná	žiadna
Ako hodnotíš spoluprácu s výchovným poradcom	661	574	113

TABUĽKA 12

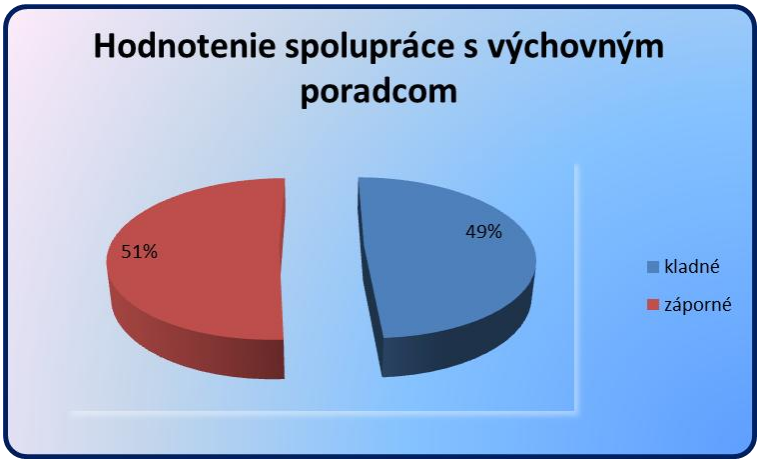

GRAF 11

	veľmi prospešný	prospešný	zbytočný
Ako hodnotíš poradenský proces zabezpečený pracovníkmi CPPP a P	440	811	97

TABUĽKA 13

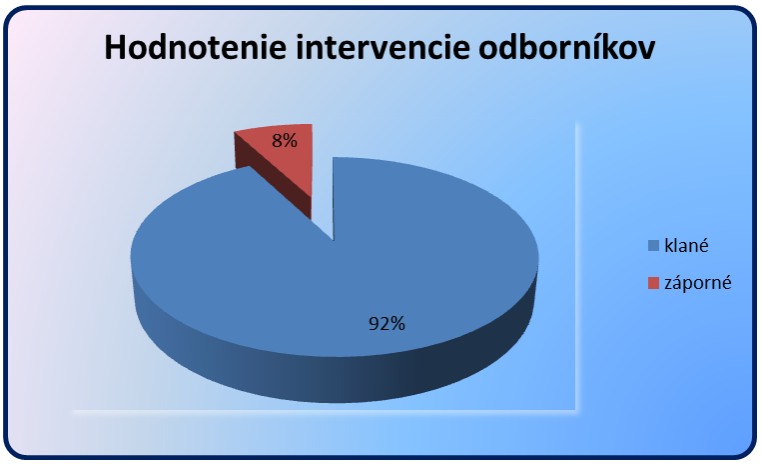

GRAF 12

Pri zisťovaní *vplyvu odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní* 49% opýtaných žiakov hodnotilo spoluprácu s výchovným poradcom ako výbornú, 43% ako priemernú a 8% ako žiadnu. V celkovom hodnotení vyznieva názor žiakov na spoluprácu s výchovným poradcom v 51% skôr negatívne a v 49% pozitívne.

Poradenský proces poskytovaný odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie hodnotí 33% žiakov ako veľmi prospešný, 60% ako prospešný a len 7% žiakov si myslí, že je zbytočný. V celkovom hodnotení až 92% žiakov sa o poradenskom procese vyjadrilo pozitívne a 8% negatívne.

Z porovnania hodnotenia potreby poskytovania profesijného poradenstva odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie žiakmi pred absolvovaním programu kariérového poradenstva (53% žiakov nepotrebuje pomoc odborníka; tabuľka a graf č. 8) a po jeho absolvovaní, kedy až 92 % účastníkov programu hodnotí intervencie odborníkov pozitívne, vyplýva jednoznačne potreba poskytovania profesijného poradenstva žiakom pri voľbe ich ďalšej vzdelávacej cesty.

A3 Faktory ovplyvňujúce rozhodovanie žiakov

Miera vplyvu vzdelávacích výsledkov na konečné rozhodovanie	**áno**	**nie**	**čiastočne**
Ovplyvnili doterajšie študijné výsledky konečnú voľbu vzdelávacej cesty?	820	522	6

TABUĽKA 14

GRAF 13

Miera vplyvu programu kariérového poradenstva na rozhodovanie	áno	nie	čiastočne
Ovplyvnila účasť v programe tvoje rozhodovanie?	414	381	553

TABUĽKA 15

GRAF 14

Pri meraní m*iery vplyvu vzdelávacích výsledkov na konečné rozhodovanie* sme zistili, že u 60,55 % opýtaných žiakov vzdelávacie výsledky ovplyvňujú konečné rozhodovanie sa, u 0,45 % čiastočne a 39 % žiakov pri rozhodovaní sa vzdelávacie výsledky neberie do úvahy.

Poradenský proces poskytovaný odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie prostredníctvom programu kariérového poradenstva ovplyvnil konečné rozhodovanie sa u 72 % opýtaných žiakov.

VYHODNOTENIE VSTUPNÉHO DOTAZNÍKA ŠTUDENTOV GYMNÁZIÍ

Vstupný dotazník vyplnilo 1378 študentov.

A2 Plánovanie budúceho povolania

Miera záujmu študentov o svoje budúce povolanie	áno	nie
Rozmýšľali ste už o svojom budúcom povolaní	1280	98

TABUĽKA 16

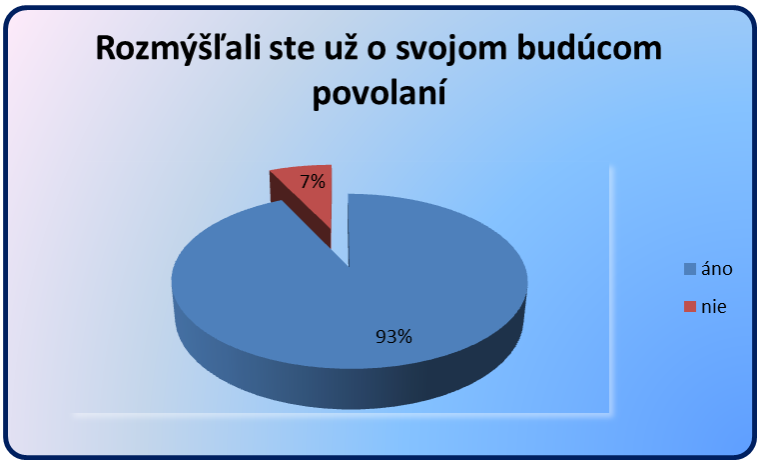

GRAF 15

Miera informovanosti študentov o povolaniach a predpokladoch na ich výkon	áno	nie
Poznáš obsahovú náplň jednotlivých povolaní a predpoklady na ich výkon?	859	519

TABUĽKA 17

GRAF 16

Dostupnosť informačných zdrojov o študijných programoch vysokých škôl	áno	nie
Poznáš možnosti ďalšieho štúdia - druhy vysokých škôl a ponúkané programy?	1113	265
Vieš si vyhľadať informácie o možnostiach ďalšieho štúdia?	1266	112

TABUĽKA 18

GRAF 17

Z vyhodnotenia indikátora *o plánovaní budúceho povolania* na základe odpovedí respondentov vyplýva, že 93% testovaných študentov rozmýšľa o svojom budúcom povolaní a následnom uplatnení sa na pracovnom trhu, ale len 62% pozná obsahovú náplň jednotlivých povolaní ako aj predpoklady na ich výkon. 81% opýtaných hodnotilo kladne dostupnosť informačných zdrojov o druhoch vysokých škôl a ponúkaných

študijných programoch a 91 % študentov sa vyjadrilo kladne o svojich schopnostiach získavania a spracovávania informácií o možnostiach ďalšieho vzdelávania.

A3 Vplyv odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní

Potreba poskytovania profesijného poradenstva	áno	nie
Využívaš pri svojom rozhodovaní aj pomoc výchovného poradcu?	410	968
Myslíš, že potrebuješ pri výbere školy pomoc odborníka?	744	634

TABUĽKA 19

GRAF 18

Hodnotenie *miery vplyvu odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní* vychádza značne, podľa názoru respondentov, v neprospech využívania poradenských služieb výchovných poradcov stredných škôl, pretože až 70 % ich pri rozhodovaní sa nevyužíva, ale 53 % študentov pri svojom rozhodovaní potrebuje pomoc odborníka, 46 % ho nepotrebuje. V celkovom hodnotení ukazovateľa sa len 42 % opýtaných vyjadrilo, že pri svojom rozhodovaní potrebuje služby profesijného poradenstva a 58 % ich nepotrebuje.

A4 Faktory ovplyvňujúce rozhodovanie študentov

Miera vplyvu vzoru blízkych ľudí pri rozhodovaní	áno	nie
Ovplyvňuje tvoje rozhodovanie vzor blízkych ľudí?	700	678

TABUĽKA 20

GRAF 19

Miera vplyvu vzdelávacích výsledkov pri rozhodovaní	áno	nie
Zohľadňuješ pri výbere školy aj svoje doterajšie študijné výsledky?	1102	276

TABUĽKA 21

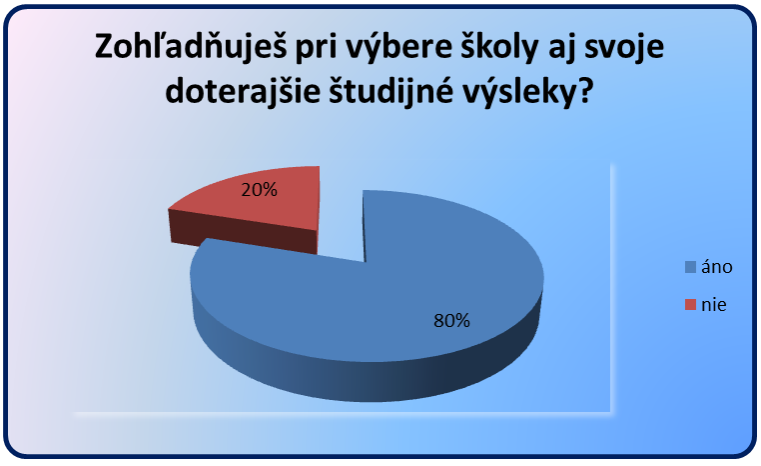

GRAF 20

Z 1378 opýtaných študentov je pri svojom rozhodovaní o voľbe ďalšej vzdelávacej cesty až 700 z nich ovplyvňovaných vzorom blízkych ľudí, čo je z nášho pohľadu dosť vysoké percento (50,00 %). Výchovno – vzdelávacie výsledky zohľadňuje pri výbere strednej školy až 80 % opýtaných.

VYHODNOTENIE VÝSTUPNÉHO DOTAZNÍKA ŠTUDENTOV GYMNÁZIÍ

Výstupný dotazník vyplnilo 1297 študentov.

A2 Plánovanie budúceho povolania

	výrazne zlepšila	zlepšila	nezmenila
Úroveň poznania možnosti ďalšieho štúdia sa u mňa po účasti v programe KP	242	692	363
Úroveň poznania obsahovej náplne jednotlivých povolaní sa u mňa	257	615	425
Úroveň zručností v oblasti vyhľadávania informácií o možnostiach štúdia sa u mňa	214	612	471

TABUĽKA 22

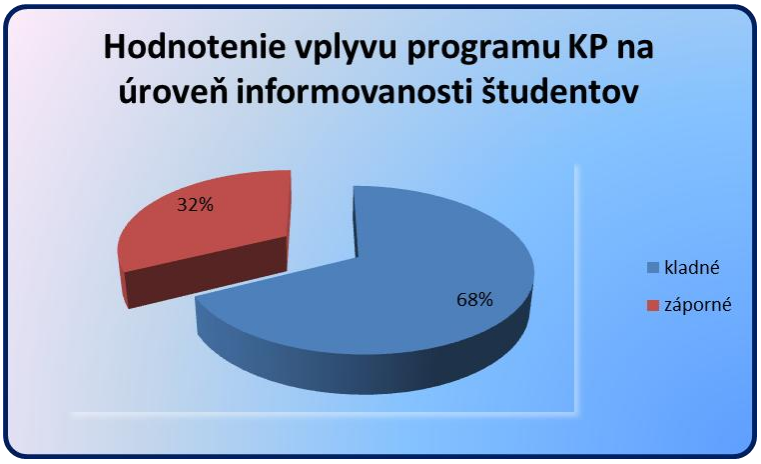

GRAF 21

Po absolvovaní programu kariérového poradenstva a na základe výsledkov merania sa u 72 % opýtaných študentov zlepšila *úroveň poznania o možnostiach ďalšieho štúdia*, u 67 % sa zlepšila *úroveň poznania obsahovej náplne jednotlivých povolaní* a u 64 % sa zlepšila *úroveň IKT zručností v oblasti práce s informáciami o možnostiach ďalšieho vzdelávania*. Celkové vyhodnotenie ukazovateľa v oblasti *plánovania budúceho povolania* poukazuje na zlepšenie informovanosti žiakov vo všetkých troch ukazovateľoch až u 68 % opýtaných.

A2 Vplyv odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní

Kvalita spolupráce s výchovným poradcom	výborná	priemerná	žiadna
Ako hodnotíte spoluprácu s výchovným poradcom	611	548	138

TABUĽKA 23

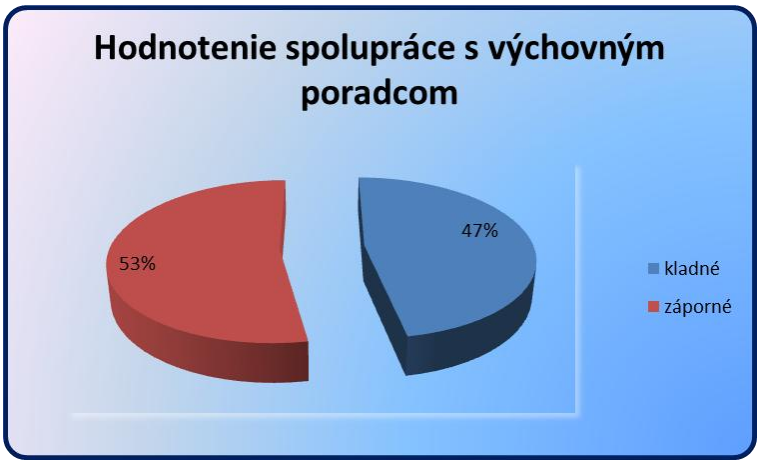

OBRÁZOK 22

Kvalita poradenského procesu poskytovaného odbornými zamestnancami CPPP a P	veľmi prospešný	prospešný	zbytočný
Ako hodnotíte poradenský proces zabezpečený pracovníkmi CPPP a P	490	687	120

TABUĽKA 24

GRAF 23

Pri zisťovaní *vplyvu odbornej intervencie pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní* 47 % opýtaných študentov hodnotilo spoluprácu s výchovným poradcom ako *výbornú*, 42 % ako *priemernú* a 11 % ako *žiadnu*. V celkovom hodnotení vyznieva názor študentov na spoluprácu s výchovným poradcom v 53 % skôr negatívne a v 47 % pozitívne.

Kvalitu poradenského procesu poskytovaného odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie hodnotí 38 % žiakov ako *veľmi prospešný*, 53 % ako *prospešný* a len 9 % žiakov si myslí, že je *zbytočný*. V celkovom hodnotení, ak budeme považovať odpovede typu *veľmi prospešný* a *prospešný* za *kladné* a odpovede typu *zbytočný* za *záporné,* až 91 % študentov sa o poradenskom procese vyjadrilo *pozitívne* a 9 % *negatívne.*

Z porovnania hodnotenia potreby poskytovania profesijného poradenstva odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie študentmi pred absolvovaním programu kariérového poradenstva (56 % študentov nepotrebuje pomoc odborníka; tabuľka a graf č. 19) a po jeho absolvovaní, kedy až 91 % účastníkov programu hodnotí intervencie odborníkov pozitívne, vyplýva jednoznačne potreba poskytovania profesijného poradenstva študentom pri ich osobnostnom, sociálnom a profesijnom vývine v súvislosti s voľbou ich ďalšej vzdelávacej cesty a následnom uplatnení sa na pracovnom trhu.

A3 Faktory ovplyvňujúce rozhodovanie žiakov

Miera vplyvu vzdelávacích výsledkov na konečné rozhodovanie	áno	nie	čiastočne
Ovplyvnili doterajšie študijné výsledky konečnú voľbu vzdelávacej cesty?	788	418	91

TABUĽKA 25

GRAF 24

Miera vplyvu programu kariérového poradenstva na rozhodovanie	áno	nie	čiastočne
Ovplyvnila účasť v programe tvoje rozhodovanie?	412	259	626

TABUĽKA 26

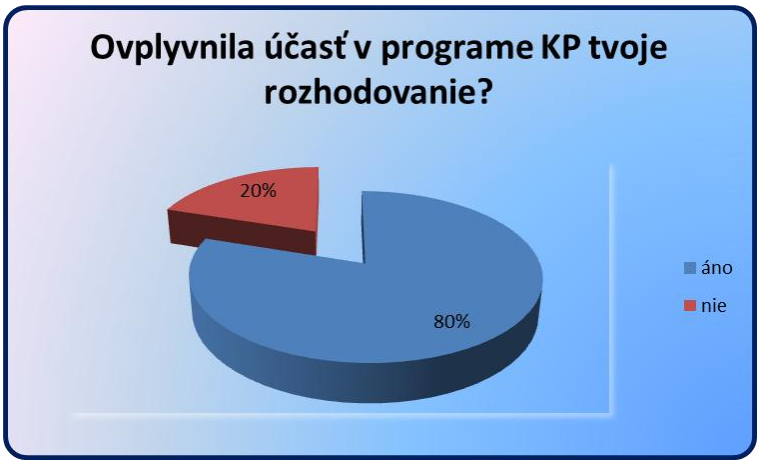

GRAF 25

Pri meraní m*iery vplyvu vzdelávacích výsledkov na konečné rozhodovanie* sme zistili, že u 61 % opýtaných študentov *vzdelávacie výsledky ovplyvňujú konečné rozhodovanie sa*, u 7 % *čiastočne* a 32 % študentov, čo je dosť vysoké percento, pri rozhodovaní sa *vzdelávacie výsledky neberie do úvahy.*

Poradenský proces poskytovaný odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie prostredníctvom programu kariérového poradenstva *ovplyvnil* konečné rozhodovanie sa u 32 % študentov, *čiastočne* u 48 % a *neovplyvnil* 20 %. Na

základe celkového vyhodnotenia *miery vplyvu programu kariérového poradenstva na rozhodovanie sa,* ak budeme považovať odpoveď *áno* a *čiastočne* za vyjadrenie *kladné* a odpoveď *nie* za vyjadrenie *záporné,* môžeme konštatovať, že u 80 % opýtaných študentov účasť v programe kariérového poradenstva mala vplyv na ich rozhodovanie.

E. Závery a návrhy

Aplikácia programu kariérového poradenstva na základe zverejnených výsledkov merania u žiakov základných škôl a gymnázií prispela k zlepšeniu *úrovne poznania o možnostiach ďalšieho štúdia*, zlepšila sa *úroveň poznania obsahovej náplne jednotlivých povolaní, úroveň IKT zručností v oblasti práce s informáciami o možnostiach ďalšieho vzdelávania*.

Kvalitu poskytovaných poradenských služieb odbornými zamestnancami centier pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie hodnotí pozitívne 92 % žiakov základných škôl a 91 % študentov gymnázií.

Z vyjadrenia cieľových skupín po absolvovaní programu kariérového poradenstva vyplýva jednoznačne potreba poskytovania profesijného poradenstva pri osobnostnom, sociálnom a profesijnom vývine žiakov a študentov v súvislosti s voľbou ich ďalšej vzdelávacej cesty a následnom uplatnení sa na pracovnom trhu, pretože 92 % žiakov základných škôl a 91 % študentov stredných škôl hodnotilo intervencie odborníkov pozitívne.

Meraním vplyvu programu kariérového poradenstva na rozhodovanie sa, sme zistili veľmi vysokú mieru vplyvu, keďže u 72 % žiakov základných škôl a u 80 % opýtaných študentov účasť v programe kariérového poradenstva mala vplyv na jeho rozhodovanie.

Vychádzajúc z rozpracovania úloh vyplývajúcich pre Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2010-2014 a cieľov konferencie, ktorými sú:

- *napomôcť vytvoriť **efektívne nástroje** pre úspešné uplatnenie sa absolventov stredných škôl na trhu práce poskytovaním komplexných služieb kariérového poradenstva zameraného na zvyšovanie ich zamestnanteľnosti prostredníctvom rozvoja kľúčových kompetencií,*
- *napomôcť vytvoriť systém dobre organizovaných služieb kariérového poradenstva pre potreby vedomostnej spoločnosti v rámci vzdelávacieho systému,*
- *prispieť k reformám, ktorých cieľom je zlepšiť fungovanie trhu práce,*

navrhujeme:

- vybudovať regionálnu sieť zainteresovaných inštitúcií v oblasti vzdelávania, poradenstva a zamestnanosti vytvárajúcu na mieru šité služby a projekty poskytovania celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva,
- ***systémovo/resp. inštitucionálne zastrešiť*** existujúce subsystémy (kariérové/výchovné poradenstvo v školách, kariérové poradenstvo poskytované CPPPaP, kariérové poradenstvo poskytované úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, kariérové poradenstvo

zamestnávateľov a vzájomne *poprepájať do funkčných vzťahov* tak, aby spĺňali reálne potreby žiakov, občanov, zamestnávateľov, verejnej správy a vzdelávacích inštitúcií.

Ako to urobiť?

1. Systém výchovného/kariérového poradenstva na školách

V základných a stredných školách (bez rozdielu zriaďovateľa) zakomponovať kariérové poradenstvo do školských vzdelávacích programov minimálne od 6. ročníka ZŠ (v súčasnosti sa činnosť výchovných poradcov zameriava najmä na žiakov končiacich ročníkov a obmedzuje sa na zber údajov o výbere SŠ/VŠ). V niektorých prípadoch by sa dal tento druh poradenstva priamo zakomponovať do učebných osnov s dotáciou hodín určených zriaďovateľom, čo by viedlo k tomu že prvé zamestnanie študentov by bolo vo väčšom súlade so zistenými záujmami, a vyskytoval by sa menší počet tých, ktorí menili prácu chaoticky oproti tým, ktorí ju menili po zrelej úvahe.
V zákone č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zadefinovať vytvorenie pozície odborného zamestnanca - kariérového poradcu.

2. Manažment riadenia

Vytvoriť manažment riadenia, koordinácie (strechu) poskytovania služieb kariérového poradenstva jednotlivými subsystémami, jeho organizovanie, vyhodnocovanie výsledkov, vytváranie vzťahov s externými organizáciami, najmä zamestnávateľmi.

3. Manažment informácií

Riadenie poskytovania informácií o možnostiach ďalšieho vzdelávania a situácii na trhu práce v regióne, v SR a EÚ.

Je potrebné vytvoriť jednotný informačný systém s uvedenými informáciami tak, aby sa v ňom vedeli orientovať školy a výchovní/kariéroví poradcovia (pre potreby vytvárania študijných/učebných odborov v súlade s požiadavkami trhu práce a smerovania výchovného/kariérového poradenstva), žiak a jeho zákonný zástupca (pre potreby výberu ďalšej vzdelávacej cesty), zamestnávatelia (pre potreby tvorby politiky zamestnanosti, ďalšieho vzdelávania resp. rekvalifikácie svojich zamestnancov) a poskytovatelia služieb kariérového poradenstva (CPPP a P) v systéme školstva (pre potrebu tvorby a aplikácie efektívnych a komplexných programov kariérového poradenstva v súlade s možnosťami klienta a potrebami pracovného trhu).

5. Monitoring

Monitorovať kvalitu poskytovaných poradenských služieb ako aj kvalitu práce kariérových poradcov na základe hodnotenia samotnými klientmi. Práve ich spokojnosť alebo nespokojnosť môže veľa povedať o kvalite poskytovaných poradenských služieb.

EURÓPSKA DIMENZIA A POLITIKY KARIÉROVÉHO PORADENSTVA[1] ; PhDr. ŠTEFAN GRAJCÁR

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu – Euroguidance centrum, Bratislava

1/Vymedzenie a kontext kariérového poradenstva

Kariérové poradenstvo patrí dnes k veľmi dynamicky sa vyvíjajúcim oblastiam teórie i aplikačnej praxe, a to nielen v rámci poradenskej psychológie. Ako upozorňuje R. Sultana (2007), posun od kariérového poradenstva založeného predovšetkým na základoch psychológie a využívajúceho psychologické teórie ku kariérovému poradenstvu, ktoré má multidisciplinárny charakter, patrí medzi kľúčové trendy rozvoja služieb kariérového poradenstva v súčasnosti.

Samotný pojem kariérové poradenstvo je v našich podmienkach pomerne nový a ešte nie celkom zaužívaný, spadá pod neho to, čo sa označovalo a vlastne stále označuje ako poradenstvo pri voľbe povolania a výbere zamestnania, profesionálna orientácia, profesionálne poradenstvo a i. Pojem kariérové poradenstvo sa k nám dostal zvonku niekedy v období vstupu Slovenska do Európskej únie, kedy sa začali realizovať programy a projekty financované z väčšej časti z európskych fondov, ktorých primárnym cieľom bolo a stále je vyrovnávať diskrepancie v rozvoji infraštruktúry a služieb rôzneho druhu v porovnaní s priemerom EÚ. Operačný program Ľudské zdroje (2004) obsahoval o. i. aj opatrenie „Rozvoj poradenstva o povolaniach a zamestnaniach a systémov na predvídanie zmien kvalifikačných potrieb trhu práce", v dokumente sa často používa pojem „*kariérne poradenstvo*", neskôr sa však začal používať adekvátnejší výraz „*kariérové poradenstvo*". Hoci v našej praxi sa tieto výrazy najčastejšie vnímajú ako synonymá, nepovažujeme to celkom za správne – ak kariéru v súlade s vymedzením M. Hargašovej (2011, s. 174) chápeme ako „nepretržitý sled kratších či dlhších časových období, v ktorých v priebehu celého života človek nadobúda vedomosti a zručnosti, životné a pracovné skúsenosti, hľadá svoje pracovné príležitosti súbežne s plnením ostatných sociálnych rol (občianskych, rodinných, partnerských a pod.)", adjektívum „kariérový" v spojení kariérový vývin, kariérové poradenstvo, kariérová výchova a i. je primeranejšie ako adjektívum „kariérny", ktorého význam je iný, najčastejšie sa vyskytuje v spojení „kariérny rast", používa sa na označenie vertikálneho pohybu, pracovného postupu smerom nahor (k vymedzeniu pojmov „kariérny" a „kariérový" pozri tiež Grajcár, Š. [2009]).

Definícia kariérového poradenstva

V súčasnosti sa najčastejšie používa definícia kariérového poradenstva, ktorú zaviedla OECD, keď v spolupráci so Svetovou bankou a neskôr aj Európskou komisiou začali

[1] Príspevok je upravenou verziou textu, ktorý autor spracoval do kapitoly „Kariérové poradenstvo" v pripravovanej publikácii „Vybrané kapitoly z poradenskej psychológie" (spoluautormi celej kapitoly sú PhDr. Marta Hargašová, CSc., a PhDr. Darina Lepeňová). Publikáciu v r. 2013 má vydať Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave.

systematickejšie mapovať existujúce politiky a prístupy v oblasti kariérového poradenstva, najprv v krajinách OECD, neskôr v krajinách Európskej únie a krajín, ktoré začiatkom storočia kandidovali na vstup do EÚ. Kariérové poradenstvo sa dnes vymedzuje nasledovne: „Termín ‚kariérové poradenstvo' používame na označenie služieb v oblasti vzdelávania a zamestnanosti, ktorých cieľom je pomáhať jednotlivcom akéhokoľvek veku pri rozhodovaní o otázkach vzdelávania, odbornej prípravy, voľby zamestnania a rozvoji kariéry v ktorejkoľvek fáze ich života. Tento komplex služieb zahŕňa široké spektrum aktivít. Napríklad aktivity realizované v školách, ktoré majú pomôcť študentom ujasniť si ciele vlastnej kariéry a porozumieť svetu práce, individuálne alebo skupinové poradenstvo zamerané na voľbu vzdelávacej a profesijnej dráhy, voľbu prvého zamestnania, zmenu zamestnania, návrat do zamestnania (do pracovného procesu); ďalej služby v počítačovej podobe alebo online služby zamerané na poskytovanie informácií o povolaniach a možnostiach zamestnania, služby podporujúce proces kariérového rozhodovania; tiež služby spracovávajúce a poskytujúce informácie o možnostiach zamestnania, vzdelávania a odbornej prípravy a i. Tento komplex teda predstavuje nielen služby pre jednotlivcov, ktorí ešte nevstúpili na trh práce, ale tiež pre uchádzačov, ktorí si zamestnanie práve hľadajú, rovnako ako pre tých, ktorí sú už zamestnaní" (OECD, 2004).

Podobne ako v angličtine, kde sa pojem „career guidance" používa ako strešný, spoločný pre tri rôzne úrovne služieb, teda poskytovanie kariérových informácií („career information"), profesionálnej orientácie („career guidance") a kariérového poradenstva („career counselling"), aj u nás pojmom kariérové poradenstvo označujeme celý komplex týchto služieb: poskytovanie informácií o vzdelávacích a pracovných príležitostiach, profesijnú orientáciu, ale i kariérové poradenstvo v pravom význame slova, klasický dyadický poradenský vzťah poradcu a klienta.

2/Kariérové poradenstvo v kontexte celoživotného vzdelávania

Kariérové poradenstvo v Európe, resp. v krajinách Európskej únie (vrátane kandidátskych krajín) sa v priebehu posledných pätnástich rokov dostalo do tesného závesu za tému celoživotného vzdelávania alebo presnejšie, celoživotného učenia sa (anglický termín „life long learning" sa do slovenčiny dosť často prekladá nesprávne ako „celoživotné vzdelávanie", ide pritom o „učenie sa", keďže dôraz je na tom, „kto sa učí", nie „kto učí"; v slovenčine tu máme zvratné, resp. nezvratné sloveso, angličtina má na to samostatné výrazy – pre ten prvý „learn", pre druhý potom „teach"). Začalo to prijatím spoločnej Európskej stratégie zamestnanosti na summite členských krajín EÚ-15 v novembri 1997 v Luxemburgu, ktorá bola odpoveďou na zvyšujúcu sa mieru nezamestnanosti v Európe a ktorá mala ambíciu pomôcť pri vytvorení väčšieho počtu a lepších pracovných miest na pracovnom trhu. Jedným zo štyroch základných pilierov, na ktorých bola stratégia postavená, bolo zlepšenie zamestnateľnosti, v rámci ktorého sa členským a v tom čase aj kandidátskym krajinám vrátane Slovenska odporúčalo prijať zodpovedajúce opatrenia tak v oblasti služieb zamestnanosti, ako aj v školských vzdelávacích systémoch. V Národných akčných plánoch zamestnanosti, ktoré Slovenská republika prijímala od roku 1998 až do prijatia za plnoprávneho člena Európskej únie v roku 2004 a ktoré vychádzali z tejto spoločnej európskej stratégie, sa primeraná pozornosť venovala aj podpore rozvoja služieb kariérového poradenstva tak pre školskú populáciu, ako aj pre klientov služieb zamestnanosti.

Lisabonská stratégia z roku 2000 i jej modifikovaná podoba z roku 2005 stanovila členským krajinám EÚ značne ambiciózne ciele aj v oblasti zamestnanosti či participácie ľudí na celoživotnom vzdelávaní sa, kariérové poradenstvo tu malo zohrávať veľmi dôležitú úlohu. V Memorande o celoživotnom vzdelávaní sa (2000) sa jedno zo šiestich tzv. kľúčových posolstiev venovalo „novému prístupu k profesijnej orientácii a poradenstvu", analýze stavu kariérového poradenstva na Slovensku sa podrobnejšie venoval aj konzultačný proces v roku 2001, zásadnejšie však jeho ďalší vývoj u nás neovplyvnil, o čom svedčí aj porovnanie stavu z r. 2001 so stavom z r. 2011, ktoré na základe SWOT analýzy urobil Š. Grajcár (2012). Nesporným pozitívom Memoranda o celoživotnom vzdelávaní je však skutočnosť, že práve v ňom bola zakotvená téza, že ak sa ľudia majú vzdelávať po celý svoj život („life long learning"), aby si tak udržali schopnosť uplatniť sa na trhu práce, mali by mať po celý život aj prístup ku kariérovému poradenstvu („life long guidance").

Úzku prepojenosť celoživotného kariérového poradenstva a celoživotného vzdelávania sa podčiarkla v našich podmienkach aj „Stratégia celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva", ktorú vláda SR schválila v apríli 2007. Stratégia síce na základe analýzy existujúceho stavu vytýčila základné úlohy v jednej i druhej oblasti, v prípade kariérového poradenstva sa inšpirovala i vývojovými trendmi v zahraničí (napr. publikáciou OECD „Kariérové poradenstvo – príručka pre tvorcov koncepcií", 2005), chýbala jej však nadväzná jasnejšia koncepcia, akčný plán realizácie zamýšľaných krokov, no snáď najviac finančné zdroje, z ktorých by sa navrhované opatrenia mali kryť. V novembri 2011 bola Stratégia celoživotného vzdelávania aktualizovaná, ministerstvo školstva schválilo aj jej akčný plán, i v tomto prípade je však jeho finančné krytie založené na zdrojoch z Európskeho sociálneho fondu. Realizáciu akčného plánu Stratégie (alebo akéhokoľvek dokumentu podobného významu a rozmeru presahujúceho funkčné obdobie jednej politickej garnitúry) navyše výrazne komplikuje neschopnosť širšieho politického konsenzu v základných otázkach, čo, ako a v akej vecnej a časovej postupnosti je potrebné v danej oblasti urobiť.

3/Medzinárodná dimenzia kariérového poradenstva

Ak sme v úvode tejto kapitoly konštatovali, že kariérové poradenstvo dnes patrí k veľmi dynamicky sa vyvíjajúcim oblastiam teórie i aplikačnej praxe, platí to takmer jednoznačne o dianí v zahraničí, nie veľmi už u nás. Už sme tu krátko spomenuli viaceré európske, ale i celosvetové inštitúcie a iniciatívy (Európska komisia, OECD, Svetová banka; Európska stratégia zamestnanosti, Memorandum o celoživotnom vzdelávaní), o niektorých z nich je však potrebné zmieniť sa podrobnejšie.

V krajinách EÚ – v roku 2004 to počas írskeho predsedníctva bola Rezolúcia Rady o posilňovaní politík, systémov a aktivít v oblasti celoživotného poradenstva v Európe, o štyri roky neskôr (2008) počas francúzskeho predsedníctva potom Rezolúcia Rady „Lepšie začlenenie poradenstva do stratégií celoživotného vzdelávania". Ešte predtým sa však Európska komisia aktívne pripojila k iniciatíve Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Svetovej

banky z r. 2001-2002, ktorej cieľom bolo zmapovať politiky a prax v oblasti kariérového poradenstva najprv v jednotlivých krajinách OECD, neskôr boli do tohto procesu zahrnuté aj krajiny v tom čase kandidujúce na vstup do EÚ vrátane Slovenskej republiky. Výsledkom tohto mapovania bola jednak už spomenutá Rezolúcia v r. 2004, ale aj dnes veľmi často citovaná publikácia OECD z r. 2004 „Kariérové poradenstvo – príručka pre tvorcov koncepcií". Kým Rezolúcia z r. 2004 zdôrazňovala aspekt celoživotného poradenstva, analogický dokument z r. 2008 sa viac koncentroval na problematiku vzdelávania a kariérového poradenstva pre mladých ľudí, skupinu snáď najviac ohrozenú nezamestnanosťou a sociálnou exklúziou.

V súvislosti s oboma rezolúciami je však potrebné zmieniť sa aj o ich určitej nedokonalosti či nedomyslenosti – obe boli totiž iniciované Generálnym riaditeľstvom Európskej komisie pre vzdelávanie a kultúru, čo mnohé členské krajiny vrátane Slovenska zvádzalo a zvádza k interpretácii, že sa oba dokumenty vzťahujú len na rezort školstva, vzdelávania a netýkajú sa dospelej populácie pracujúcich či nezamestnaných, teda rezortu práce, služieb zamestnanosti. I keď sa v r. 2006 obe generálne riaditeľstvá spoločne podieľali na zorganizovaní konferencie „Koncepcie a systémy celoživotného poradenstva - budovanie postupných krokov" za účasti zástupcov oboch kľúčových ministerstiev, ale i zástupcov sociálnych partnerov členských krajín z celej Európy, neprejavilo sa to výraznejšie v ich ďalšej intenzívnejšej spolupráci na národných úrovniach, a to ani pri takej zdanlivo samozrejmej iniciatíve, akou boli a sú Národné fóra pre celoživotné poradenstvo. Tieto zoskupenia expertov mali byť akousi hybnou silou ďalšieho rozvoja služieb kariérového poradenstva, expertnou pomocou pre tvorcov politík a legislatívy, takéto postavenie však majú len v niektorých málo krajinách (Nemecko, Česko, škandinávske krajiny), oveľa častejšie sú to zoskupenia nominantov rôznych záujmových skupín bez hlbšej znalosti problematiky kariérového poradenstva.

Európska komisia podporila rozvoj služieb kariérového poradenstva aj vytvorením siete špecializovaných pracovísk – Euroguidance centier, ktoré sú zriadené vo všetkých krajinách EÚ, ako aj v tých, ktoré sa o členstvo v EÚ uchádzajú. Prvé takéto centrá začali vyvíjať svoju činnosť už v r. 1992, sieť dnes pokrýva celkom 33 krajín. Slovenské centrum Euroguidance od svojho vzniku v r. 1998 pôsobí v rámci Slovenskej akademickej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC), mimovládnej neziskovej organizácie, ktorej cieľom je podporovať a koordinovať programy medzinárodnej spolupráce slovenských vysokých škôl a iných vzdelávacích inštitúcií, najmä s krajinami Európskeho spoločenstva v rámci vzdelávacích programov. Činnosť centra je zameraná na rozvoj celoživotného kariérového poradenstva v Slovenskej republike, najmä prostredníctvom nadnárodnej výmeny informácií, poznatkov a skúseností. Euroguidance centrum je podporované Európskou komisiou a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Jednotlivé pracoviská siete Euroguidance plnia úlohu národných zdrojových a informačných centier v oblasti kariérového poradenstva a zabezpečujú plnenie dvoch základných cieľov – podporovať európsky rozmer poradenstva a poskytovať kvalitné informácie o celoživotnom poradenstve a mobilite v oblasti vzdelávania. Vo svojej činnosti sa orientujú najmä na tých, ktorí sa kariérovému poradenstvu prakticky a profesionálne venujú, ako aj na tvorcov politík tak v sektore vzdelávania, ako aj práce či služieb zamestnanosti. Popri iných aktivitách Euroguidance centrá vyvíjajú aj pomerne bohatú publikačnú činnosť, a to tak prekladmi, ako aj podporou pôvodných odborných, najmä časopiseckých príspevkov. Dobrým príkladom práve takejto aktivity je

elektronicky vydávaný časopis „*Kariérové poradenstvo v teórii a praxi*", ktoré začalo vydávať slovenské centrum Euroguidance v r. 2012.

Významnú úlohu pri rozvoji politík a praxe kariérového poradenstva v Európe zohrávali a zohrávajú jej programy podpory a špecializované inštitúcie – z pohľadu Slovenska to v období pred vstupom do EÚ boli najmä programy Phare, resp. Phare – Consensus, v období po vstupe potom najmä projekty financované z veľkej časti z Európskeho sociálneho fondu. Inštitucionálne rozvoj služieb kariérového poradenstva podporujú predovšetkým Európska nadácia pre odbornú prípravu (European Training Foundation, ETF – pre kandidátske krajiny a krajiny mimo EÚ) a Európske centrum pre rozvoj odbornej prípravy (Centre européen pour le développment de la formation professionelle, CEDEFOP – pre členské krajiny EÚ). Na internetových stránkach oboch inštitúcií možno nájsť desiatky publikácií venujúcich sa problematike kariérového poradenstva, niektoré z nich sú vďaka úsiliu centier Euroguidance k dispozícii aj v slovenskom alebo českom preklade. Určitým predobrazom už spomínaných Národných fór pre celoživotné poradenstvo je Európska sieť politík celoživotného poradenstva (European Lifelong Guidance Policy Network, ELGPN), ktorá začala fungovať od r. 2002 najprv ako Expertná skupina Európskej komisie pre problematiku kariérového poradenstva, od r. 2007 potom už ako ELGPN. Sú v nej zastúpené členské a kandidátske krajiny, ako aj krajiny EHP (aktuálne ELGPN zastrešuje celkom 31 krajín). Základným cieľom tejto iniciatívy je pomáhať členským krajinám a Európskej komisii pri rozvoji európskej spolupráce v oblasti celoživotného poradenstva tak v sektore vzdelávania, ako aj sektore zamestnanosti.

ELGPN podporuje spoluprácu členských krajín pri implementácii priorít definovaných v rezolúciách EÚ o celoživotnom poradenstve z r. 2004, resp. 2008. Najmä vďaka veľkému úsiliu Fínska ako koordinujúcej krajiny a významných expertov (R. Vuorinen, A. G. Watts, R. G. Sultana, J. McCarthy, B. Jenschke a ďalší) sa tomuto zoskupeniu podarilo v priebehu posledných rokov dostať problematiku kariérového poradenstva bližšie do centra pozornosti tak v štruktúrach Európskej komisie a tam generovaných politík, ako aj v samotných členských krajinách.

Dôkazom tohto tvrdenia je aj aktuálna iniciatíva EÚ „Nové zručnosti pre nové pracovné miesta", ktorá je jednou zo siedmich hlavných iniciatív Stratégie na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu – Európa 2020, v ktorej dôležitú úlohu hrá práve kariérové poradenstvo. V správe expertnej skupiny publikovanej vo februári 2010 sa o. i. konštatuje, že „príliš veľa rozhodnutí týkajúcich sa vzdelávania a odbornej prípravy sa prijíma bez toho, aby boli k dispozícii kompetentné služby kariérového poradenstva, s nedostatočným porozumením svojich silných stránok alebo reálnych dimenzií a možností rôznych typov kariéry, reality trhu práce, vyhliadok v zamestnaní – situácia, ktorá často vedie k neprimeraným rozhodnutiam týkajúcich sa vzdelávania a kariéry". Budúcnosť ukáže, či sa tejto iniciatíve podarilo presadiť a či naozaj služby kariérového poradenstva významnejšie prispeli k zabezpečeniu inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe.

Medzinárodnú dimenziu kariérového poradenstva na celosvetovej úrovni okrem už spomínanej OECD predstavuje Medzinárodná asociácia pre študijné a profesionálne poradenstvo (International Association for Educational and Vocational Guidance, IAEVG), ktorá združuje individuálnych i kolektívnych členov z viac ako šesťdesiatich krajín sveta zo všetkých kontinentov.

IAEVG vznikla už v r. 1951 a za viac ako šesťdesiat rokov svojej existencie svojimi aktivitami a iniciatívami, najmä odbornými konferenciami prenikla do rôznych častí sveta. Od r. 2000 IAEVG vydáva vlastné odborné periodikum International Journal for Educational and Vocational Guidance (aktuálne vychádzajú tri čísla ročne). Valné zhromaždenie IAEVG v r. 1995 v Štokholme schválilo Etické štandardy pre svojich členov, v septembri 2003 v Berne potom Medzinárodné kompetencie pre praktikov v oblasti študijného a profesionálneho poradenstva. Známe je tiež komuniké IAEVG z konferencie v Jyväskylä vo Fínsku z júna 2009 „Dobré a zlé časy – hodnota kariérového poradenstva v ekonomickej kríze".

Literatúra:

Dobré a zlé časy – hodnota kariérového poradenstva v ekonomickej kríze. Komuniké IAEVG, Jyväskylä, 5. 6. 2009. In *Zamestnanosť a sociálna politika.* č. 8/2009.

Establishing and developing national lifelong guidance policy forums. 2008. Cedefop Panorama series; 153.

EURÓPA 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. Brusel, 3. 3. 2010. KOM(2010) 2020 v konečnom znení.

From policy to practice – a systemic change to lifelong guidance in Europe. 2008. Cedefop Panorama series; 149. Cedefop.

GRAJCÁR, Š. 2009. Kariérny alebo kariérový? In *Zamestnanosť a sociálna politika.* č. 8/2009.

GRAJCÁR, Š. 2012. Memorandum o celoživotnom vzdelávaní sa a jeho kľúčové posolstvo č. 5. Aktualizácia KP 5 – november 2011 (desať rokov po). In *Kariérové poradenstvo v teórii a praxi*, ročník 1, nulté číslo. Vydáva SAAIC, Euroguidance centrum ako elektronický časopis.

HARGAŠOVÁ, M., GRAJCÁR, Š. 2011. Pracovná kariéra. In: Kollárik, T., Letovancová, E., Výrost, J. a kol.: Psychológia práce a organizácie. Univerzita Komenského v Bratislave, 2011, s. 172-190.

HARGAŠOVÁ, M., LEPEŇOVÁ, D. 2004. Pracovná, pedagogická a poradenská psychológia. In: Modulárne dištančné vzdelávanie kariérových poradcov pre európsku mobilitu (MODILE EUROCARCO). Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. CD, 2004.

Kariérové poradenstvo – príručka pre tvorcov koncepcií. 2005. OECD, Paris: 2004. ISBN 92-64-01519-1; slovenský preklad: SAAIC – Euroguidance centrum pre slovenskú edíciu.

Kariérové poradenstvo v teórii a praxi. 2012. Elektronický časopis. ISSN: 1338-8231. Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu, Euroguidance centrum, Svoradova 1, Bratislava. http://www.saaic.sk/casopiskp.html

Memorandum o celoživotnom vzdelávaní. 2000. Brusel: Komisia európskych spoločenstiev.

Nové zručnosti pre nové pracovné miesta. Predvídanie a zosúlaďovanie potrieb trhu práce a zručností. 2008. Komisia Európskych spoločenstiev, Brusel, 16. 12. 2008. SEK(2008) 3058. KOM(2008) 868 v konečnom znení

Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia. 2007. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Bratislava.

Rezolúcia zo stretnutia Rady a zástupcov vlád členských krajín na rokovaní Rady o posilňovaní politík, systémov a aktivít v oblasti celoživotného poradenstva v Európe. 2004. Brusel, 18. 5. 2004. In: *Vzdelávanie dospelých* (mimoriadne číslo), roč. IX, 2004.

Rezolúcia zo stretnutie Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady z 21. novembra 2008 – „Lepšie začlenenie poradenstva do stratégií celoživotného vzdelávania". 2008. In: *Úradný vestník EÚ* C 319, 13.12.2008, s. 4 – 7. ISSN 1725-52

Sektorový operačný program Ľudské zdroje. 2004. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Bratislava.

Stratégia celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva. 2007. Materiál na rokovanie vlády SR, 26. 4. 2007.

SULTANA, R. G. 2004. Guidance policies in the knowledge society. Cedefop Panorama series; 85. Cedefop.

SULTANA, R. G. 2007. Developing Lifelong Guidance Services. Conference: Global Challenges, Global Trends. Denmark, March 28, 2007 (prezentácia na konferencii).

WATTS, A. G. et al. 1993. Career Guidance Toward the 21st Century. CRAC Cambridge, Hobsons PLC.

Zakládání a rozvoj národních fór pro celoživotní poradenství. Příručka pro tvůrce strategií a další zainteresované subjekty. 2009. Dům zahraničních služeb MŠMT pro Centrum Euroguidance.

Internetové zdroje:

http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn

http://www.euroguidance.net

http://www.iaevg.org

http://www.iccdpp.org/

http://www.saaic.sk/casopiskp.html

http://www.saaic.sk/euroguidance

INICIATÍVY, NÁSTROJE A PROJEKTY EÚ V OBLASTI KARIÉROVÉHO PORADENSTVA; Ing. JOZEF DETKO

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu – Euroguidance centrum, Bratislava

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu sprostredkováva už 15 rokov slovenským vzdelávacím inštitúciám grantové schémy Európskej únie. S poverením Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR vykonáva funkciu národnej agentúry vzdelávacích programov. Taktiež od roku 1998 roku pri SAAIC vykonáva svoju činnosť centrum Euroguidance.
V tomto roku končí programové obdobie 2007-2013 pre Program celoživotného vzdelávania a program Mládež v akcii. Tieto programy financujú medzinárodnú spoluprácu v rámci EÚ priamo z rozpočtu Európskej komisie. Okrem priamych zdrojov sú členským krajinám k dispozícii v rámci politiky súdržnosti aj prostriedky fondov únie poskytované prostredníctvom národných ministerstiev tzv. „eurofondy". Pre oblasť vzdelávania to je predovšetkým operačný program Vzdelávanie. Tieto prostriedky sú určené predovšetkým na modernizáciu vzdelávacieho obsahu, formy a na podporu spolupráce škôl s praxou. Pre kariérových poradcov ponúkal Program pre celoživotné vzdelávanie finančnú podporu pre pobyty v zahraničí a inováciu poradenskej praxe v medzinárodnom partnerstve.
Nové programové obdobie 2014-2020 prinesie zmenu aj v programoch Európskej komisie. Zmeny pre oblasť vzdelávania sa dotknú všetkých súčasných finančných zdrojov. V rámci priamych vzdelávacích programov Európskej komisie sa pripravuje združený program „Erasmus pre všetkých" (Erasmus for all). Komisia sa snaží využiť meno najznámejšieho programu vysokoškolskej spolupráce a propagovať tak prichádzajúci program. „Erasmus pre všetkých" združí doteraz prebiehajúce programy a prinesie zjednotený prístup ku grantom v oblasti vzdelávania. Záverečná dohoda o výzore budúceho programu sa má uzavrieť do konca júna 2013 (záväzok Írskeho predsedníctva). Program má slúžiť všetkým cieľovým skupinám a podporovať od strategických partnerstiev inštitúcií po mobilitné aktivity.
Aj naďalej budú podporované siete pôsobiace v európskom vzdelávacom priestore ako sú Euroguidance – podpora poradenstva, Eurydice – informácie o vzdelávacích systémoch, ENIC/ NARIC – uznávanie dokladov o vzdelaní a pod. Aj tu je však ešte otvorená ich finálna podoba. Tiež sú závislé od rozhodnutia o programe.
Európska komisia aj budúci program tvorí v súlade s dlhodobými plánmi. Aktuálna stratégia bola sformovaná na roky 2010 – 2020 a je známa pod názvom „Európa 20-20". Tvorí ju 7 hlavných iniciatív:

Inteligentný rast

- Digitálna agenda pre Európu
- Inovácia v Únii
- Mládež v pohybe

Udržateľný rast

- Európa efektívne využívajúca zdroje
- Priemyselná politika vo veku globalizácie

Inkluzívny rast

- Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta
- Európska platforma na boj proti chudobe

Kariérového poradenstva sa dotýkajú viaceré z nich, ale priamo iniciatívy Mládež v pohybe a Nové zručnosti pre nové pracovné miesta.
Do roku 2020 sa v Európskej únii majú naplniť stanovené ciele. Predovšetkým je to päť hlavných cieľov:

1. Zamestnanosť

zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 až 64 rokov na 75 %

2. Výskum a vývoj

zvýšiť úroveň investícií do výskumu a vývoja na 3 % HDP

3. Zmena klímy a energetická udržateľnosť

znížiť emisie skleníkových plynov o 20 % (alebo za predpokladu širšej globálne dohody až o 30 %) oproti úrovniam z roku 1990

získavať 20 % energie z obnoviteľných zdrojov

dosiahnuť 20 % nárast efektívnosti vo využívaní energie

4. Vzdelávanie

zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky pod 10 %

minimálne 40 % podiel obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov, ktorí majú ukončené vysokoškolské vzdelanie

5. Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

aspoň o 20 miliónov znížiť počet osôb, ktorým hrozí chudoba a sociálne vylúčenie

Kariérové poradenstvo má svoje úlohy predovšetkým pri plnení cieľov v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a boja proti chudobe.

Pre Slovensko sú tieto ciele kvantifikované nasledovne

Miera zamestnanosti (v %)	72%
Výskum a vývoj v % HDP	1%
Ciele zníženia emisií CO_2 – rast maximálne o	13%
Obnoviteľné zdroje energie	14%
Energetická účinnosť zníženie spotreby energie v Mtoe	1,65
Predčasné ukončenie školskej dochádzky v %	6%
Vysokoškolské vzdelanie v %	40%
Zníženie počtu obyvateľov ohrozených chudobou alebo vylúčením zo spoločnosti v počte osôb	170 000

Iniciatíva v Mládež v pohybe má prispieť ku dosiahnutiu :

- vzdelávania relevantného k potrebám mladých ľudí
- využívania finančného grantu na štúdium , odborné vzdelávanie alebo praktickú prípravu v inom štáte únie
- lepšieho prechodu absolventov na trh práce

Hoci samotné iniciatívy neprinášajú konkrétne nástroje, tvoria platformu na ktorej sa realizujú národné akčné plány, stratégie, realizujú sa rozvojové programy a projekty. Môžu to byť súčasné a budúce programy EÚ, programy prečerpanie európskych fondov, ale aj priame nástroje pripravované na Európskej alebo národnej úrovni.

Viaceré informačné portály vyvíjané Európskou komisiou sú určené pre kariérových poradcov a ich klientov.

Informačný cezhraničný servis pre poradcov poskytuje Euroguidance sieť priamo formou otázok alebo nepriamo pre záujemcov o štúdium v zahraničí prostredníctvom portálu PLOTEUS http://ec.europa.eu/ploteus/home_sk.htm. Informácie o vývoji pracovného trhu a budúcnosti profesií v Európe sú publikované na portáli EU Skills panorama http://euskillspanorama.ec.europa.eu. Tento dopĺňa národné a regionálne informácie pripravované úradmi UPSVaR http://www.upsvar.sk. Orientáciu v európskych kvalifikáciách prináša portál EQF http://ec.europa.eu/eqf/home_sk.htm a informácie o vzdelávacích systémoch ponúka Eurypédia https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page. Pre lepšie porozumenie v rôznych národných systémoch vzdelávania a trhu práce sa pripravuje nový nástroj pojmov v oblasti európskych zručností, kompetencií, kvalifikácií a povolaní ESCO.

Ak chceme aspoň v skratke uviesť význam európskych zdrojov pre oblasť kariérového poradenstva na Slovensku, nemôžeme vynechať ani projekty financované buď v rámci Programu celoživotného vzdelávania alebo operačných programov Vzdelávanie a Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Výstupy projektov realizovaných pod programami Európskej komisie môžeme nájsť na portáli výsledkov projektov EVE http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/eve. Mnohé z nich sa venujú priamo kariérovému poradenstvu. Dopad týchto projektov je spravidla na úrovni realizujúcej inštitúcie (tomu zodpovedá aj rozpočet spravidla nepresahujúci 50 tis. EUR) Niektoré však majú potenciál na šírenie aj na národnej úrovni ako bol výstup z projektu ŠIOV – modulové ďalšie vzdelávanie kariérových poradcov alebo projekt UPSVAR ponúkajúci informácie o povolaniach. Jeho web stránku mnohí z vás v minulosti využili.

Významnejšie sú národné projekty venujúce sa kariérovému poradenstvu alebo príprave nástrojov preň. Tieto zdroje umožnili vznik a funkciu portálu ISTP www.istp.sk a jeho nasledovníka Sústavy povolaní http://www.sustavapovolani.sk. Rozvoj vysokoškolských poradenských centier podporil ESF v minulosti. Svoju pozornosť téme rozvoja poradcov venovalo aj Metodicko-pedagogické centrum a pripravilo materiály pre výchovných poradcov. Aktuálne máme rozbiehajúce sa dva národné projekty v rezorte školstva a ďalší sa finalizuje. "Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí" realizuje Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. Národný ústav celoživotného vzdelávania spustil projekt "Ďalšie vzdelávanie a poradenstvo pre dospelých ako nástroj lepšej

uplatniteľnosti na trhu práce". Štátny inštitút odbornej prípravy finalizuje žiadosť o projekt „Podpora profesijnej orientácie žiakov základnej školy na odborné vzdelávanie a prípravu prostredníctvom rozvoja polytechnickej výchovy zameranej na rozvoj pracovných zručností a práca s talentami".

Tieto významné investície do poradenského systému prinesú nové podnety a inováciu v najbližších rokoch. Vyššie menovaný súhrn opatrení nie je úplne vyčerpávajúci. Pri hodnotení súčasného stavu, ale aj príležitostí pre systém kariérového poradenstva v rezorte školstva nemôžeme európsku podporu opomenúť. Naopak tvorí chrbtovú kosť modernizácie poradenských a vzdelávacích služieb.

Zdroje:

[1] Euroguidance centrum - www.saaic.sk/euroguidance

[2] Európa 2020 - http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/flagship-initiatives/index_sk.htm

[3] Mládež v pohybe - http://ec.europa.eu/youthonthemove/index_en.htm a http://europa.eu/youthonthemove/docs/communication/youth-on-the-move_SK.pdf

[4] Nové zručnosti - http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=822&langId=sk a http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=958

[5] Škola a svet práce (výstupy projektu) - http://www.school-wow.net/wow.nsf

[6] ESCO projekt - http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1042&langId=en

[7] http://www.minedu.sk/vyzvy-na-predkladanie-narodnych-projektov

KOMPLEXNÝ PORADENSKÝ SYSTÉM PREVENCIE A OVPLYVŇOVANIA SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝCH JAVOV V ŠKOLSKOM PROSTREDÍ; PhDr. DARINA LEPEŇOVÁ

VÚDPaP Bratislava

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie Bratislava sa dlhodobo pokúšal získať finančné prostriedky zo Štrukturálnych fondov Európskej únie formou národného projektu, pomocou ktorých by sa dalo prispieť k zefektívneniu a inovácii systému výchovného poradenstva a prevencie (ďalej "VPaP") na Slovensku. Mali sme spracované dva projektové zámery už od skončenia I. programovacieho obdobia v roku 2008 - a od skončenia našich troch projektov s finančným príspevkom Európskeho sociálneho fondu, zameraných na kariérové poradenstvo pre žiakov v školách a zariadeniach VPaP.

Spomínané projektové zámery odrážali hlavnú špecializáciu zamestnancov Metodicko-výskumného kabinetu VÚDPaP a sústreďovali sa jednak na prevenciu a poradenské zvládanie sociálnej patológie v školách a školských zariadeniach, jednak na kariérové poradenstvo, optimalizáciu profesionálneho rozhodovania sa žiakov, na ich prípravu pre trh práce a prevenciu pred nezamestnanosťou po skončení vzdelávania a odbornej prípravy.

Naše úsilie sme zintenzívnili v lete 2012, keď sme dostali z ministerstva školstva reálnu ponuku spracovať národný projekt v rámci Operačného programu Vzdelávanie Prioritná os 3: Podpora vzdelávania osôb s osobitými vzdelávacími potrebami Opatrenie č. 3.2: Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb s osobitými vzdelávacími potrebami. Prioritným zameraním národného projektu však malo byť zvýšenie zamestnateľnosti a efektívna príprava žiakov základných škôl so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej "ŠVVP") pre trh práce, prevencia pred nezamestnanosťou podporou kariérového poradenstva v zmysle programového vyhlásenia vlády. – To znamená, že sme s Dr. Matulom spojili naše dva projektové zámery v jednom projekte, v ktorom tiež plánujeme využiť kariérové poradenstvo ako efektívny nástroj sociálnej inklúzie, optimálnej integrácie mladých ľudí do sveta práce.

Projekt sme spracovali v zrýchlenom režime, intenzívne sme konzultovali s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie („CPPPaP") poverenými metodickým vedením, so Združením zamestnancov CPPPaP, so Štátnym pedagogickým ústavom, s Asociáciou výchovných poradcov, overovali sme si aktuálnosť našich zámerov s reálnymi potrebami poradenskej praxe.

Prvýkrát sme projekt podali v októbri 2012, avšak v januári 2013 sme boli nútení stiahnuť našu žiadosť. Žiadosť o nenávratný finančný príspevok sme podali opakovane vo februári 2013, zmluva bola podpísaná 18. marca 2013, to znamená, že už vyše mesiaca realizujeme národný projekt „naostro".

Základné fakty o Národnom projekte („NP") VÚDPaP:

Špecifickým cieľom projektu je podporiť sociálnu inklúziu osôb so ŠVVP prostredníctvom uľahčenia ich prístupu k získavaniu zručností potrebných na trhu práce a podporiť ďalšie vzdelávanie osôb pracujúcich v oblasti ich integrácie do spoločnosti.

Definovaný cieľ plánujeme dosiahnuť hlavne:

- komplexnou podporou systému VPaP (nielen CPPPaP, ale aj CŠPP a zlepšením ich vzájomnej spolupráce, podporou práce výchovných poradcov v školách, zlepšením ich postavenia);
- využitím kariérového poradenstva ako nástroja optimálnej (možnej) integrácie žiakov so ŠVVP /absolventov škôl do spoločnosti, na trh práce; zlepšenie ich sebapoznania vo vzťahu k možnostiam uplatnenia, podpora ich študijno-profesijných záujmov, primeraných vzdelanostných ašpirácií a ich efektívnej prípravy na vstup na trh práce;
- ďalším vzdelávaním zamestnancov systému VPaP s osobitným zreteľom na ich prácu so žiakmi so ŠVVP; plánujeme nielen prezenčné, ale aj dištančné vzdelávanie prostredníctvom portálu;
- inováciou metodologickej výbavy zamestnancov systému VPaP v oblasti kompenzácie porúch/deficitov u žiakov so ŠVVP a prípravy žiakov pre trh práce; pôjde o inováciu poradenských metód, metodík pre všetky profesiové skupiny participujúce v systéme VPaP.

Parciálnych cieľov máme množstvo, sú špecifické vzhľadom na rôznorodosť problémov a potrieb našich cieľových skupín, ktorými sú:

a) Žiaci základných škôl so ŠVVP (spolu 13000 žiakov)
b) Pedagogickí zamestnanci (1300 výchovných poradcov)
c) Odborní zamestnanci (300 psychológov, 300 špeciálnych pedagógov)
d) Rodičia (500)
e) Zamestnanci štátnej správy a samosprávy pracujúci s osobami so ŠVVP.

Cieľová skupina žiakov ZŠ pozostáva z experimentálnej a z overovacej vzorky,

a) experimentálnu vzorku 3 000 žiakov tvorí:

- 1000 žiakov s poruchami učenia
- 1000 žiakov s poruchami správania
- 400 žiakov so zdravotným znevýhodnením
- 200 nadaných žiakov
- 400 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP)
-

b) overovacia vzorka (10 000 žiakov) bude slúžiť na overenie využitia poradenských metód, metodík po pilotnom overení.

V projekte počítame s využitím práce 100-člennej expertnej skupiny, ktorá bude interdisciplinárna (psychológovia, pedagógovia, hlavne špeciálni pedagógovia, výchovní poradcovia), zastúpenie v nej budú mať zamestnanci z CPPPaP, CŠPP, ZŠ, VÚDPaP, vysokých škôl, nezávislí experti.

Naším dominantným zámerom v projekte bolo zefektívniť, inovovať systém výchovného poradenstva a prevencie, a to hlavne:

- modernizáciou jeho materiálno-technického vybavenia, doplnením metodík, metodologických nástrojov, nových odborných zdrojov, vybavením odborných knižníc škôl a školských zariadení, vytvorením portálu VÚDPaP pre systém VPaP;
- vývojom nových metodologických nástrojov, postupov, adaptáciou zahraničných metodík; digitalizáciou diagnostických procesov, vytvorením e-verzie metodík;
- propagáciou odborných poradenských služieb systému VPaP medzi rodičmi, širokou verejnosťou;
- zlepšením interdisciplinárnej spolupráce v systéme VPaP, tiež medzi jednotlivými poradenskými zariadeniami, medzi CPPPaP, CŠPP a výchovnými poradcami v školách;
- zlepšením informovanosti žiakov so ŠVVP a ich rodičov o svete práce, o možnostiach odborného vzdelávania a prípravy, o vhodnosti voľby pre jednotlivca vzhľadom na jeho možnosti a obmedzenia (zlepšenie sebapoznania dieťaťa, reálne poznanie možností dieťaťa rodičom), o možnostiach profesionálneho uplatnenia sa na trhu práce.

Vzhľadom na to, že do projektu budú zapojené verejné inštitúcie – školy a zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, možno predpokladať vysokú udržateľnosť a diseminácia výstupov projektu. Na rozdiel od mnohých iných projektov realizovaných neštátnymi inštitúciami, ktorých udržateľnosť výstupov často končí spolu s projektom.

Riadiacu štruktúru Národného projektu tvorí:

- Hlavný manažér projektu (riaditeľ VÚDPaP);
- Riadiaci výbor projektu (projektový manažér, koordinátor odborných aktivít, vedúci projektovej kancelárie, gestori hlavných aktivít, manažéri desiatich Projektových center);
- Projektové centrá („Pc“) – ako experimentálne pracoviská podieľajúce sa na výskume a vývoji, pilotnom overovaní metód, metodík (1 Pc na VÚDPaP, 7 Pc na CPPPaP poverených metodickou činnosťou, 1 Pc na CŠPP, 1 Pc pre výchovných poradcov);
- Združenie zamestnancov CPPPaP;
- Asociácia výchovných poradcov.

Náš Národný projekt nie je, bohužiaľ, zrkadlový, to znamená, že ho budeme realizovať vo všetkých krajoch na Slovensku okrem Bratislavského kraja. Je kríza, nie sú prostriedky na dofinancovanie projektu pre BSK zo štátneho rozpočtu. Mrzí nás to tak z odborného, ako aj z ľudského hľadiska; kolegov zo zariadení VPaP plánujeme prizývať do projektových aktivít aspoň v rámci členstva v Expertnom time, informovaním prostredníctvom publikačnej činnosti, aj prostredníctvom portálu pre systém VPaP, zapožičiavaním inovovaných metodík z Projektového centra VÚDPaP.

Projekt bude trvať od písomného vyzvania 34 mesiacov, projekt končí v októbri 2015.

Obsah projektu

Národný projekt VÚDPaP tvoria tri hlavné aktivity:
1.1: Inovácia procesov komplexnej diagnostiky v systéme VPaP pre žiakov so ŠVVP
1.2: Vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie
1.3: Inovácia poradenských metód v systéme VPaP pre žiakov so ŠVVP pri zvyšovaní ich zamestnateľnosti

Aktivita 1.1: Inovácia procesov komplexnej diagnostiky v systéme VPaP pre žiakov so ŠVVP pozostáva z týchto parciálnych aktivít:

- Depistážna analýza výskytu problémových žiakov (ktorí si podľa posúdenia pedagóga vyžadujú odbornú starostlivosť systému výchovného poradenstva a prevencie)
- Štandardizácia psychodiagnostických metodík, testov
- Procesná analýza činnosti systému výchovného poradenstva a prevencie

V rámci prvej aktivity je plánované aj **materiálno-technické zabezpečenie odborných aktivít**, t.j. nákup metodík pre psychológov, špeciálnych pedagógov a výchovných poradcov, ktoré sa budú inovovať (aktualizovať, digitalizovať, viaceré reštandardizovať). Presný zoznam psychodiagnostických metodík, testov bude špecifikovaný v procese verejného obstarávania.
Predpokladané zloženie balíčka metodík pre CPPPaP a CŠPP bude obsahovo identické, nakoľko oba druhy poradenských zariadení zamestnávajú psychológov aj špeciálnych pedagógov. Bude pozostávať z metodík na:

- Diagnostiku osobnosti, povahových vlastností žiakov
- Diagnostiku intelektových schopností
- Diagnostiku špecifických funkcií, schopností, príp. ich porúch
- Metodiky na diagnostiku a kompenzáciu porúch učenia
- Behaviorálne laboratórium na monitorovanie a analýzu príčin porúch správania sa
- Špecifické kariérovo - poradenské metodiky

Pre potreby projektu sa zakúpia moderné notebooky, kamery, dataprojektory, interaktívne tabule, spotrebný materiál. Významnou investíciou bude zriadenie "internetového úložiska a digitálnej aplikačnej platformy (portálu) pre diagnostické a edukačné balíčky, ktoré môžu fungovať v e-prostredí". V zúčastnených školách a školských zariadeniach budeme v rámci projektu tiež inovovať knižničný fond, časopiseckú literatúru.

Prvou významnou odbornou aktivitou v rámci prvej hlavnej aktivity je **depistážna analýza výskytu problémových žiakov**. Jej predmetom bude zisťovanie potenciálnej klientely pre zariadenia VPaP. To znamená, že našou cieľovou skupinou nebudú len žiaci so ŠVVP integrovaní v ZŠ, ale aj žiaci, ktorí by podľa posúdenia pedagógov potrebovali starostlivosť zariadení VPaP. Zber dát a ich následné vyhodnotenie zabezpečí Projektové centrum na VÚDPaP v spolupráci s expertnou skupinou. Expertná skupina bude zložená zo psychológov, špeciálnych pedagógov, výchovných poradcov a zamestnancov štátnej správy a samosprávy pracujúcich s osobami s osobami vyžadujúcimi osobitnú starostlivosť. Vyhodnotenie depistáže bude východiskom k procesu štandardizácie.

Pre účely **štandardizácie** sa vyberú psychodiagnostické metodiky, testy na základe verejného obstarávania a odporúčaní expertov. Prioritne budú štandardizované metodiky, testy s vysokou pridanou hodnotou pre systém VPaP. Výber metodík, ktoré sa rozhodneme štandardizovať v rámci projektu, zohľadní skutočnosť, že sa zameriame na diagnostiku osobnostných vlastností detí / žiakov ZŠ, intelektových schopností, špecifických funkcií a schopností (prípadne porúch) a kariérovo - poradenských metodík využívaných pri profesionálnom rozhodovaní sa žiakov. Všetky zakúpené testy a metodiky budú predmetom aktualizácie, inovácie, elektronizácie, lokalizácie pre územie SR.

Procesná analýza sa zabezpečí dodávateľsky, obstará sa verejným obstarávaním v zmysle platnej legislatívy. Procesná analýza zachytí súčasný stav riadenia procesov v zariadeniach VPaP a identifikuje odlišnosti pri ich realizácií v závislosti od veľkosti poradenských zariadení. Jedinečným prínosom riešenia tejto čiastkovej úlohy bude možnosť, aby si každé poradenské zariadenie mohlo operatívne nastaviť a priebežne optimalizovať riadenie procesov, ktoré v ňom prebiehajú, a tým zvyšovať efektívnosť svojich psychologických, pedagogických a sociálnych činnosti (vrátane podpory sociálnej inklúzie žiakov / klientov v regióne svojej pôsobnosti).

Aktivitu 1.2: Vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie tvoria nasledovné čiastkové aktivity:

- Prípravné činnosti pre vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie
- Rozvíjanie obsahu vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie
- Realizácia vzdelávacích aktivít pre odborných a pedagogických zamestnancov systému VPaP

Predmetom prvej čiastkovej úlohy je **analýza vzdelávacích potrieb cieľových skupín, ktorej výsledkom je zoznam vzdelávacích aktivít**, ktoré je potrebné realizovať počas projektu pre naplnenie cieľov projektových aktivít. Súčasťou prípravných činností je aj projektovanie vzdelávacích aktivít, ktoré slúžia na odborné vzdelávanie cieľovej skupiny, sieťovanie, zdieľanie skúseností a rozvíjanie kľúčových kompetencií, vrátane digitálnej gramotnosti:

- Inštruktážne kurzy
- IKT semináre
- Workshopy
- Konferencie
- Mobility

Na základe analýzy vzdelávacích potrieb cieľových skupín sa vytvorí zoznam inštruktážnych kurzov k zakúpeným psychodiagnostickým metodikám a testom, ktoré si vyžadujú aj prezenčnú formu vzdelávania od dodávateľa metodík a testov (kurzy budú lektorovať aj multiplikátori VUDPaP). Absolvovaním kurzov získa účastník certifikát s prístupom k psychodiagnostickým metodikám a testom. Následne sa vytvorí zoznam inštruktážnych kurzov k psychodiagnostickým metodikám a testom, ktoré budú mať užívatelia k dispozícii vo forme e - learningu s edukačnými a metodickými zdrojmi permanentne, a to aj po ukončení projektu. Všetkým frekventantom bude sprístupnená aj dištančná forma vzdelávania vo forme E-learningu, ku ktorému budú mať vybrané cieľové skupiny permanentný prístup počas trvania celého projektu.

Podporné služby k e - verziám metodík a testov v rámci internetovej aplikačnej platformy a dátového úložiska sú nevyhnutné k modernizácii poradenského procesu. Vďaka elektronizácii psychodiagnostických metodík, testov (e - verzie) bude možné priebežne odosielať do Projektového centra na VÚDPaP anonymizované výsledky z testovania v zariadeniach VPaP. Tieto dáta budú slúžiť na priebežné normovanie t.j. na vytvorenie priebežnej (malej) normy a na vytvorenie slovenskej normy pre využívané metodiky. Vytvorené priebežné normy a slovenské normy budú aktualizované v e - verziách a pri každom ďalšom testovaní bude testovanie vychádzať už z týchto noriem.

Predmetom čiastkovej aktivity zameranej na **rozvoj obsahu vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov systému VPaP** je adaptácia vzdelávacieho obsahu obstaraných edukačných balíčkov na základe individuálnych potrieb zamestnancov novo-nastavovaného poradenského systému.

Významnou súčasťou tejto čiastkovej aktivity bude **edičná činnosť**, ktorá bude zameraná na tvorbu nových a podporných učebných zdrojov pre frekventantov štúdia (v printovej aj digitálnej verzii). Autormi učebných zdrojov budú členovia expertného tímu, absolventi vzdelávania a externí odborníci v oblasti poradenského procesu. Obsah publikačnej činnosti bude korešpondovať s požiadavkami cieľovej skupiny na základe zistení z prieskumov. Odborné publikácie budú určené na edukačné účely pre cieľové skupiny projektu.

V rámci edičnej činnosti sa bude vydávať aj **príloha k odbornému časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa**, ktorá bude venovaná odborným aktivitám národného projektu, najvýznamnejším výstupom. V prílohe bude vytvorený aj diskusný priestor pre expertnú skupinu, riadiaci výbor projektu a cieľové skupiny projektu.

Predmetom tretej čiastkovej aktivity v rámci 1.2 je **ďalšie vzdelávanie cieľových skupín**, organizačné a lektorské zabezpečenie inštruktážnych kurzov, IKT seminárov, sociálno psychologických výcvikov, workshopov, kongresov a aktivít medzinárodnej spolupráce – mobilít.

Cieľom aktivity **1.3: Inovácia poradenských metód v systéme VPaP pre žiakov so ŠVVP pri zvyšovaní ich zamestnateľnosti** je **inovácia a zefektívňovanie metód** psychologického, špeciálno-pedagogického a výchovného poradenstva v oblasti porúch učenia a porúch správania sa žiakov so ŠVVP a pri ich profesionálnom rozhodovaní sa. Dúfame, že dosiahnuté výsledky prispejú k uľahčeniu vstupu mladej populácie na trh práce a k ďalšiemu rozvoju systému VPaP. Účelom realizácie aktivity je podporiť sociálnu inklúziu žiakov so ŠVVP tým, že im uľahčíme prístup k získavaniu zručností, ktoré im zvýšia šance zamestnať sa na trhu práce.

V rámci aktivity plánujeme inovovať poradenské metódy pre tri hlavné povolania a špecializácie, ktoré v poradenskom systéme pôsobia: pre psychológov, špeciálnych pedagógov a pre výchovných poradcov. Preto členíme túto hlavnú aktivitu na tri podaktivity:

1. Metodická inovácia **psychologického poradenstva** pri práci so žiakmi s poruchami učenia a správania a žiakmi s nadaním a pri usmerňovaní ich profesionálneho rozhodovania sa;
2. Metodická inovácia **špeciálno-pedagogického poradenstva** pri usmerňovaní profesionálneho rozhodovania sa žiakov základných škôl so zdravotným znevýhodnením a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia;
3. Metodická inovácia **výchovno-poradenského usmerňovania profesionálneho rozhodovania** sa žiakov ZŠ so ŠVVP výchovnými poradcami.

Pri realizácii Národného projektu bude významne spolupracovať aj početná, 100-členná **Expertná skupina** zložená z vybraných psychológov, špeciálnych pedagógov a výchovných poradcov zo škôl a zariadení VPaP, expertov z VÚDPaP, vysokých škôl, orgánov štátnej správy a samosprávy. Expertná skupina bude významne participovať aj na odbornej diseminácii problematiky diagnostiky, poradenstva a prevencie porúch učenia, správania, sociálnej patológie (vrátane prevencie nezamestnanosti). Zapojí sa do publikačnej činnosti, tvorby nových učebných zdrojov, monografií, metodických príručiek, špeciálnej prílohy odborného periodika Psychológia a patopsychológia dieťaťa venovanej realizácii národného projektu.

Významnými pomocníkmi pri implementácii projektu, pri pilotnom overovaní inovatívnych metód a metodík bude 10 projektovaných **Projektových centier** („Pc"): na VÚDPaP, v 7 CPPPaP poverených metodickou činnosťou, jedno Pc v CŠPP a jedno Pc pre výchovných poradcov ZŠ. Projektové centrá budú prednostne vybavené novými metodikami (vrátane behaviorálneho

laboratória), ktoré budú využívať a experimentálne overovať, odbornými publikáciami, učebnými zdrojmi, pracovnými pomôckami na báze IKT a o svojich výsledkoch, „dobrej praxi" budú pravidelne informovať odbornú verejnosť.
Navrhovaná sieť projektových centier bude rozvíjať, pilotne overovať inovatívne metódy a metodiky, t.j. podporovať metodologickú inováciu systému VPaP. V projektovom centre pri VÚDPaP bude dominovať výskum a vývoj, aktualizácia a adaptácia zahraničných metód, metodologických nástrojov, výskumný monitoring a evalvácia tohoto procesu.

Prínos národného projektu a udržateľnosť jeho výstupov

Možno predpokladať vysokú udržateľnosť a diseminácia výstupov projektu, nakoľko investície času a finančných prostriedkov sa budú týkať ustálených verejných inštitúcií, poradenského systému v školstve (VÚDPaP, zariadenia systému výchovného poradenstva a prevencie), ktorý je dostupný všetkým bez ohľadu na ich sociálno-ekonomický status.
Metodické inovácie, moderné metodologické nástroje, nové učebné a informačné zdroje a v neposlednom rade zvýšená kvalifikácia poradenských pracovníkov budú dlhodobo využiteľné vo verejnom záujme – v efektívnom výchovnom poradenstve a prevencii určenej žiakom so ŠVVP a ich rodičom.

Implementáciou psychodiagnostických metodík, testov do digitálneho prostredia a ich odborným používaním sa výrazne zvýšia digitálne kompetencie cieľovej skupiny. Digitalizácia psychodiagnostických metodík, testov významne pozitívne prispeje k trvalej udržateľnosti kvality poradenského systému v SR – natrvalo skvalitní proces diagnostiky a zefektívni poradenskú intervenciu.

V rámci národného projektu a po jeho ukončení počítame so zvýšením efektivity poradenskej činnosti systému VPaP, ktorý je kľúčovým nástrojom sociálnej integrácie žiakov so ŠVVP, vrátane ich optimálneho začlenenia sa do sveta práce. Realizácia našich zámerov sa uskutoční prostredníctvom týchto procesov:

- modernizáciou materiálno-technického vybavenia, inováciou a doplnením metodík, testov, metodologických nástrojov, nových odborných zdrojov, vybavením odborných knižníc škôl a školských zariadení, vytvorením digitálnej platformy VÚDPaP pre systém VPaP;
- inováciou používaných metodologických nástrojov, postupov, vývojom nových metód a metodík, adaptáciou zahraničných metodík;
- ďalším vzdelávaním pedagogických a odborných zamestnancov systému VPaP prezenčnou formou a dištančne prostredníctvom digitálnej aplikačnej platformy;
- propagáciou odborných poradenských služieb systému VPaP medzi rodičmi, širokou verejnosťou, sprístupnením poradenských služieb, znížením strachu rodičov (ich obáv zo „stigmatizácie") z využitia poradenských služieb pre ich deti; zvýšením sociálneho statusu odborných poradcov v systéme VPaP;
- zlepšením interdisciplinárnej spolupráce v systéme VPaP, tiež medzi jednotlivými poradenskými zariadeniami, medzi CPPPaP, CŠPP a výchovnými poradcami v školách.

Naším hlavným cieľom v projekte je uľahčiť sociálnu integráciu žiakov so ŠVVP a zefektívniť prevenciu pred sociálnou patológiou s využitím služieb systému výchovného poradenstva a prevencie. Skvalitnením poradenstva pri profesionálnom rozhodovaní sa žiakov so ŠVVP sa zvýši ich zamestnateľnosť, zníži sa ich marginalizácia na trhu práce, čo predstavuje preventívny prístup pred možnou nezamestnanosťou, osobitne pred dlhodobou nezamestnanosťou.

MOŽNOSTI KARIÉROVÉHO PORADENSTVA V ČESKOM VZDELÁVACOM SYSTÉME; Mgr. PAVLÍNA ŠŤASTNOVÁ

Vedúca oddelenia pre celoživotné kariérové poradenstvo - Národný ústav pre vzdelávanie, školské poradenské zariadenia a zariadenia pre ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov Praha, ČR

KDO JSME…

Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (zkráceně **Národní ústav pro vzdělávání – NÚV)**

Datum vzniku: 1. července 2011

Jak: Sloučením Národního ústavu odborného vzdělávání, Výzkumného ústavu pedagogického a Institutu pedagogicko-psychologického poradenství ČR.

Působnost: NÚV se věnuje všeobecnému i odbornému vzdělávání, a také uměleckému a jazykovému; zabývá se otázkami pedagogicko-psychologického, výchovného a kariérového poradenství a dalším vzděláváním pedagogických pracovníků. To vše s důrazem na celoživotní učení a spolupráci s EU.

Kontakt: www.nuv.cz, Weilova 12716, Praha 10, 102 00, tel.: 224 022 111

Vzdělávací systém ČR

Předškolní vzdělávání a povinná školní docházka

Předškolní vzdělávání

- mateřská škola (3 – 5 let)

Povinná školní docházka 9letá (6 – 15 let)

Základní vzdělávání

- základní škola (6 – 15 let)
  - 1. stupeň 1.-5. r. (6 – 11 let)
  - 2. stupeň 6-9. r. (12 – 15 let)
- víceletá gymnázia
  - 8letá – po 5.r. (12 – 19 let)
  - 6letá – po 7.r. (14 – 19 let)
- 8leté konzervatoře – po 5. r. (12 – 19 let)

Vzdělávací systém ČR

Střední vzdělávání a terciální vzdělávání

Střední vzdělávání

- obory
  - středního vzdělání (ISCED 2C/3C),
  - středního vzdělání s výučním listem (ISCED 2C/3C)
  - středního vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 3A)

Terciální vzdělávání

- v konzervatořích (s absolutoriem – ISCED 5B)
- vyšší odborná škola (s absolutoriem – ISCED 5B))
- vysoká škola (bakalářské – ISCED 5A, magisterské – ISCED 5A, doktorské – ISCED 6)

Kariérové poradenství – definice OECD

Kariérové poradenství - systém poradenských služeb, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům jakéhokoliv věku při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry v kterékoliv fázi jejich života.

Kariérové poradenství – hlavní funkce

- nástroj prevence nezaměstnanosti,
- zvyšuje efektivitu vzájemných vazeb mezi sférou vzdělávání a sférou práce,
- zabezpečení rovnosti šancí ve vzdělávání a uplatnitelnosti na trhu práce,
- nástroj pro eliminaci rizik nesprávných rozhodnutí,
- rozvoj celoživotního vzdělávání

Systém organizace a řízení KP

- Služby kariérového poradenství - meziresortní charakter
- Kariérové poradenství - složka profesní, složka vzdělávací - není možné jej realizovat výlučně na půdě institucí služeb zaměstnanosti, ani výlučně na půdě institucí resortu školství
- **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**
- **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
- Poradenské služby na podporu podnikání - zaměstnavatelé, zaměstnavatelské svazy a poradenské subjekty v resortu Ministerstva průmyslu a obchodu
- **Společná role:** přispívá k optimalizaci řešení problémů seberealizace, tj. při rozhodování o výběru optimální profesní orientace, vzdělávací cesty, kariéry

Specifikace služeb

Školská poradenská zařízení

- řešení studijních či prospěchových problémů, studijních předpokladů a profesní orientace při volbě vzdělávací a profesní dráhy

Systém poradenských služeb v rámci resortu práce a sociálních věcí

- řešení problémů přechodu absolventů škol do zaměstnání, podpora aktivního a samostatného rozhodování při vyhledávání optimálního pracovního uplatnění

Poradenský systém v působnosti MŠMT

- **Pedagogicko-psychologické poradny**
- **Speciálně pedagogická centra -** péče o děti a mládež se smyslovým, tělesným a mentálním postižením a o děti a mládež s vadami řeči
- **Střediska výchovné péče -** preventivně výchovná péče dětem a mládeži s negativními jevy v chování
- **Školy -** výchovní poradci, školní psychologové a školní speciální pedagogové, školní metodici prevence

Poradenský systém v působnosti MŠMT

- **Národní ústav pro vzdělávání** (NÚV) - www.nuv.cz
- **Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i.** - Středisko pro ekvivalenci dokladů o vzdělání - www.csvs.cz (připravuje informační materiály o vysokých školách pro potřeby zájemců o studium)
- **Dům zahraničních služeb MŠMT –** Euroguidance (celoevropská síť středisek zabývajících se poradenskými systémy - podpora mobility) - www.euroguidance.cz
- **Národní informační centrum pro mládež** – NIDM – www.nicm.cz
- **Středisko podpory poradenských služeb** (NVF) – www.nvf.cz

Analýza práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na školách

- Spojení KP a povolání učitele
- Školy se zaměřují na propagaci KP směrem k žákům; nedostačující je propagace KP k směrem k osobám / klientům vně školy a k rodičům žáků
- Významná role poradců na ZŠ a SŠ zejména při volbě vzdělávací dráhy a v orientaci ve světě práce;
- Významná role ÚP zejména při informování o trhu práce a také u volby povolání;
- Role PPP spočívá zejména v diagnostice a v poskytování komplexního individuálního KP
- Přístup k informacím, legislativě, sdílení informací

Trendy – služby KP v oblasti školství

- poradenská podpora **dětem a mládeži s mimořádným nadáním,**
- poradenská péče **o děti a mládež se zdravotním postižením** - sociální integrace, výuková integrace v běžných školách,
- poradenská péče **o děti a mládež s negativními jevy v chování** - důraz na práci s rodinou a širším sociálním okolím dítěte

OSVOJOVÁNÍ KOMPETENCÍ PRO KARIÉROVÉ ROZHODOVÁNÍ

Kariérové poradenství ve škole musí být provázáno se vzděláváním

- **Motivace k přemýšlení o otázkách svého budoucího života**
- **Sebepoznávání**
- **Orientace ve světě práce**
- **Vyhledávání informací, jejich hodnocení a aplikace v návaznosti na vlastní představy, priority, zájmy, předpoklady i hranice možností.**

Průřezové téma člověk a svět práce

Místo začlenění tématu do vyučovacích předmětů často dochází spíš k jeho „rozplynutí“

Byl by žádoucí samostatný vyučovací předmět (7.-9. ročník)?

Zařadit do přípravy budoucích učitelů na pedagogických fakultách

Učivo

- **trh práce** – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce
- **volba profesní orientace** – základní principy; sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb
- **možnosti vzdělávání** – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby
- **zaměstnání** – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů
- **podnikání** – druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání

VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy

Projekt VIP II- Kariérové poradenství

- ROZVOJ INTEGROVANÉHO SYSTÉMU KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ
- **INFO SYSTÉM ISA+** WWW.INFOABSOLVENT.CZ
- VZDĚLÁVÁNÍ A PROFESNÍ ROZVOJ KARIÉROVÝCH PORADCŮ
- ANALÝZY
- ROZVOJ CENTRA KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ

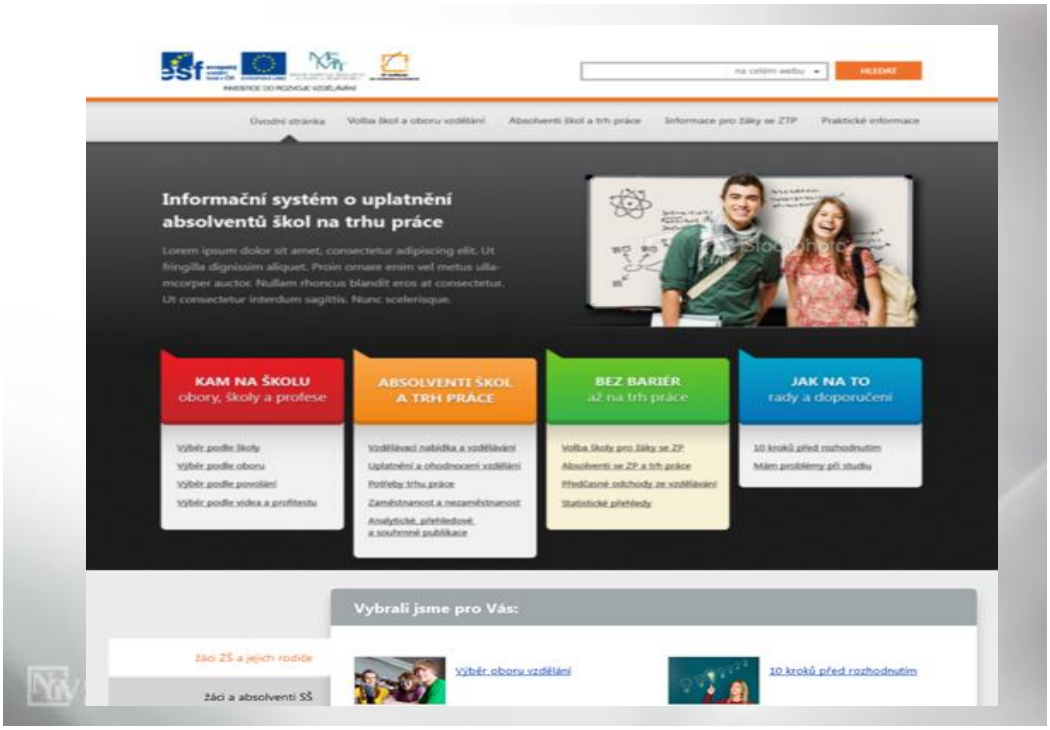

Projekt VIP II - Kariérové poradenství – multimediální ukázky

Nové videoukázky – představují práci v technických profesích i přípravu na ně

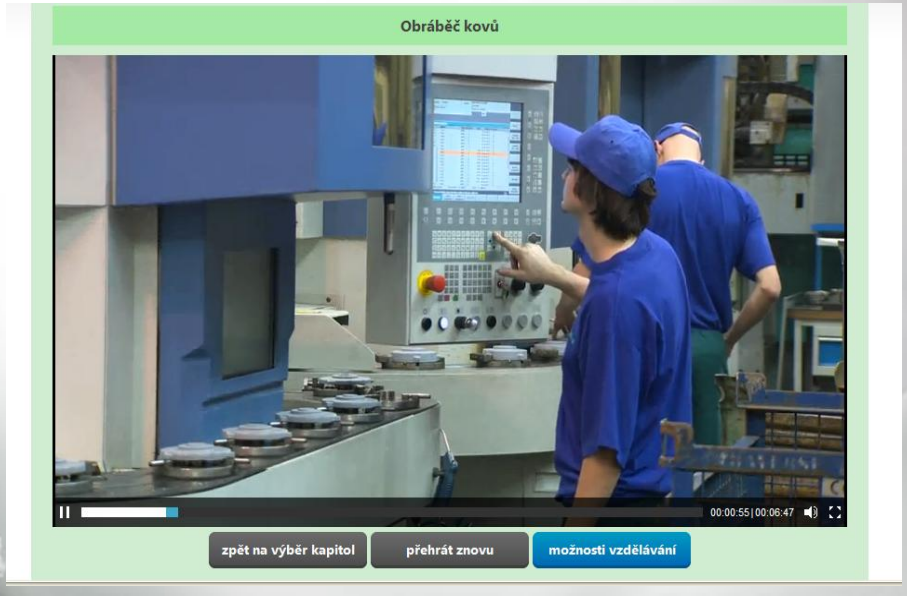

Jak žáci ZŠ a SŠ vybírají další vzdělávací / profesní kariéru

- Budoucnost žáci řeší v 8. ročníku ZŠ a v předposledním ročníku SŠ
- Velmi výrazný vliv rodiny na volbu školy a povolání
- Odborná pomoc – velký význam KP na školách a učitelů
- Žáci využívají ty informační zdroje, o kterých se dozví ve škole
- Dobrá orientace žáků v tom, co je při výběru školy vzdělávací dráhy podstatné (zájem o obor, dobré uplatnění, schopnost školu dokončit)

Národní ústav pro vzdělávání
školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
DĚKUJI ZA POZORNOST.
Pavlina.stastnova@nuv,cz

PORADENSKÉ SLUŽBY ÚŘADU PRÁCE (PRO ŠIROKOU VEŘEJNOST); Mgr. ROMAN SEIDL

Ředitel odboru koncepcí a mezinárodní spolupráce v oblasti zaměstnanosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

Úřady práce ČR (ÚP) v rámci své působnosti zpracovávají koncepci vývoje zaměstnanosti, průběžně sledují a vyhodnocují situaci na trhu práce a přijímají opatření na ovlivnění poptávky a nabídky práce ve svém regionu.

Prostřednictvím svých poradců poskytují specializované poradenské služby nejen pro evidované nezaměstnané, ale i pro širokou veřejnost. Tyto služby jsou poskytovány bezplatně.
Vzhledem k rostoucí ekonomické náročnosti životních podmínek v ČR a k nutnosti neustále rozvíjet odpovědnost jednotlivců za vlastní pracovní i osobní život je nezbytné, aby klienti ÚP byli schopni v nových podmínkách obstát.

V souladu s těmito požadavky připravují poradci na úřadech práce semináře a kluby, které lze absolvovat a získat tak užitečné informace a praktické návody, jak postupovat (např. semináře o životopisu, o výběrovém řízení, o možnostech dalšího vzdělávání, job cluby).
Kromě možnosti účasti na seminářích mohou erudovaní specialisté ÚP nabídnout každému zájemci i individuální péči. Prostřednictvím individuálního pohovoru s jednotlivcem jsou schopni zmapovat jeho současnou situaci, posoudit schopnosti, dovednosti, posléze zhodnotit možnosti uplatnění na trhu práce a navrhnout postup k doplnění znalostí, k získání nových dovedností.
Obrátit se na ÚP lze rovněž v situaci, kdy člověk zvažuje své další uplatnění na trhu práce, hledá si novou profesi, či se chce dále vzdělávat, uvažuje např. o zvýšení vzdělání formou studia či rekvalifikace (IPS).

Speciální péči ÚP věnuje občanům se zdravotním handicapem. Speciálního poradce je možno navštívit např. v situaci, kdy je osoba ohrožena ztrátou zaměstnání v důsledku zhoršení zdravotního stavu nebo ze stejného důvodu hledá nové pracovní uplatnění. ÚP poskytuje přehled o situaci na trhu práce pro osoby se zdravotním postižením, o možnostech pracovní rehabilitace, navrhuje možnosti uplatnění na trhu práce a předává kontakty na jiná pracoviště, instituce, sdružení v souvislosti s uvedeným znevýhodněním.

Podrobné informace o konkrétních poradenských službách i rekvalifikacích na konkrétních úřadech práce je možno získat na portále MPSV.

ÚP poskytuje rovněž základní informace o práci v zahraničí (služba EURES).

Prostřednictvím počítačového programu „Průvodce světem povolání" je možné poznat jednotlivé profese a lze také využít „Informační systém typových pozic".
Na úřadech práce je také k dispozici přehled soukromých agentur práce, které vykonávají svoji činnost na základě povolení.

Informační a poradenská střediska při úřadech práce – popis

Ze zákona o zaměstnanosti vyplývá, že úřady práce poskytují pomoc a podporu jedinců ve vztahu k trhu práce a plní funkci prevence nezaměstnanosti v regionu. Úřady práce a jejich

Informační a poradenská střediska (IPS ÚP) se tak stávají dalším subjektem v soustavě poradenských služeb při výběru vzdělání a přípravy na povolání, který v meziresortní spolupráci disponuje informacemi o jednotlivých typech škol, učilišť a oborech, ale také o jejich náročnosti, požadavcích na zdravotní stav žáků, o počtu přijímaných žáků, a zejména o situaci a vývoji na trhu práce. Cílem kariérového poradenství na úřadech práce je **poskytování odborných informačních a poradenských služeb nezbytných k profesní orientaci v návaznosti na pracovní uplatnění vzhledem k aktuálnímu i předpokládanému vývoji trhu práce**. Poradenské služby jsou diferencované v závislosti na individualitě klienta a jeho problému a musí zohledňovat zvláštnosti daného regionu. Formou individuální (rady, konzultace, diagnostický rozhovor atd.) a skupinové práce (přednášky, besedy, diskuse, promítání, exkurze, sociální výcvik aj.) se orientují především na žáky základních a středních škol a další specifické skupiny klientů, a to bez ohledu na to, zda se jedná o evidované uchazeče a zájemce o zaměstnání či nikoliv. **Klientelu poraden úřadů práce obvykle tvoří**: občané, uchazeči nebo zájemci o zaměstnání; občané, mladiství i dospělí, kteří hledají informace o vzdělávání; rodičovská veřejnost; zaměstnavatelé, podnikatelé; profesní komory, odborové svazy; pracovníci úřadů práce; školské a ostatní vzdělávací instituce; zájmové a charitativní organizace; zdravotnická zařízení; další subjekty související s volbou povolání a zaměstnání. Důležitá je skutečnost, že všechny služby IPS ÚP jsou poskytovány klientům bezplatně.

Kariérové poradenství na úřadech práce:

- **seznamuje klienty s podmínkami práce** v co nejširším počtu povolání s přihlédnutím k možnostem zaměstnání a profesní kariéry, jež se jim nabízejí, jakož i s podmínkami, které je třeba splnit z hlediska kvalifikačních předpokladů;
- poskytuje žákům a mladistvým, kteří nejsou dosud zaměstnáni, **informace pro volbu druhu vzdělání nebo profesní přípravy** s přihlédnutím k jejich schopnostem, způsobilosti, zájmům a možnostem zaměstnání;
- poskytuje mladistvým, kteří opustili předčasně školu, informace **o jiných možnostech získání kvalifikace**;
- informuje zaměstnané osoby o **možnostech další profesní přípravy** a o podmínkách **změny povolání** nebo dalšího **kvalifikačního růstu**.

Informační materiály dostupné v IPS ÚP

IPS ÚP jsou vybavena řadou jinde nedostupných informačních materiálů, které jsou průběžně doplňovány a aktualizovány.

Mezi přístupné informační materiály patří:

- komplexní přehledy možností studia na středních školách, středních odborných učilištích a učilištích v daném regionu i v rámci celé ČR, nástavbového studia, vyššího odborného a

vysokoškolského studia, studia na jazykových školách, možnostech dálkového či večerního studia;

- podrobné materiály o školách a oborech v regionu;
- charakteristiky profesí s informacemi o obsahu pracovních činností, používaných pracovních prostředcích, objektech práce a pracovním prostředí, požadavcích na uchazeče (potřebném vzdělání a zdravotních nárocích) atd.;
- počítačový test zájmové orientace, který pomůže při výběru povolání podle zájmů klienta a může tak usnadnit rozhodování o budoucím povolání;
- informace o perspektivách uplatnění po ukončení vzdělání, videoklipy nejvíce frekventovaných povolání;
- informace o možnostech, způsobech a technikách hledání zaměstnání;
- videoklipy s návody, jak postupovat během přijímacího řízení na novou pracovní pozici;
- základní informace o personálních agenturách;
- informace o možnostech hledání zaměstnání prostřednictvím inzerátů v hromadných sdělovacích prostředcích, včetně internetu;
- základní informace o možnostech pracovních pobytů a brigád v zahraničí;
- informace o úřadech práce, situaci na trhu práce, o podmínkách zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, právech a povinnostech nezaměstnaného.

JOB CLUBY – popis

Uchazeči o zaměstnání, kterým úřad práce věnuje zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání podle ustanovení § 33 zákona o zaměstnanosti, jsou zařazováni do **poradenského programu Job club**, který je uskutečňován formou skupinového poradenství, a to podle cílové skupiny účastníků. Zařazení účastníků do jednotlivých typů programu Job club je prováděno podle následujících charakteristik příslušné cílové skupiny.

Job club NÁVRAT

Cílová skupina: Fyzické osoby po mateřské nebo rodičovské dovolené a fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku.
Charakteristika cílové skupiny: Jde o účastníky, kteří po delší dobu nebyli zaměstnáni nebo jsou při výběru zaměstnání omezeni péčí o dítě, a potřebují z těchto důvodů pomoc při návratu na trh práce.

Job club KLASIK

Cílová skupina: Fyzické osoby, které jsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 5 měsíců nebo fyzické osoby, které se přechodně ocitly v mimořádně obtížných poměrech nebo v nich žijí, fyzické osoby společensky nepřizpůsobené, fyzické osoby po ukončení výkonu trestu

odnětí svobody nebo po propuštění z výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence a fyzické osoby ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.
Charakteristika cílové skupiny: Jde o účastníky s žádnou nebo nízkou úrovní kvalifikace nebo s kvalifikací obtížně uplatnitelnou na trhu práce, sociálně vyloučené a závislé na poskytování sociálních dávek, u kterých se projevuje pasivní přístup při vyhledávání pracovního uplatnění a ztráta pracovních návyků.

Job club START

Cílová skupina: Fyzické osoby do 20 let věku.
Charakteristika cílové skupiny: Jde o účastníky s nedostatečnou praxí, bez pracovních návyků a s nedostatečnou orientací na trhu práce, kterým hrozí sociální vyloučení.

Job club HELP

*Cílová skupina**:*** Fyzické osoby se zdravotním postižením nebo zdravotním omezením v možnostech jejich pracovního uplatnění.
Charakteristika cílové skupiny: Jde o účastníky, kteří mají změněnou pracovní schopnost nebo omezenou schopnost být nebo zůstat pracovně začleněni, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci. Na jejich pracovní uplatnění má vliv zejména omezený počet pracovních příležitostí, přizpůsobení pracovních podmínek, nedostatečná informovanost o situaci a možnostech pracovního uplatnění na trhu práce.

Job club PLUS

*Cílová skupina***:** Fyzické osoby nad 50 let věku.
*Charakteristika cílové skupiny**:*** Jde o účastníky obtížně umístitelné, kteří obvykle nemají dostatečné znalosti nebo praktické zkušenosti s prací s počítačem, znalosti cizího jazyka apod.

Job club MIX

*Cílová skupina***:** Fyzické osoby, které patří do cílových skupin uvedených v bodě 2.2 až 2.6 a které nebyly zařazeny do výše uvedených typů programu Job club.
Charakteristika cílové skupiny: Jde o různorodou skupinu účastníků.

Job club je poradenský program, jehož hlavním cílem je motivovat a aktivizovat jeho účastníky k uplatnění na trhu práce, a to získáním orientace na trhu práce a nácvikem dovedností a technik vyhledávání zaměstnání.

Poradenskou činnost v rámci programu Job club provádí úřad práce sám svými nebo externími zaměstnanci anebo tuto činnost zabezpečuje prostřednictvím odborných zařízení, která se zabývají poradenskou činností.

PROFESIJNÉ PORADENSTVO V POĽSKU V REZORTE VZDELÁVANIA; JERZY BIELECKI

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej

Vnútroškolský poradenský systém

V súlade so zákonom o vzdelávacom systéme vzdelávací systém zabezpečuje prípravu žiakov na výber povolania a študijného odboru. (Zbierka zákonov z roku 2004 č 256, položka. 2572, v platnom znení. Znenie.,. Článok. 1 bod. 14). Rozhodnutie ministra školstva zo dňa 21. mája 2001 v otázke rámcových štatútov verejných materských a verejných škôl odkazuje na potrebu vnútroškolského poradenského systému, ktorý tvorí systém opatrení prijatých školou s cieľom pripraviť žiakov pre výber povolania, úrovne a zamerania vzdelávania. Systém by mal vymedziť postavenie a úlohy v rámci ročného plánu činností, čas a miesto realizácie úloh, očakávané efekty a metódy práce. Vo Vyhláške Ministerstva školstva zo dňa 17. novembra 2010 o zásadách poskytovania a organizácie psychologicko-pedagogickej pomoci vo verejných materských školách, školách a školských zariadeniach (Zbierka zákonov č.228, položka 1487) je uvedené, že psychologicko-pedagogická pomoc je poskytovaná mimo iného prostredníctvom učiteľov alebo špecialistov z odboru psychologicko-pedagogického, najmä psychológov, pedagógov, profesijných poradcov.

V gymnáziách a školách vyšších (nadgymnaziálnych) je poskytovaná psychologicko-pedagogická pomoc formou aktivít spojených s výberom oblasti vzdelávania a povolania a taktiež plánovania vzdelávania a pracovnej kariéry. Ich cieľom je pomáhať žiakom pri rozhodnutiach o vzdelávacej ceste a pracovnej kariére. Aktivity sa uskutočňujú s využitím aktívnych metód práce učiteľmi, vychovávateľmi alebo špecialistami (okrem iného pedagógov – profesijných poradcov). Pedagogické aktivity z pohľadu profesijného poradenstva majú za cieľ rozpoznanie individuálnych vývinových a vzdelávacích potrieb a psycho -fyzických daností žiakov a tiež naplánovanie ich uspokojenia, sú uskutočňované prostredníctvom učiteľov, vychovávateľov a špecialistov. Plánovanie, koordinácia psychologicko-pedagogickej pomoci žiakom so špeciálnymi vzdelávacími potrebami je úlohou tímu učiteľov, vychovávateľov vo výchovných skupinách a špecialistov. Jednou z úloh tímu je naplánovanie činností z oblasti edukačno – profesijného poradenstva a spôsobu ich realizácie (dotýka sa žiakov gymnázií a škôl vyšších (nadgymnaziálnych). Úlohy vnútroškolského poradenského systému musia byť zabezpečované riaditeľom, profesijným poradcom, pedagógom/psychológom, vychovávateľmi, učiteľmi jednotlivých predmetov, rodičmi i samotnými žiakmi.

Tento systém môže byť realizovaný v dvoch formách:

1. ak škola zamestnáva profesijného poradcu, ktorý plní úlohu lídra systému,
2. ak v škole nie je zamestnaný profesijný poradca a rolu lídra systému plní riaditeľom určený učiteľ.

Takéto rozdiely so sebou nesú rôzne formy organizácie vnútroškolského systému edukačno - profesijného poradenstva. V prípade, že v škole pracuje profesijný poradca, vedúcu úlohu môže plniť individuálne poradenstvo a podpornými činnosťami je poskytovanie informácii prostredníctvom iných učiteľov. V prípade, že lídrom systému je predmetový učiteľ, ktorý má tiež kvalifikáciu v profesijnom poradenstve, individuálne poradenstvo musí obsahovať aj informačné služby. V situácii, keď líder nemá kvalifikáciu profesijného poradcu, činnosť školy musí byť zameraná na poskytnutie informácii, kde sú individuálne poradenské služby dostupné. Preto rôzny spôsob realizácie úloh edukačno-profesijného poradenstva v školách a školských zariadeniach vyplýva z rôznej kvalifikácie a kompetencie osôb, ktorí plnia funkciu lídra systému.

Podpora škôl a inštitúcii

Psychologicko-pedagogické poradne

Podporu, najmä pre učiteľov, vychovávateľov výchovných skupín a špecialistov poskytujúcich psychologicko-pedagogickú pomoc poskytujú psychologicko-pedagogické poradne a inštitúcie ďalšieho vzdelávania učiteľov (článok 32 nariadenia ministra školstva zo dňa 17. novembra 2010 o zásadách poskytovania a organizovania psychologickej a pedagogickej pomoci vo verejných materských školách, školách a školských zariadeniach. Zbierka zákonov č 228, položka. 1487). Na to nadväzuje nariadenie ministra školstva zo dňa 17. novembra 2010 v otázkach všeobecných zásad činnosti verejných špeciálnych psychologicko-pedagogických poradní (Zbierka zákonov č 228, položka 1488), ktoré ustanovuje, že poradne poskytujú pomoc deťom a mládeži pri výbere vzdelávacej cesty a povolania a zároveň pomáhajú učiteľom v materských školách, školách a školských zariadeniach pri plánovaní a realizácii úloh v oblasti edukačno-profesijného poradenstva. Poradňa realizuje svoje úlohy za pomoci špecialistov: psychológov, pedagógov, logopédov a profesijných poradcov.

Štátne stredisko podpory profesijného a celoživotného vzdelávania

KOWEZiU je centrálnou, verejnou inštitúciou ďalšieho vzdelávania učiteľov s celopoľským dosahom. Orgánom riadiacim Stredisko je Ministerstvo školstva. KOWEZiU inšpiruje, pripravuje a koordinuje úlohy v oblasti vzdelávania a profesionálneho zdokonaľovania učiteľov, ktorí vyučujú v odborných školách a v školách pre dospelých. V KOWEZiU sú spracovávané a realizované vzdelávacie predstavy zviazané s jednotlivými etapami vzdelávacej reformy v Poľsku. Stredisko spolupracuje s inými centrálnymi vzdelávacími inštitúciami, tiež so štátnymi i mimovládnymi domácimi i zahraničnými organizáciami. Zaoberá sa tiež zhromažďovaním, spracovávaním a zovšeobecňovaním pedagogických informácií v oblasti odborného školstva.

V KOWEZiU fungujú štyri špeciálne odbory, napríklad Spoločnosť pre informácie a vydavateľstvá. Jedným z odborov je odbor Profesijného poradenstva, ktorý plní nasledujúce úlohy:

- príprava kádrov pre poradenský systém a profesijné poradenstvo v oblasti odborného a celoživotného vzdelávania,
- spracovanie a publikácia informačných a metodických materiálov a zároveň prezentácia inovácií a s tým súvisiaca vydavateľská činnosť,
- iné úlohy súvisiace s ďalším odborným vzdelávaním učiteľov doporučeným a financovaným cez ministerstvo.

Odbor profesijného poradenstva KOWEZiU a tiež Ministerstvo práce a sociálnej politiky realizuje projekt Euroguidance. Euroguidance podporuje európsky rozmer v systémoch poradenstva a kariérového poradenstva cez výmenu informácií a dobrých skúseností. Euroguidance zameriava svoju činnosť na profesijných poradcov a verejné inštitúcie zo sektoru vzdelávania a práce vo všetkých krajinách Európy. Projekt je realizovaný v rámci programu Európskej komisie Celoživotné vzdelávanie (2007-2013).

Rezort práce

Úlohy Ministerstva práce v oblasti podpory zamestnanosti, zmiernenia dopadov nezamestnanosti a pracovnej aktivizácii (aktívnej politiky zamestnanosti) sú presne opísané v zákone z 20.apríla 2004 o podpore zamestnanosti a trhových inštitúciách a sú realizované inštitúciami na trhu práce. Inštitúciami pracovného trhu sú:

- **verejné služby zamestnanosti** – tvoria ich Pracovné úrady spolu s okresnými (341) a krajskými úradmi práce, informačnými centrami a pre plánovanie kariéry (51),
- **dobrovoľnícke pracovné skupiny** – štátny subjekt špecializujúci sa prácu s mládežou, presnejšie na prácu s mládežou, ktorej hrozí sociálne vylúčenie, a tiež na nezamestnaných do 25 rokov,
- **pracovné agentúry** – subjekty zapísané v registri personálnych agentúr zaoberajúce sa poskytovaním služieb v oblasti zamestnania, sprostredkovania práce v zahraničí, pracovného poradenstva, personálneho poradenstva alebo dočasnej práce,
- **vzdelávacie inštitúcie** – verejné i súkromné subjekty uskutočňujúce na základe osobitných právnych predpisov mimoškolské vzdelávanie,
- **inštitúcie sociálneho dialógu** – odborové organizácie, zamestnávateľské organizácie, organizácie nezamestnaných, mimovládne organizácie pod podmienkou, že sa v štatúte nachádzajú úlohy súvisiace s podporou zamestnania, zmiernenia dopadov nezamestnanosti alebo pracovnej aktivizácie,
- **organizácie lokálneho partnerstva** – skupina inštitúcií realizujúcich na základe dohody aktivity a projekty súvisiace s pracovným trhom.

Základnými službami na trhu práce sú:

- sprostredkovanie práce,

- profesijné poradenstvo a odborné profesijné informácie,
- pomoc pri aktívnom hľadaní zamestnania
- organizácia školení.

Dobrovoľnícke pracovné skupiny

V štruktúre dobrovoľníckych pracovných skupín sú zložky zaoberajúce sa sprostredkovaním práce, profesijným poradenstvom a poskytovaním odborných profesijných informácii a tiež odbornými školeniami. Sú nimi centrá vzdelávania a práce mládeže, mládežnícke úrady práce a ich detašované pracoviská, pracovné kluby (Job kluby) a ich detašované pracoviská, mobilné profesijné informačné centrá, mládežnícke centrá kariéry, body sprostredkovania zamestnania, strediská odborného vzdelávania.

Mládežnícke pracovné centrá

Ponuka sprostredkovania práce pre mládež je realizovaná prostredníctvom:

- získavanie a zhromažďovanie pracovných ponúk pre potenciálnych zamestnancov,
- hľadanie zamestnávateľov a stála spolupráca s nimi,
- pre ľudí hľadajúcich prácu poskytovanie pomoci pri získaní adekvátneho zamestnania a zamestnávateľom pri nábore zamestnancov,
- nájdenia stálej práce, sezónnej práce a krátkodobej práce pre mládež,
- opakované organizovanie búrz a trhov práce,
- organizovanie pracovnej praxe,
- šírenie informácií o možnostiach prijatia do pracovných zborov,
- informačné aktivity pre nezamestnaných mladých ľudí a zamestnávateľov o miestnom pracovnom trhu, zmenách, ktoré na ňom prebiehajú a o právach a povinnostiach nezamestnaných, o pracovnom práve, ktoré vyplýva z pracovného kódexu,
- popularizácia pružných foriem zamestnania,
- spolupráca pri realizácii programov na trhu práce.

Kluby práce (Job kluby)

Klub práce je miestom stretávania sa ľudí, hľadajúcich zamestnanie, v ktorých primárnou formou činnosti je individuálna a skupinová práca. Cieľom týchto podujatí je nadobudnutie zručností hľadania a získania zamestnania cez spoznanie svojich silných i slabých stránok, spôsobov prezentácie svojej osoby, záujmov.

Kluby práce OHP realizujú úlohy z hľadiska aktívneho hľadania práce predovšetkým so zameraním na študentov, absolventov a nezamestnanú mládež, ktorí nemajú žiadne skúsenosti pri hľadaní zamestnania, alebo čelia problémom pri získavaní zamestnania. Školenia realizované lídrami klubov práce učia technikám získavania práce, vedú k zmene spôsobu myslenia o vlastnej

pracovnej situácii a povzbudzujú v účastníkoch motiváciu do prijatia rozhodnutí vedúcich k zmene tejto situácie.

Mobilné profesijné informačné centrá

Mobilné centrá odborných informácií MCIZ vznikli v septembri 2004 v 49 mestách v rámci II. cyklu štátneho programu Prvá práca. Každé centrum má mikrobus, ktorý umožňuje profesijným poradcom dostať sa tam, kde prístup k profesijnému poradenstvu a k zdrojom profesijných informácií je sťažený. Centrá – to je spoločenstvo špecialistov – profesijných poradcov, vybavené výpočtovou technikou, technickým zariadením a knižnicou. Každé MCIZ má tiež svoju stacionárnu jednotku, pracujúcu nezávisle od výjazdov do terénu. Hlavným cieľom MCIZ je prelomenie bariéry prístupu k profesijným informáciám a prevencia sociálneho vylúčenia mladých ľudí vstupujúcich na trh práce, ktorí žijú v malých mestách a na vidieku.

Mládežnícke centrá kariéry

MCK poskytuje svoje služby pre mládež z lokálnych stredísk, ktorá chce využiť služby profesijných poradcov a zdrojov informácií edukačno-profesijných a tiež pre účastníkov a absolventov OHP. Skutočný dôraz sa kladie na realizáciu otázok zviazaných s podnikaním a samozamestnaním a schopnosťou riadenia a kreovania svojej pracovnej budúcnosti, preto sa program MCK tvorí v štyroch primárnych tematických okruhoch:

- informácie a profesijné poradenstvo individuálne a skupinové,
- pomoc pri identifikácii zdrojov mladého človeka dôležitých pre jeho pracovné fungovanie,
- projektovanie individuálnych akčných plánov,
- podnikanie a samozamestnanie.

Do konca roku 2011 vzniklo 100 nových MCK, cieľom je do roku 2013 vytvoriť 150 takýchto inštitúcii.

Oblasť vyššieho vzdelávania

Akademické centrá kariéry

K základným úlohám kancelárií patrí prezentácia rôznych foriem hľadania práce pre budúcich i súčasných absolventov vyšších škôl, mimo iného prostredníctvom nadviazania kontaktov s domácimi i zahraničnými podnikateľmi, zhromažďovanie informácií o kurzoch, štipendiách, postgraduálnych štúdiách a štúdiách v zahraničí. Kancelárie kariéry pomáhajú tiež študentom a absolventom v plánovaniu pracovnej kariéry. Názov „Akademické biuro karier" alebo „biuro karier" sa mnoho rokov zamieňal a nebol dostatočne precízny. Jednotná definícia bola upravená zákonom z 20. apríla 2004 o podpore zamestnanosti a trhu práce (Zbierka zákonov z roku 2004 č

99, položka. 1001, v znení neskorších predpisov. D.). Na základe tohto zákona boli stanovené úlohy, ktoré stoja pred akademickými kanceláriami kariéry, všeobecne sa im ukladá:

- poskytovať študentom a absolventom vyšších škôl informácie o pracovnom trhu a možnostiach získania odborného vzdelania,
- zber, klasifikácia a sprístupnenie pracovných ponúk, stáží a pracovnej praxe,
- vedenie databázy študentov a absolventov škôl hľadajúcich zamestnanie,
- pomoc zamestnávateľom pri získavaní vhodných kandidátov na voľné pracovné miesta a pracovné stáže,
- pomoc pri aktívnom hľadaní práce.

Mimovládne organizácie
Asociácia školských a profesijných poradcov Poľskej republiky

Asociácia školských a profesijných poradcov Poľskej republiky je spoločenská mimovládna organizácia. Svoju činnosť začala v roku 1991. Členmi združenia sú v súčasnej dobe špecialisti zaoberajúci sa profesijným poradenstvom v rôznych inštitúciách a rezortoch (profesijní poradcovia, školskí poradcovia, psychológovia, pedagógovia, akademickí učitelia). Asociácia patrí do medzinárodnej organizácie takého istého zamerania – AIOSP.

Hlavným cieľom asociácie je:

- integrácia osôb zaoberajúcich sa riešením problémov súvisiacich s edukačným a profesijným poradenstvom, realizovaným v rôznych rozpočtových a hospodárskych rezortoch,
- podpora opatrení vo veci propagácie a zdokonalenia systému orientácie a profesijného poradenstva a reálnej politiky zamestnanosti,
- výmena skúseností medzi odborníkmi zaoberajúcimi sa touto problematikou v našej krajine, v Európe i mimo Európy,
- iniciovanie a realizácia aktivít pre osoby neplnoprávne alebo náležiace do diskriminovaných skupín a sociálne vylúčené,
- opatrenia na podporu zamestnanosti, sociálnej a profesijnej mobility a činností, ktoré podporujú hospodársky rozvoj, vrátane rozvoja podnikania,
- podpora využívania moderných informačných a komunikačných technológií v hospodárskej a sociálnej aktivácii, a to aj v oblasti vzdelávania a zamestnanosti,
- podpora európskej integrácie a rozvoj kontaktov a medzinárodnej spolupráce.

BIBLIOGRAFIA

PUBLIKÁCIE

1. Pater M., Woźniak M. (2008), *O współpracy doradcy zawodowego z nauczycielami*, w: *ABC Doradcy zawodowego. ABC Poradnictwa zawodowego w szkole, praca zbiorowa*, wyd. KOWEZiU, Warszawa.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. *Akademickie Biura Karier;* http://www.psz.praca.gov.pl/_files_/publikacje/poradnik_akademickie_biura_karier.zip
2. *Euroguidance (Eurodoradztwo Polska)*; http://www.euroguidance.pl
3. *Ochotnicze Hufce Pracy - informacje nt. działalności;* http://ohp.pl/?id=6&id_menu_r=5
4. *Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych RP – informacje nt. działalności;* http://www.sdsiz.pl/downloads/pdf/STATUT_SDSiZRP_2008.pdf
5. *Szkolne Ośrodki Kariery*; http://www.ohp.pl/?id=9
6. *Od przeszłości do teraźniejszości*; http://www.wojsko-polskie.pl/rekonwersja/17867,od-przeszlosci-do-terazniejszosci.html

ZÁKONY

1. *Ustawa o systemie oświaty* (Dz. U. z 2004, Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)
2. *Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych* (Dz. U. 2010 r., nr 90, poz. 593 z późn. zm.)
3. *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku* (Dz.U. Nr 99, poz. 1001, z późn. zm.)

NARIADENIA

4. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz. U. Nr 228, poz. 1487 z późn. zm.)
5. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół* (Dz. U. Nr 61 poz. 624 z późn. zm.)

1. *Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie pomocy w zakresie doradztwa zawodowego, przekwalifikowania zawodowego, pośrednictwa pracy i odbywania praktyk zawodowych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 87, poz. 566 z późn. zm.)
2. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 września 2010 r. w sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy* (Dz.U. Nr 279 poz. 1641 z późn. zm.)
3. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej* (Dz. U. Nr 94, poz. 426 z późn. zm.)

ROZHODNUTIA

4. *Decyzja Nr 440/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 października 2007 r. w sprawie działalności rekonwersyjnej w resorcie obrony narodowej*

Preložil: PhDr. Milan Antaš
Bez autorizácie a redakčnej úpravy

PROFESIJNÉ PORADENSTVO V TATRANSKOM OKRESE V PRAXI ZAMESTNANCA PSYCHOLOGICKO-PEDAGOGICKEJ PORADNE V ZAKOPANOM; Mgr. ROBERT TOTA

Psychológ, profesijný poradca Psychologicko-pedagogickej poradne v Zakopanom. Dlhoročný praktik v profesijnom poradenstve

Povinnosť pomáhať žiakom pri plánovaní pracovnej kariéry a ďalšej vzdelávacej cesty, vyplýva z rozhodnutia ministra školstva o činnosti psychologicko-pedagogických poradní.

„Nariadenie ministra školstva z 1.februára 2013, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá pre prevádzkovanie verejných psychologických a pedagogických poradní, vrátane verejných špeciálnych poradní, v ktorom sa hovorí o úlohách poradne v oblasti profesijného poradenstva:
§ 1 Verejné psychologické a pedagogické poradne, vrátane verejných špeciálnych poradní, ďalej len „poradne" poskytujú deťom od momentu narodenia i mládeži psychologickú a pedagogickú pomoc a pomoc pri voľbe smeru vzdelávania a povolania, poskytujú rodičom a učiteľom psychologickú a pedagogickú pomoc vzťahujúcu sa k výchove a vzdelávaniu detí a mládeže a tiež pomáhajú materským školám, školám a inštitúciám v oblasti výučby, výchovy a starostlivosti."

Takúto pomoc môžu získať osoby, ktoré sa vzdelávajú v oblasti pôsobnosti inštitúcie (čiže v našom prípade je to okres tatranský), predovšetkým žiaci vyšších ročníkov základných škôl, gymnázií a vyšších škôl (nadgymnaziálnych) a tiež ich rodičia.

Povinná školská dochádzka v Poľsku trvá do 18 rokov života. Úlohou Poradne je podpora činnosti školy tak, aby prijaté úlohy mali stály, systematický charakter a nie náhodný, príležitostný. Snažíme sa byť dovŕšením tých činností, ktoré prijímajú školy.

Táto pomoc sa poskytuje vo forme aktivít individuálnych i skupinových. Zvláštna starostlivosť je venovaná osobám, ktorým nemoc obmedzuje ich možnosť výberu budúcej vzdelávacej cesty a práce a tiež žiakom s nižšou intelektuálnou úrovňou.

Poradňa má v starostlivosti všetky gymnáziá. Predovšetkým smerom k nim sú nasmerované všetky opatrenia pomáhajúce pri výbere ďalšej vzdelávacej cesty a za tým nasledujúcej pracovnej kariéry a z toho vyplývajúcich potrieb a záujmov. Žiaci gymnázií prijímajú svoje prvé profesijné rozhodnutia vo veku 15-16 rokov a poradňa im pri tom chce byť nápomocná ponúkajúc mnoho foriem podporujúcich optimálny výber s prihliadnutím na všetky rozhodujúce činitele, ktoré ovplyvňujú úspech v profesii a dosiahnutie pocitu uspokojenia z budúcej práce.

Pracovníci poradne – profesijný poradca a psychológ - sa snažia stretnúť s každým žiakom tretích ročníkov gymnázia. Snažíme sa zareagovať na každé pozvanie zo školy, ale rovnako prijímame aj každého človeka, ktorý sa prihlási v poradni. Počas školského roka sa snažíme dostať do každého gymnáziu na jeden, niekedy dva dni, ktoré sú celé zasvätené profesijnému poradenstvu. Väčšinou sa začína skupinovým stretnutím, kde sú prezentované multimediálne prezentácie alebo filmy dotýkajúce sa kľúčových otázok spojených s výberom ďalšieho vzdelávania. Majú priviesť mládež k reflexii nad svojimi túžbami, tými reálnymi a nie tými, ktoré sú

neuskutočniteľné, uvedomiť si svoje silné stránky, porovnať predispozície a vedomosti, poskytnúť základné informácie o lokálnom a celoštátnom trhu práce. Stretnutie má v druhej časti pomôcť žiakom pri zdiagnostikovaní ich pracovných predpokladov s použitím takých metód akými je dotazník profesijných záujmov mládeže, spracovaného Asociáciou profesijných poradcov Poľskej republiky. Snažíme sa tiež, aby počas tohto skupinového stretnutia bola možnosť kladenia otázok a krátkej diskusie. Po skončení skupinového stretnutia každý záujemca má možnosť stretnúť sa individuálne s profesijným poradcom a psychológom.

Škola nám obvykle sprístupní kabinet školského pedagóga, kde sa stretávame so žiakmi. Radi využívajú túto príležitosť, veríme že nie iba preto, že sú vtedy uvoľnení z vyučovania. ☺ Počas individuálneho stretnutia sa analyzuje ich dotazník záujmov s výkladom profesijného poradcu, ktorého cieľom je pomôcť pri rozpoznaní základných profesijných záujmov, potrieb alebo zdroja motivácie určujúcej rozhodovanie mladého človeka. Potom spolu rozmýšľame, ktorá zo škôl vzdeláva v profesii, ktorá najlepšie vystihuje reprezentovaný sumár záujmov a je zdrojom motivácie, ktorá je najvhodnejšia na prípravu budúceho pracovníka. Prediskutované sú tiež zdravotné aspekty, ktoré majú vplyv na výber niektorých povolaní a ohraničujú možnosť vykonávania niektorých zamestnaní. Individuálne stretnutia môžu využiť aj rodičia, čo sa aj často stáva. Často je to spojené s konfliktom pri výbere (rodičia túžia po inej profesionálnej ceste pre svoje dieťa a syn, či dcérka vidia túto cestu inakšie). Individuálne stretnutia sú tiež možnosťou na vyčlenenie tých žiakov zo skupiny, ktorí ešte vôbec nie sú rozhodnutí. Tým je najčastejšie odporučené ďalšie stretnutie v sídle poradne v Zakopanom, kde disponujeme modernými a všestrannými metódami profesijnej diagnostiky.

Ďalšou formou pomoci pri výbere vzdelávacej cesty a pracovnej kariéry sú individuálne stretnutia v poradni. Niekedy stačí jedno stretnutie so záujemcom a na základe záverov poradcu je ustálený ďalší profil vzdelávania a vybraná profesia. Najčastejšie však realizujeme komplexnú profesijnú diagnostiku, začínajúc rozhovorom s poradcom, cez počítačové testy, testy typicky zamerané na profesijnú orientáciu ako napríklad Labirint Zawódov, Wstepna Orientacja Zawodowa, Wielowymiarowy Kweationariusz Zawodowy (Labyrint povolaní, Vstupná profesijná orientácia a Multidimenzionálny profesijný dotazník). Používanie ich počítačových verzií má tú výhodu, že ich výsledky sú tiež dostupné vo forme tlačených výstupov a profesijných profilov. Medzi stretnutiami, ktoré bývajú najčastejšie tri, klient dostáva domáce úlohy, ktoré sú spojené s hľadaním informácií o povolaniach z okruhu jeho záujmov, hľadaním kontaktov s ľuďmi, ktorí takéto povolanie vykonávajú a tiež s autoreflexiou v súvislosti s hľadaním vlastnej profesionálnej cesty. Ide o uvedomenie si čo očakávam, aké svoje potreby chcem uskutočniť prostredníctvom práce, ako sám seba vidím po istom čase. Také posunutie samého seba v čase je dosť náročné a žiaci často očakávajú pomoc. Počas rozhovorov sa berie do úvahy aj zdravotný stav klienta.

Z tejto formy pomoci ťažia najviac žiaci škôl vyšších (nadgymnaziálnych) a ľudia s obmedzenými možnosťami ďalšieho vzdelávania vzhľadom na svoj zdravotný stav.

Poradňa sa zúčastňuje na všetkých podujatiach, ktoré sa organizujú v okrese, ktoré sa týkajú výberu profesie. Zúčastňujeme sa na Burze škôl (Targy Ofert szkól), kde prezentujeme svoju ponuku pomoci pri výbere ďalšej vzdelávacej cesty a tiež sa zúčastňujeme, či skôr organizujeme stretnutia počas Celopoľského týždňa kariéry. Udržiavame kontakty so všetkými školami Tatranského okresu, zaujímame sa o ich ponuky odborného vzdelávania. Vyššie školy

(nadgymnaziálne) navštevujú gymnázia, prezentujú svoju vzdelávaciu ponuku, vďaka čomu mládež disponuje množstvom vedomostí o vyšších školách (nadgymnaziálnych) dostupných v našom okrese. Často najmä v sídlach gminy Bukowina Tatrańska a Bialy Dunajec nám kladú otázky o vzdelávacej ponuke škôl z okresu Nový Targ. Súvisí to s ľahšou alebo porovnateľnou dostupnosťou škôl tak v Zakopanom ako aj v Novom Targu (z hľadiska dopravy). Preto sa snažíme poznať ponuku škôl v Novom Targu.

To sú naše postrehy z mnohoročnej odbornej práce. Treba si všimnúť, že v ostatných rokoch naša vláda venuje veľkú pozornosť podpore odborného vzdelávania (pozri príspevok predstaviteľa KOWEZiU).

Preložil: PhDr. Milan Antaš
Bez autorizácie a redakčnej úpravy

WORKSHOP: KARIÉROVÉ PLÁNOVANIE A RE-ORIENTÁCIA – ŠVAJČIARSKA METÓDA CH-Q; Mgr. LENKA BEKOVÁ, Mgr. KATARÍNA HAŠKOVÁ

Euroguidance centrum Slovensko, SAAIC, , Euroguidance centrum Česká republika, DZS

Anotácia/popis workshopu

Lektorky bližšie priblížia metódu, ktorej cieľom je ďalší individuálny rozvoj mládeže a dospelých vo vzdelávaní a kariére. Dozviete sa ako prebieha proces mapovania základných kvalít, môžete sa inšpirovať tým, ako vyzerá štruktúra kariérového programu CH-Q, aké možno využiť nástroje, resp. cvičenia a ako možno ďalej plánovať rozvoj. Workshop ponúkne aj ochutnávku niektorých cvičení – zážitkovou formou. Bližšie sa bude venovať aj tomu, čo je to portfólio, ktoré je aj výstupom CH-Q, a ako ho možno využiť v oblasti kariérového poradenstva.

WORKSHOP: ZRUČNOSTI PRE RIADENIE VLASTNEJ VZDELÁVACEJ A PROFESIJNEJ DRÁHY (CMS); PhDr. ŠTEFAN GRAJCÁR, Ing. JOZEF DETKO

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu – Euroguidance centrum, Bratislava

Anotácia/popis workshopu

Euroguidance centrum venuje väčšiu pozornosť CMS v ostatných dvoch rokoch. Pripravilo publikáciu uvádzajúcu problematiku CMS a analýzu CMS v školských curriculách. Toto pracovné stretnutie sa venuje poznávaniu kompetencií využívaných pri riadení kariéry jednotlivca. Tieto prierezové kompetencie sú spolu s odbornými kompetenciami základom dosahovania profesijných cieľov. Okrem systematického prístupu ku kompetenciám sa práca venuje k hlbšiemu pochopeniu kompetencií, ich identifikácii a potvrdzovaniu. Účastníci workshopu budú mať príležitosť zrozumiteľným spôsobom spoznať problematiku CMS v školskom prostredí z rôznych aspektov.

WORKSHOP: NAVIGÁCIA PRI HĽADANÍ POVOLANIA; Mgr. EVA UHRÍKOVÁ, KARIÉROVÁ PORADKYŇA A KOUČ, Mgr. ANDREJ JELENÍK, PSYCHOLÓG

Navigácia v povolaní spol. s. r. o. Bratislava

Abstrakt

Stále viac sa objavuje koncept práce ako motivácia k spokojnosti a radosti. V modernom svete spravidla nemusíme pracovať len aby sme prežili, chceme od práce viac ako len ekonomické výhody. Toto hľadisko sa dnes stáva silným trendom, možno dokonca aj nutnosťou. Zamestnávatelia si uvedomujú, že spokojní zamestnanci sú omnoho produktívnejší než nespokojní. Navigácia v povolaní ako metodika kariérového poradenstva rozširuje svoje zameranie do roviny motivačnej. Zisťuje v akej oblasti, v akom povolaní sa bude človek najlepšie cítiť vzhľadom na svoju osobnosť a vnútorné potreby. Inovatívnym a zážitkovým prístupom objavuje tvorivý potenciál a skryté zdroje. Využíva prácu s vnútornými kvalitami a schopnosťami jednotlivca, jeho životnými snami a cieľmi. Snahou je zladiť záujmy jednotlivca s potrebami trhu práce.
Kľúčové slová: kariérové poradenstvo, motivácia, navigácia v povolaní, inovatívny prístup

História

Navigáciu pri hľadaní povolania (nem. Berufsnavigation) ako špecifický prístup v kariérovom poradenstve vytvoril švajčiarsky poradca a supervízor Thomas Diener. Spočiatku osobný poradenský štýl inšpirovaný množstvom skúseností, myšlienkových smerov a absolvovaných vzdelávaní postupne prerástol do konkrétnej metodiky a filozofie, ktorá sa neustále rozvíja. Diener veľa rokov učil svoj pohľad na svet práce a hľadanie si miesta v ňom v rámci zážitkových workshopov a poradenských projektov vo Švajčiarsku, Nemecku a Rakúsku. Postupne vznikla voľná sieť „Navigátorov" zdieľajúcich spoločnú víziu práce s ľuďmi v procese zmien. V roku 2006 nadviazal spoluprácu s Inštitútom procesorientovanej psychológie na Slovensku (POPI-Slovensko) a na základe ohlasov účastníkov ochutnávkových seminárov zo Slovenska a Čiech vznikla myšlienka systematického vzdelávania. Tá napokon nabrala konkrétnu podobu v jednoročnom výcviku "Navigácie pri hľadaní povolania" akreditovanom MŠSR, ktorého prvý beh úspešne zorganizovalo POPI-Slovensko v roku 2007/08. V súčasnosti Diener naďalej spolu s kolegami rozvíja svoju metódu a spolu s POPI-Slovensko pripravuje ďalší beh výcviku.

Teoretické pozadie

Dienerov prístup vychádza z filozofie a techník terapeutických škôl, v ktorých sa vzdelával. Predovšetkým je to procesorientovaná psychológia- POP (Mindell, 1992) a psychodráma (Moreno, 1973). POP je fenomenologický a experienciálny prístup, ktorý vychádza z predpokladu, že všetky zdroje na riešenie svojich problémov môžeme nájsť v procese tu a teraz, v nás či dokonca

v samotných problémoch. Cieľom nie je teda programová zmena správania či zbavenie sa problémov, ale nadviazanie kontaktu so zdrojmi v ich pozadí a s ich potenciálom zlepšiť našu kvalitu života. „Navigácia" preto neponíma naše charakteristiky v zmysle „silných" a „slabých" stránok či „realistických" a „nerealistických" túžob, ale ako hodnotovo neutrálnejšie „kvality", ktoré v správnom kontexte môžu byť prínosom a výhodou. Užitočnejšie než meniť je preto skôr spoznávať a privítať, čo vlastne máme k dispozícii a nájsť správny kontext, kde by sme to mohli tvorivo uplatniť. Zároveň sú pri hľadaní a rozvíjaní kvalít dôležité nielen kognitívne, ale hlavne emočné procesy, preto sa uplatňujú expresívne a imaginatívne postupy, ktoré POP a psychodráma ponúkajú.

Medzi základné princípy prístupu patrí ďalej presvedčenie, že práca môže byť zábavná, môže mať niečo spoločné s životným povolaním či poslaním a nemala by sa redukovať len na kritéria fungovania a výkonu. K tomu potrebujeme odvahu, podporu ľudí a tvorivé zaobchádzanie s existujúci pracovnými štruktúrami. Tieto princípy vychádzajú z pohľadu na pracovnú sféru Fritjofa Bergmanna (2004), ktorý hovorí, že svet práce dnes ponúka nekonečné možnosti a každý človek dokáže nájsť prácu, ktorá je v súlade s jeho snami, túžbami, talentami. Industriálne ponímanie sveta práce či prevaha práce za mzdu sú zastaralé a sami môžeme aktívne vytvárať nové formy práce či povolania. Ako ďalšie vplyvy môžeme spomenúť poradenské techniky Bollesa (1998), prístup Edgara Scheina (1999) či Zurrišský poradenský model orientovaný na zdroje (Krause; Storch, 2006).

Prezentácia metódy

V porovnaní s bežne využívanými systémami kariérového poradenstva postavenými na zhromažďovaní informácií o existujúcich povolaniach a porovnávaní predpokladov jednotlivca s požiadavkami profesií kladie "Navigácia" dôraz na "soft" faktory- kvality, sny, hodnoty, predstavivosť, nadšenie či túžby človeka ako ukazovatele cesty smerom k profesii, kde by klient mohol tieto svoje túžby či kvality realizovať, ktorá mu bude prinášať maximálnu spokojnosť a dodávať energiu. Táto spokojnosť následne môže viesť k lepším pracovným výsledkom a lepším možnostiam uplatnenia na trhu práce. Poradca v tomto prístupe nezastáva expertnú rolu, skôr sprevádza klienta vlastným procesom hľadania zdrojov a vlastného smerovania s dôverou, že on sám vie, čo je preňho najlepšie. Je to procesové poradenstvo zamerané na individuálnu situáciu a kontext klienta. Expertné vedomosti sú ponúkané ako doplnok v prípade potreby.

Navigácia ako poradenský prístup je predovšetkým tvorivý proces, ktorý Diener (2008) prirovnáva k tvorivému vareniu. Vezmeme z chladničky čo máme k dispozícii a zo zapojením fantázie uvaríme chutný pokrm. Diener rozlišuje 3 fázy tvorivého procesu: inkubáciu, inšpiráciu a realizáciu, pričom ide skôr o metodickú pomôcku. V aktuálnom poradenstve smer určuje skôr klientova spätná väzba na ponúknuté intervencie. Prvá fáza sa venuje zozbieraniu schopností, záujmov a kvalít (prísad na varenie). Využíva sa štruktúrovaný rozhovor, expresívne a imaginatívne techniky a podľa potreby aj rôzne psychodiagnostické dotazníky a testy. Čerpá sa z nazbieraných skúseností, ako aj z obľúbených aktivít či záujmov v detstve i dospelosti, z osobných hodnôt a motivácií, túžob či charakteristík životných priestorov, v ktorých sa cítime dobre. V nasledujúcej fáze ide o vytváranie perspektívy- zo získaných prísad „varíme" možné

povolania. Toto je fáza tvorivého voľného hľadania, bez obmedzení. Okrem rozhovoru pomáha nadšenie, inšpiráciu a tvorivú energiu aktivovať hranie rolí, práca s priestorom, pohybom, výtvarnými či imaginatívnymi technikami. Vo fáze realizácie dostáva priestor aj expertné poradenstvo a koučing, práca s vonkajšími a vnútornými kritikmi či budovanie podpory pre vlastné ciele.

Dôležitou súčasťou navigácie je aj práca na obrazoch a presvedčeniach, ktoré máme o svete práce. Často sú stereotypné a bránia nám pohnúť sa lepším smerom. Pri dekonštrukcii rôznych predstáv či mýtov pomocou skúmania rodinných či kolektívnych presvedčení a mapovania obrazu sveta práce sa uvoľní tvorivosť, ktorú môžeme využiť pri hľadaní povolania, alebo dokonca vytvoriť nejaké nové, v ktorom využijeme viac svojich osobnostných kvalít.

Cieľová populácia

Navigácia pri hľadaní povolania je určená všetkým ľuďom bez rozdielu veku, ktorí túžia aby ich práca bola zmysluplná a súvisela s ich životom. Je vhodnejšia pre ľudí motivovaných, ktorí uvažujú o zmene pracovného prostredia či nájdení nového smerovania a špecificky pre mladých ľudí, ktorí sú považovaní zväčša za „problémových" a ktorí musia pochopiť najskôr zmysel, kým sa angažujú. Zároveň je vhodná pre všetkých, ktorí hľadajú pre seba oblasť práce, umožňujúcu im zosúladiť svoj rodinno-pracovný životný štýl.

Príklady, prípadové štúdie, cvičenia

Ako sme spomenuli, tento prístup využíva rôzne expresívne a imaginatívne techniky. Príkladom je riadená imaginácia *„Snová cesta do profesijnej budúcnosti",* kde si klient predstaví, že sa zobudí v budúcnosti a skúma, ako vyzerá jeho pracovný deň a život.
Klientka pomocou cvičenia dospela k obrazu dielne, v ktorej vyrábala staré hudobné nástroje. Poradca teda navrhol klientke sprítomniť si predstavu kresbou a rozohraním krátkej rolovej scénky, ktorá by ukotvila pocit, aké to je vyrábať hudobné nástroje. Vďaka zážitku si klientka uvedomila, že jej tento obraz pomohol neuskutočniť očakávaný krok v jej kariére, ktorý považovala za najlogickejší, ale vlastne nezodpovedal jej vnútorným pocitom. Jej cesta viedla preč od teoretickej práce na univerzite k praktickejšej práci v environmentálnej chémii. Pri rozhodovaní vzala do úvahy vyrábanie hudobných nástrojov ako kvalitu „praktickej práce". (podľa Diener, 2008).

Zhodnotenie metódy

„Navigácia pri hľadaní povolania" je inovatívny zážitkový proces, využívajúci voľnosť a kreativitu v prístupe k povolaniu a realite sveta práce. Vo svojej podstate zastáva presvedčenie, že kvality, ktoré hľadáme v živote, môžeme nachádzať a rozvíjať nielen v osobnej, ale aj pracovnej oblasti. Zároveň je však tento prístup nezvyčajný pre ľudí, ktorí nie sú zvyknutí zamýšľať sa nad svojimi pocitmi, ťažšie sa k nim približujú či nedokážu slovami vyjadriť svoje prežívanie. V tomto smere kladie vyššie nároky na poradcu, aby klienta dokázal povzbudiť a vytvoriť bezpečnú

atmosféru. Stále viac sa však objavuje koncept práce ako motivácia k spokojnosti a radosti. Toto hľadisko sa dnes stáva silným trendom, možno dokonca aj nutnosťou. Mať povolanie, kde to čo robím ma baví natoľko, že to ani nepociťujem ako prácu, znamená žiť svoje povolanie naplno v harmónii a šťastne.

Bibliografia

Bergmann, F. (2004). *Neue Arbeit, Neue Kultur*. Arbor Verlag: Freiamt

Bolles, R.N. (1996) *Jaké barvy je tvůj padák*. Pragma: Praha

Diener, T. (2008). *Esencia práce. Alchýmia navigácie pri hľadaní povolania*. Epos: Bratislava

Krause, F. & Storch, M. (2006). Ressourcenorientiert coachen mit dem Zürcher Ressourcen Modell (ZRM®). *Psychologie in Österreich* Vol.26, No.1, 32-43.

Mindell, A. (1992). *Telo a Sny*. Stimul: Bratislava

Moreno, J.L (1973). *Gruppenpsychotherapie und psychodrama*. Thieme: Stuttgard.

Schein, E. H. (1999). *Process consultation revisited. Building the helping relationship.* Reading, Mass: Addison-Wesley.

Webové odkazy

Eva Uhríková www.navigaciavpovolani.sk

Thomas Diener www.fairwork.com

POPI-Slovensko www.processwork.sk

WORKSHOP: PRACOVNÍ A PROFESNÍ DIAGNOSTIKA COMDI; Ing. PETR NEUMAN

Vedoucí kariérového poradenstva, Republikové centrum vzdělávání, s.r.o., Praha, ČR

Anotácia/popis workshopu

Prezentace bude zaměřena na problémy kariérového poradenství v ČR, hledání a ověřování nových nástrojů a metod v praxi. Jedním moderním nástrojem, který byl vyvinut ve spolupráci několika zemí EU v rámci projektu Leonardo a který je již 13 let úspěšně využíván v ČR je program COMDI – počítačová pracovní a profesní diagnostika. Je to poradenský nástroj, pomocí kterého jsme schopni v krátkém čase o klientovi zjistit veškeré informace potřebné pro nastavení jeho kariérového plánu a který nám zároveň ve výstupech nabídne i alternativní řešení. Program je modulový a lze jej nastavovat dle věku, dosaženého vzdělání a záměru šetření. COMDI je poradenským nástrojem pro výchovné poradce, kariérové poradce, PPP, personalisty, zprostředkovatele zaměstnání, Informační střediska a agentury trhu práce.

WORKSHOP: NAVIGÁCIA PRI HĽADANÍ POVOLANIA; Mgr. EVA UHRÍKOVÁ, Mgr. ANDREJ JELENÍK

Navigácia v povolaní, s.r.o., www.navigaciavpovolaní.sk a POPI Slovensko, www.proceswork.sk

Kariérové poradenstvo „Navigácia pri hľadaní povolania"

Svet práce sa stal komplexnejším a rozmanitejším a otázka po zmysle práce, vlastných potrebách a túžbach získava vo všetkých oblastiach na váhe. Práve pre ľudí, ktorí nemajú "jednoduché" predpoklady nájsť si zamestnanie je čoraz dôležitejšie vidieť svoje šance a sily. Tie sa nachádzajú často v celkom nečakaných oblastiach. Niekedy je to jednoducho radosť a nadšenie, aké môžu rozvinúť, keď im práca sedí, ktoré z nich môžu spraviť cenných zamestnancov a spolupracovníkov. Za deficitmi sa skrývajú často zdroje. Na ich objavenie je potrebné aj určité nastavenie či pohľad, a samozrejme aj metodika, ako s ním pracovať.

Metódy a princípy „navigácie pri hľadaní povolania" používajú rôzne tvorivé postupy v procese rozhodovania sa v otázkach kariéry a plánovania života, aj „soft" faktory, ako sú sny, priania, túžby, hodnoty, nadšenie, „volanie" a predstavivosť. Narába kreatívnym spôsobom s pohybom, priestorom a pocitmi s cieľom nájsť správne povolanie, v ktorom sa každý môže stať samým sebou. Sny a túžby človeka využíva ako zdroj motivácie a životnej energie. Na slabé stránky osobnosti nazerá ako na výhodu v iných, správnych situáciách. Má viac aspektov procesového než expertného poradenstva.

Navigácia pri hľadaní povolania je riadený tvorivý proces identifikácie najvhodnejšieho povolania zodpovedajúceho povahe človeka, osobnostným charakteristikám a osobným motivačným preferenciám. Inovatívny zážitkový prístup využívajúci prácu s vnútornými kvalitami a schopnosťami jednotlivca, jeho životnými snami a cieľmi. Snahou je objaviť tvorivý potenciál a skryté zdroje, zladiť záujmy jednotlivca s potrebami trhu práce.

NAVIGÁCIA V POVOLANÍ HĽADÁ SPOJENIE MEDZI TÝMITO DVOMA REALITAMI?

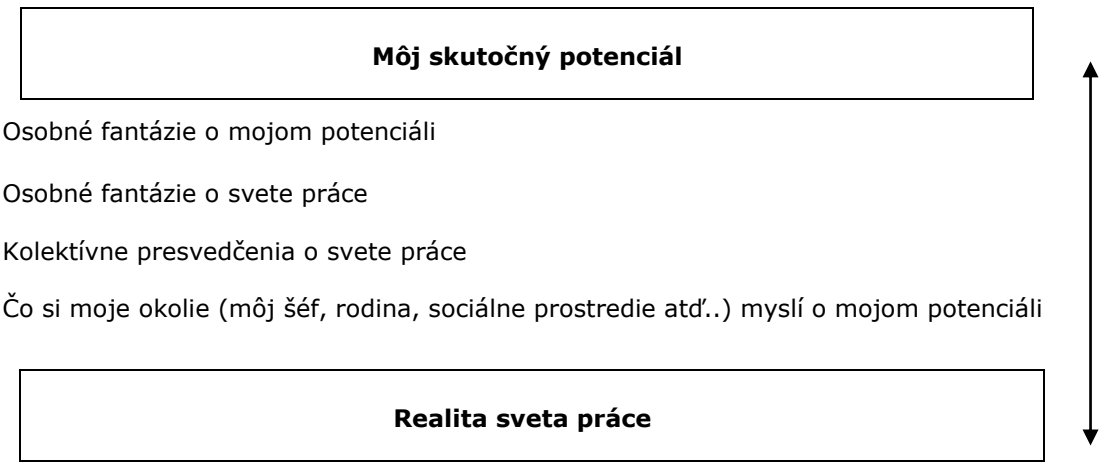

FORMY PORADENSTVA

Procesové poradenstvo	**Expertné poradenstvo**
- kladenie otázok - dôvera v klienta, že dokáže nájsť sám riešenie - problém aj riešenie patria klientovi - empowerment („zmocňovanie") klienta	- dávanie rád - presvedčenie, že klient potrebuje informácie - expert je požiadaný, aby vyriešil problém - potreba mať expertné znalosti v istých oblastiach

FÁZY TVORIVÉHO PROCESU

1 FÁZA - inkubácia („sedenie na vajciach")- je často spojená s pocitmi bezmocnosti

Na psychologickej úrovni je to chvíľa, kedy si uvedomíme, že staré už nefunguje, že naša vnútorná dynamika sa zastavila. Je to obdobie, v ktorom je pre nás čoraz ťažšie sa motivovať, keďže v našich predstavách o budúcnosti a myšlienkach už nesídli radosť. Staré už nefunguje a nové ešte nie je v dohľade. Možno si to už dlhšie uvedomujete, ale potlačili ste to, vzdorovito ste sa vrhli do práce či osobných projektov a pokúšali ste sa rozptyľovať všemožnými aktivitami. Je to moment, kedy si priznáte, že to už ďalej takto nejde, chvíľa vedomého pohľadu na to, čo je.

Vo fáze stiahnutia sa sedíme takpovediac na vajciach a dumáme. Svet okolo nás, ktorí kričí po akcii a zábave alebo slúži efektívnosti a zameraniu na cieľ, je našou nevedomosťou a nečinnosťou iritovaný. Temnota bola zatlačená do zakázanej komory a na starostlivo zamknutých dverách stojí: Pozor, neotvárať: Nebezpečenstvo depresie! Preto je v súčasnosti pre nás ťažké tento stav vnímať ako prvý krok v tvorivom procese nového zorientovania sa.

2 FÁZA – inšpirácia- je spojená s predstavivosťou a tvorivosťou

Keď sa melanchólia z prvej fáze dostatočne dlho spracuje, vyjasní sa temnota a uvoľní miesto inšpirácii. Teraz sa začínajú vynárať obrazy, ktoré sa dotýkajú hlboko nášho bytia. Ste fascinovaní novými perspektívami a nápadmi, kreatívnymi možnosťami.

3 FÁZA – realizácia- fáza aktivity, realizovanie ideí

Tu vás inšpirujúci obraz rozhýbe k aktivite. Teraz stojíte opäť oboma nohami pevne na zemi a konáte. V tejto fáze je dôležitá schopnosť vedieť kreatívne zaobchádzať s konfliktami (vnútornými aj vonkajšími). Tu je namieste aj expertné poradenstvo.

SEN O JEDNOTE MEDZI ŽIVOTOM A PRÁCOU (5 úrovní spokojnosti s prácou)

„1-hviezdičková práca"- „Prežívam svoju prácu a pracujem, aby som prežil." Nie je to žiadna hanba. Všetci sa môžeme dostať do situácií, v ktorých sme nútení prijať najbližšie sa ponúkajúcu prácu, aby sme zarobili na naše prežitie. Niekedy je aj obdobie, keď začíname v novej práci, obzvlášť namáhavé. Prvé dni len prežívame, neskôr nám začne práca robiť radosť.

„2-hviezdičková práca" – „Zariadil som sa - mám prácu a skutočný život je počas dovolenky". Tu končí väčšina ľudí. Samozrejme sa môžeme zariadiť lepšie alebo horšie. No aj u ľudí, ktorí sa zariadili dobre je háčik: nevedia si často ani predstaviť, že práca by mohla byť aj niečo iné než nevyhnutné zlo.

„3-hviezdičková práca" – „Robím si svoju prácu celkom dobre a mám ju viac menej rád". Tu už ide viac o kvalitu: takíto ľudia sú naozaj dobrí v tom, čo robia a baví ich to. Ak patríte k tejto kategórii, ste v hornej tretine trhu práce.

„4-hviezdičková činnosť" – „Moja práca a osobnosť sú prepojené. Rastiem do nej aj vďaka nej." Tu sa práca stáva životným umením. Činnosť už nesúvisí len s vašimi schopnosťami a záľubami. Vystupuje do popredia vaša jedinečná podstata a vaša osobnosť rastie s výzvami. Kultiváciu činnosti či remesla k životnému umeniu môžeme pozorovať vo všetkých kultúrach aj dobách. Vo všeobecnosti však u našich oficiálnych vzdelaní a individuálnych rozhodnutí o životnom smerovaní táto hodnota jednoznačne zaostáva.

„5 hviezdičkový život" – „Robím to, čo som. Nepociťujem to často ani ako prácu." Tu už vlastne nejde ani o „prácu". Stala sa súčasťou osobnosti. Nie je rozdiel medzi prácou a neprácou, jednoducho žijeme. (Keby sme sa spýtali jablone, či je ťažké rodiť jablká, tak by sa asi čudovala. Jabloň nebude „produkciu" jabĺk prežívať ako prácu. Ich plodenie je jednoducho prirodzeným vyjadrením jej bytia. Ale ak by sa s námahou a bez nejakého väčšieho úspechu pokúšala vyrábať broskyne, mala by určite pocit ťažkej driny.)

NA KOĽKO HVIEZDIČIEK OHODNOTÍTE SVOJU PRÁCU, SVOJE POVOLANIE??

UKÁŽKA ZÁŽITKOVÉHO CVIČENIA

Zoznam kvalít projektov © Thomas Diener: Esencia práce,**www.fairwork.com**

Dvojice

Materiály: Flipchart, papier, fixky

Cieľom je zistiť viac o kvalitách, ktoré stoja v pozadí našich nápadov, projektov a snov. Priania, nápady a projekty prichádzajú a odchádzajú. Kvality, ktoré v nich hľadáme však ostávajú značne konštantné.

1. Sprav si brainstorming „projektov", ktorými si sa v detstve s nadšením venoval/la.
2. Tvoj/a partner/ka ich spíše na ľavú stranu flipchartu.
3. Doplň tento zoznam o „projekty", ktoré si robil s nadšením ako dospelý.
4. Doplň tento zoznam o „projekty", o ktorých snívaš, ktoré by si rád robil/la, keby si mohol/la. Nemusia byť realistické.
5. Tvoj/a partner/ka sa ťa teraz ku každému bodu spýta: „Čo to bolo, čo ťa na tomto projekte fascinovalo?" Teraz hľadáme kvality a tvoj/a partner/ka ich spíše na pravú stranu flipchartu. Kvality sú „esenciou" projektov. Za projektom „horolezectvo" môže napríklad byť esencia hľadania výzvy. Keď klient povie: „Páči sa mi predstava horolezectva, pretože som rád v prírode", zrejme by som sa ešte spýtal: „Čo je na tom také fascinujúce byť v prírode?" Odpoveď by mohla byť: „Pocit slobody". Potom patrí do zoznamu sloboda.
6. Keď zistíte, že na strane kvalít už nič nové nepribúda, môžete ľavú stranu s projektmi zakryť.
7. Terapeut ešte raz prečíta klientovi zoznam kvalít a potom sa spýta: „Čo ťa napadá, keď počuješ tento zoznam?" Spoločne sa obaja pokúšajú zistiť, aký je to človek, ktorý žije takéto kvality.

Pozn.: na workshope pre krátkosť času bude vynechaný bod 3. a 4.

2. časť – cvičenie s hraním rolí

Dvojice

Cieľ: Získať prístup k vlastnému nadšeniu a integrovať informácie vzdialené nášmu uvedomeniu schopné povzbudiť nás k riešeniu našich problémov.

1. Zahráte si rolu človeka, ktorý žije kvality objavené v prvej časti cvičenia. Môže to byť fiktívna osoba, alebo nejaká známa osoba z verejného života, rozprávková bytosť a pod.
2. K vašej postave vymyslíte životopis, príbeh jej života, pričom partner/ka vám kladie spresňujúce *otvorené* otázky typu: „Prečo ste sa naučili to, čo robíte? Čo sa vám na tom páči? Čo vás dnes na tom fascinuje? Aké máte plány do budúcnosti?" Na všetky tieto otázky odpovedajte z pozície vašej postavy. Smelo popusťte uzdu vašej fantázie.
3. Po približne 5 minútach rozhovoru by ste už mohli byť celkom s vašou rolou zžití. Skúste zosúladiť aj postoj a pohyby vášho tela (ak je vašou postavou baletka, nebudete predsa sedieť ako roľník).
4. Teraz váš partner/ka postaví pred vás prázdnu stoličku. Predstavte si, že na nej sedí vaše každodenné Ja a vy sa na neho pozeráte očami vami vytvorenej postavy „alter ega".
5. Partner/ka položí otázku, či by ste nechceli z pozície tejto fiktívnej roly vášmu Ja venovať nejakú radu či zopár postrehov k jeho súčasnej situácii.
6. Následne sa vráťte späť do svojho Ja (sadnite si na prázdnu stoličku).
7. Váš partner/ka prevezme rolu vašej fiktívnej postavy a zopakuje radu či postreh, ktorú ste si ešte v úlohe „alter ega" venovali.
8. Počúvajte a pozerajte si pri tom navzájom do očí (to zintenzívňuje povedané).
9. Teraz už bez rolí sa nachvíľu porozprávajte o tom, čo ste prežívali.

Bibliografia:

Diener, T. (2008) Esencia práce. Alchýmia navigácie pri hľadaní povolania,
Epos, Bratislava
Článok Tajné chodníčky v džungli pracovného sveta a Rozhovor s Thomasom
Dienerom http://www.processwork.sk/clanky/clanokthomas.htm
Poznámky z výcviku Navigácie pri hľadaní povolania 2007/08

Konferenciu finančne podporili:

Mesto Levoča

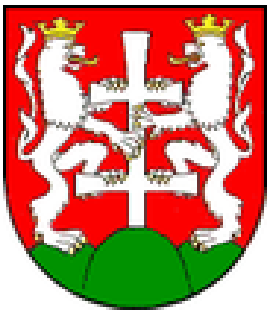

Vydalo vydavateľstvo vAm Slovakia s.r.o.

Vydanie prvé. Rok vydania 2013

www.vamslovakia.sk

ISBN 978-80-971338-0-1

„Začni robiť to, čo je nutné, potom to, čo je možné a nakoniec zistíš, že robíš nemožné."

František z Assisi

www.vamslovakia.sk

www.dobracesta.sk

ISBN 978-80-971338-0-1

EAN 9788097133801

apríl 2013

Levoča